

MATÉO

Matéó Jetsóodítýú cáátúnuháámi

Jetsocríjtó ihdé múnáaúvu
(Rc 3.23-38)

¹ Dabíii, Aavaráaa, Íjcyámútsiúvúj tsíiménémúhaabéhjáa Jetsocríjtó Íjcyáábé ihdé múnáaúvú illuúme:

² Diibyéjhjáa Aavaráá tsíimavá Itsáake. Aabéhjáa Itsáá tsíimavá Jacóóboke. Aabéhjáa Jacóóbó tsíimavá Jodáake tsíjtyehji Íñahbémuma. ³ Aabéhjáa Jodáá tsíimavá Tamáadívú Páareé, Tsáaraá, Íjcyámútsikye. Aabéhjáa Páare tsíimavá Ejróoke. Aabéhjáa Ejróó tsíimavá Aráake. ⁴ Aabéhjáa Aráá tsíimavá Aminadáake. Aabéhjáa Aminadáá tsíimavá Naatsóoke. Aabéhjáa Naatsóó tsíimavá Tsamóoke. ⁵ Aabéhjáa Tsamóó tsíimavá Bóóke Raadívu. Aabéhjáa Bóo tsíimavá Obéeke Róótídivu. Aabéhjáa Obéé tsíimavá Itsaíkye. ⁶ Aabéhjáa Itsaíi tsíimavá ávyéjuube Dabíikye. Aabéhjáa Dabíi tsíimavá Tsaromóoke Oriá táabadívu.

⁷ Aabéhjáa Tsaromóó tsíimavá Roboáake. Aabéhjáa Roboáá tsíimavá Abíake. Aabéhjáa Abía tsíimavá Áátsákeé. ⁸ Aabéhjáa Áátsa tsíimavá Jotsapáake. Aabéhjáa Jotsapáá tsíimavá Joráake. Aabéhjáa Joráá tsíimavá Otsíake. ⁹ Aabéhjáa Otsía tsíimavá Joatáake. Aabéhjáa Joatáá tsíimavá

Acáake. Aabéhjáa Acáá tsíimavá Etsekíake.
 10 Aabéhjáa Etsekía tsíimavá Manatséeke.
 Aabéhjáa Manatséé tsíimavá Amóoke. Aabéhjáa
 Amóó tsíimavá Jotsíake. 11 Aabéhjáa Jotsía
 tsíimavá Jeconíake tsíjtyehji íñahbémuma. Téjyúhjáa
 Babiróónía múnáá hójtsiri méihdéejte ijraéemu.

12 Aaméhjáa diityé hójtsí pañétú íjchívyéné boone
 Jeconía tsíimavá Tsaratiéeke. Aabéhjáa Tsaratiéé
 tsíimavá Tsorobabéeke. 13 Aabéhjáa Tsoroba-
 béé tsíimavá Abióoke. Aabéhjáa Abióó tsíimavá
 Eriakíkye. Aabéhjáa Eriakíí tsíimavá Atsóoke.
 14 Aabéhjáa Atsóó tsíimavá Tsadóoke. Aabéhjáa
 Tsadóó tsíimavá Akíkye. Aabéhjáa Akíí tsíimavá
 Erióoke. 15 Aabéhjáa Erióó tsíimavá Ereatsáake.
 Aabéhjáa Ereatsáá tsíimavá Matáake. Aabéhjáa
 Matáá tsíimavá Jacóóboke. 16 Aabéhjáa Jacóóbó
 tsíimavá Jotséeke Maariá tajíí íjcyáábeke. Aanéhjáa
 diille Maariá tsíimavá Jetsóoke, ‘Pájtyetétsoóbe’
 nééiyóné ‘Críjtoó’ némeíbyeke.

17 Éhduméhjáa Jetsóó íhdé múnáaúvu. Diibyéhjáa
 muurá Aavaráaúvú tsíimavá tsáápiíkye. Aabéhjáa
 dsíjívénetu dííbyé hajchíyéjuco cámaavéné
 éhnííñevu. Aabéhjáa idyé dsíjívénetu dííbyé
 hajchíyéjuco cámaavéne. Ehdúhjáa icyóhbody
 ‘camácámá’ lííyaatéhijcyámé 14-ihjyúvá Dabííúvuke
 ditye tsíimávanévújuco. Áábeúvudityúhjáa idyé
 lííyaatéhijcyámé téhdunéré 14-ijyúva. Áíjyúhjáa
 diityéké Babiróónía múnáa méénujcatsítyu
 ityáhjáameke tsajtyé ííñújívuvu. Téjyútúhjáa idyé

ditye llíyaatéhijcyáné téhdunéré 14-ijyúvá úújeténáa Críjtoréjucó tsíímávámeíñe.

Jetsocríjtoke Maaríá tsíímaváne
(Rc 2.1-7)

¹⁸ Íllúhjáa muurá teene Jetsocríjtoke tsáápille tsíímaváne: Dííbyéj tsíijúhjáa íjcyáille Maaríake Jotséé áábajáá ityáábavaki. Áronáacáhjáa dityétsíi úcújcatsítyúné ihdéré tsúúca Maaríá eevá Píívyééberéhjáa ihdyu Íapííchoj tééveri pícyoóne.

¹⁹ Aabéhjáa diibye Jotséé ímíáábé íjcyánéllii tsá ímílléturó ehdu nééllema íjcyane. Áánélliihyéhjáa íjtsámeíbyé ílluréjucó díílleke íhvéjtsóiyóné múha wáájácútúnááca. Aabéhjáa tsá ímíllétú miamúnáake iwáájácutsóné muhdú dille íjcyane.

²⁰ Ááneríhjáa dibye ítsámeíhijcyánáa níjkyéji múnáajpi ityúwá pañe dííbyedívú bóhówááveebe nééhií:

—Jótsej, Dabííúvú tsííménémúhaabe u íjcyáábej, tsá muhdú u íjtsámeíityú dítyáába íjcyáille Maaríadítyu. Tsá muurá dille éévane ímityúné íjcyatúne. Muurá ihdyu Píívyéébere Íapííchoj tééveri pícyoone éévalle. Ahdícyane ihdyu wa duucu dííllekej. ²¹ Muurá tsíímáváille wájpííkye. Áábe mémei Jetsóó dibye íhyájkímuke ímityuháñetu pájtyetétsóíñéllíhye. Ehdúhjáa níjkyéji múnáajpi néé Jotséeke ityúwá pañe.

²²⁻²⁵ Ahdújucóhjáa dibye ípyééne díílleke újcyjéné íhjávu. Áállekéhjáa tsá dibye dómájcotú dille tsíímávátúné hajchóta. Aanéhjáa tsúúca dille tsíímáváábeke meménuube Jetsóodívu. Ehdúhjáa

pajtyéné Píívyéébe íhjuú uubálle múnáájpjij tééveri íllu néhdújuco:

Wájpiikye úújétúné badsíjcaja éévaáhi. Aane tsíímáváille wájpiikye. Áábe mémei Emanoée, 'Íjcyaaabe Píívyéébe méémaá' nééiyóne.

Ehdúhjáa Píívyéébe íhjuú uubálle múnáájpjij tééveri néhdújuco tene pájtyene.

2

Waajácu múnáa Jetsóoke úújeténe

¹ Aanéhjáa Jodéa iiñújivu dííbyeke tsíímavámé Beréé coomívú Heróodé téené iiñújí avyéjuube íjcyánaáaca. Áijyúhjáa nuhba tsáhícyánéjcutu tsaate mícúruú waajácu múnáa tsááme wajtsí Jerotsaréevu. ² Aaméhjáa técoomí múnáake néehíi:

—¿Kíá diibye éhneva jodíómú avyéjuube íjcyáíbyeke tsáápille tsíímávaábe? Muurá íñe nuhba tsáhícyánéjcuri muha meíjcyame máájtyumí tsúuca dibye íjcyane úubálléné mícúruúwake. Áánélli muha metsáá dííbyeke medúúruváváme.

³ Aanéhjáa idyé téhdure Heróodé tsúuca waajácúhi. Aanéhjáa dííbyeke tsíwárejcaró pámeere teene Jerotsarée múnáamájuco. ⁴ Áánéllihyéhjáa pihjúcuube pámeekéré llúúvájte avyéjujtemá taúhbájú uwáábojtéke. Áámekéhjáa dílloobe kiávú diibye Pájtyetétsoobe íjcyáíbyeke ditye tsíímávaíñé némeihjcyáne. ⁵ Áánéllihyéhjáa néemeé:

—Beréevu Jodéa iiñújiri íjcyácoomívu. Íllúhjáa muurá Píívyéébe íhjuú uubálle múnáajpi caatúnúhi:

6 Jodéá iĩñújiri íhtsútú coomíjǵ íjcyánetu tsá íatéréecóómí Beréé íjcyatúne. Muurá ámuha teene Beréé múnaa tahñéjté meíjcyámedítýú tsaapi íjcyáá ámúhá avyéjuube ámúhake téhméíłbye.

7 Ehdúhjáa ditye úúbállénéllii Heróódé píuvá wáájácúratúné diitye mǵícúru waajácu múnáake. Áámekéjháa díłloobe ímíñeúvú mújyútújucóhjáa ímichi mǵícúruwa bóhówaavéne. ⁸ Átsihdyúhjáa teene Beréevu iwállóomeke neébe:

—Cána mepééne ímíñeúvú méwaajácute diibye tsííméneke. Aane ámuha díłbyeke maájtyúmícooca oke méúúbálleco téhdure o dúúrúvaté díłbyeke.

9 Ehdúhjáa ávyéjuube Heróódé diityémá íhyúvátshdyu idyé pehíjcyámé diibye mǵícúruwá tujkévetu. Aaméjháa tsúuca tétsihvu úújeténaa díbyéwu íjcyátsíı́ hallúvú mǵícúruwa táchúúreevéhi.

¹⁰ Ááneríhyáa mítyane ímíjyuuvéme. ¹¹ Aaméjháa tééjǵ pañévu úcaavémé úújeté tsíı́ju Maarıama íjcyáábéwúudívu. Áábéwúukéjháa duurúvámé ímíhmóúbánema. Átsihdyúhjáa bohbanúmé díłbyéwúuke óoroó, íjtsiéétsoo, míıraá, éhdunévu.

¹² Ááne boonéjháa Píı́vyéébe diityéké ityúwá pañe néé Heróódé íjcyáhullétú ditye íóómíjyúcoótuki. Ahdújucóhjáa ditye óómiñe íiĩñújı́vu tsiéłletúréjuco.

Jetsóoma tsíı́jumútsı́ Ejłhtó iĩñújı́vu úmı́váne

¹³ Aaméjháa tsúuca íiĩñújı́vu óómiñe déjuvu idyé tsiı́ñe níjkyéjı́ múnáajpi Jotséedı́vu ityúwá pañe íbóhówáávéne néé díłbyeke:

—Maájkýéne méumívá dítyáábá nílhyoma Ejíhtó iĩnújivu. Aame ámuha méjcyaa téhulle ámúhakyé o nééné hajchóta. Muurá Heróóde néhcoó aadi tsíiménéwúuke idsíjívétsoki.

¹⁴ Ahdújucóhjáa dítye iájkýéne péene tépejcojuco teene Ejíhtó iĩnújivu. ¹⁵ Ahulléhjáa ícyahíjcyámé diibye Heróóde dsíjívétúné hajchóta. Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébe ihjyú uubáalle múnáajpij tééveri íllu néhdújuco:

Ejíhtori íjcyáábeke ó píuvá Hájchíwúuke.

Ávyéjuube Heróóde tsíimédívú líihyánutsóne

¹⁶ Aanéhjáa Heróóde ávyétá ihnáhó cayóbáávaté diitye waajácu múnáa tsiélléturéjuco óómíñeri. Áánemáhjáa íjcyaaabe líihyánutsó wapímúj tsíimédívú míñéécú pijcyábatu lííñevu íjcyáméhjidípívu, diityéhjáa waajácu múnáa míñéécú pijcyábájuco ípyéé mícúruwake iájtyúmínetu íjcyáne ééveri íjcyáméhjidívu. Teenéhjáa Beréé múnááj tsíimédívú líihyánútsoobe técoomí úníuri íjcyáméj tsíimemájjuco. ¹⁷ Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébe ihjyú uubáalle múnáajpi Jeremíá íllu néhdújuco:

¹⁸ Ramáa íjcyátsihyi dsíjívé maatyóbá melleebóhi. Rakýéé muurá tahíjcyá íááchimúhá íjraéémuj tsíimé dsíjíveneri. Aalle tsá ímíllétú díílleke mebóhijtsóne.

¹⁹⁻²⁰ Aanéhjáa diibye Heróóde tsúúca dsíjívénéllii níjkyéji múnáajpi tsiíñe Ejíhtovu Jotséedívú ityúwá pañe íbóhówáávéne néehíí:

—Maájkýéne wa meóómí ámuha ijraéémú iĩńújıvu. Tsúúca dsíjıvéme tsíiménéwúukée dsíjıvétsóllehíjcyáme.

²¹ Ahdújucóhjáa ditye óómiñe iĩńújıvu.

²² Áronáacáhjáa diibye Heróódé cápayóóvé íllıyējuco Akýeráo teene Jodéa iĩńújı avýējuube íjcyane Jotsée iwáájácúne íllityé téhullévú ipyéeıyóneri. Áánéllıhyéhjáa Gariréa iĩńújıvúrei péeme Píıvyéébe diityéké ityúwá pañe téhullévúi ditye pééıtyúné néénéllıhye. ²³ Aaméhjáa úújeté Natsaréevu diıbyéhjáa Jetsóó Natsaréé múnáajpi íjcyaiñé tsúúcajátújuco Píıvyéébé ihjyú uubálle múnáa néhıjcyádújuco.

3

Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne (Mc 1.1-8; Rc 3.1-9; Ja 1.19-28)

¹ Téıjyúhjáa Jóáa tsojtsó múnáajpi úwáábohıjcyá mıámúnáake Jodéa iĩńújıri íñéubará píıvyétútsıhyi.

² Íllúhjáa úwáábohıjcyáabe:

—Méihvéjtsó ímıtyú ámuha meıcyahıjcyáne. Ááne ámuhá íjtsaméı mécápayóóvé ímıánejcúvurējuco. Muurá níjkyéjıri íjcyáabe Píıvyéébe íavyéjıejte meıjcy meke újcuñé tsúúca méhdivu pıihıjucóóhiı.

³ Diıbyéhjáa Jóáádıtyu Píıvyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaıá néehıı:

Méllééboó íñéubará píıvyétúné iĩńújıri íjcyáabe keeváwu íllu úwaabóne: “Méımıbáávyé ímıtyú ámuha meıcyahıjcyánetu tsaımıyējuco ámuha meıjcyámeke Ávyējuube íajtyumıvaki.”

⁴ Aanéhjáa diibye Jóaa camééllómú ihjinetu meénúmeíñé wajyámúúnema ijcyáábéj pñinetú ócájmííhé chiúcunúhi. Aabéhjáa tséréemuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa ímúhojpácýó ádohíjcyáabe. ⁵ Áábé uwáábóhjáa illéébúacunú tsáácunúhijcyámé pahúllevátú Jerotsarée múnaaa, pámeere teene Jodéa iñúji múnaa, Joodááj pñhírí ijcyané iñúji múnaa, ijcyame. ⁶ Áámedítýúhjáa muhdú íicyahíjcyanéjí úúbállémeímyekéjuco díbye tsótsohíjcyané teene Joodáatu.

⁷ Áíjyúhjáa tétsihyi mítyame parítséó imyémé íjcyáha múnáama, tsadotséó imyémé íjcyáha múnaa íjcyame idyé imíllerá téhdure itsójsótsámeíñé peecútére. Árómekéhjáa íllure tsíjpaúbe. Neebéhjapéé:

—Ávyeta ámuha íñimyé múeméjté meíjcyámeke ħmúha ámúhake néé peecútéré ámuha teene meméénúneri mepájtyetéiyóné Píívyéébe meke méimítýuháñé hallútú ícúbáhraíñé méúmíwari íjcyánetu? ⁸ Ímiááné ámuha metsójsótsámeíñé meímílléhajchíí ímityúné ámuha meícyahíjcyané meíhvéjtsóne ímiáámeréjuco meíjcyá tééneréjuco ámúhadítýú íbóhówaúcunúki. ⁹ Tsá múu néétune: “Muha muurá Aavaráaúvúj tsíménémúhaabe meíjcyámeke tsá íná múúhake pajtyeítýúne.” Tsá múu ehdu íhjúvatúne. Muurá íñe néwayúúné íjcyáronetu Píívyéébe ípívyéjtsóiyá tsíjtyeke Aavaráaúvúj tsíménémúháábeke. ¹⁰ Aabe muurá téhmehíjcyá ímítýúmeke iwáágóoíñé éhne múúne tsaapi íbájtsoháñetu ímiñe néévátuhéjji ííllóne cóvajtsódu. ¹¹ Muurá ihdyu ímiááné

ámúhake ó tsótsohíjcyá nújpacyori ámúhá imítýú ámuha meihvéjtsómé íjtsaméí tsíhdyuréjuco cápáyóóvémeke. Áánetu ihdyu íjcyaaabe táhboone úwáábóiibye ávyeta táehnííñevu íhtsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájíubaré o tácoriúcu dííbyedívú o píihívéítyúroóbe. Diibye ihdyu ímiááne cáhcújtsómé pañevú pícyoó Píívyéébé Apíícho. Áánetu cáhcújtsótúmeke cúújúwá pañevú waagóóiibye. ¹² Aabe muurá míamúnáake íimíbájchómeke dówajcároó imítýúmedítýu. Ááne tsaímíyé pícyoóiibye diitye ímiáámeke. Áánetu imítýúmeke waagóóiibye cúújúwá pañevú éhne múúne trígotu ímíúhjí meújcúne íatéréene téjuuhójíma mecóvajtsódu. Ehdúhjáa parítséómuke neebe Jóáaá.

Jetsóó tsójtsótsámeíñe

(Mc 1.9-11; Rc 3.21-22)

¹³ Téjyúhjáa Gariréa íiñújtu Jetsóó péé Joodáavu Jóáa téhulle íjcyáábe éllevu dííbyedívú itsójtsótsámeíki. ¹⁴ Áronáacáhjáa Jóáa néé dííbyeke:

—¿Aca muhdú cáábyerá uke ó tsójtsoó oke u tsójtsóíyóóbeke?

¹⁵ Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Áronáa ihdyu ú méénuú tehdu Píívyéébé ímillédújuco.

Ehdúhjáa dibye néénélli Jóáa tsojtsó dííbyeke.

¹⁶ Aabéhjáa itsójtsótsámeítsihdyu íjchívyeebe íténáa cáámetu Píívyéébé Apííchó íjuuúdu bóhówaavéné niityé dííbyedívú. ¹⁷ Áanáacáhjáa idyé téhulléturé cáámetu Píívyéébe néehíí:

—Áánu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií.

4

Jetsóoke Naavéné máváríjchóne

(Mc 1.12; Rc 4.1-13)

¹ Aanéhjáa Jetsóó tsójtsótsámeíñé boone Píívyéébé Apííchó dííbyeke tsajtyé íñéubá píívyétúné iíñújivu téhullévú Naavéné dííbyeke imáváríjchoki.

² Aabéhjáa téhulle 40 coojívájucó májchótuube íjcyaaabe ajoyábáávatéhi. ³ Áábekéhjáa Naavéné imújtátsóro néehíí:

—Bo ímiááné Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íu nééwáyutu pááaho dípívyéjtsóne majchoj.

⁴ Áronáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Tsá apááñéré májchó tájpi meíjcyatúne. Muurá téhdure Píívyéébe meke néhdu meíjcyame téene tájpi meíjcyáhi.”

⁵ Ehdúhjáa Jetsóó añújcúnéllii tsajtyéébé dííbyeke Jerotsaréevúréjucó. Áábemáhjáa néríívyemútsi cáámevu duurúvájá hallúvu. ⁶ Átsihvúhjáa idyé neebe dííbyeke:

—Áyu cána ímiááné Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchíí íchihdyu cátsiñíívyé baavújucó. Muurá dííbyé waajácúháámitu nééneé:

Píívyéébe wálloó níjkyéji múnáake uke ditye ityéhme íná uke ípájtyétuki. Aabe tsá íñéúbatú u wápújúúvéityúne.

⁷ Ehdúhjáa Naavéné néérónáa idyé Jetsóó néé dííbyeke:

—Téhdure muurá nééne dííbyé waajácúháámitu: “Tsá Máavyéjuube Píívyéébeke memávárijchóityúne.”

⁸ Ehdúhjáa Jetsóó néérónáa íhvéjtsótuube tsiíñe tsajtyé dííbyeke caméhbaú níjcaúvu. Áhbaú níjcautúhjáa úújétsoobe páneere ííñújí avyéjuvu.

⁹ Áánemáhjáa neébe:

—Páneevúré íñeevu uke ó ájcuú u mímóúúvéne oke u dúúrúváhajchíjyu.

¹⁰ Áánéllíihyéhjáa Jetsóó dííbyeke nééhií:

—Díhne óhdityu, Náve Naavénej. Muurá Píívyéébe waajácúháámitu nééneé: “Máavyéjuube Mépiivyéébekéré medúúrúváábeke méíícúvéiyáhi.”

¹¹ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu ílluréjuco díbye íhvéjtsóíñúné dííbyeke. Áané boonéhjáa níjkyéji múnáaréjuco dííbyeke íícuvéne.

Jetsóó úwáábótujkénúné Gariréa ííñújí múnáadítu

(Mc 1.14-15; Rc 4.14-15)

¹² Aanéhjáa téjyu tsojtsó múnáajpi Jóáake ditye cúvéhojánúné uubállé Jetsóó íwáájácúne péé Gariréa ííñújivu íhcyóómi Natsaréevu.

¹³ Ácoomíyíhjyáa wahájchotaré íjcyáne ííneebe Capenaóovu, teene Gariréa ííñújiri íjcyané unéúcóbá úníuri Tsaboróoo, Netaríi, íjcyané dohjíba múnáa ííñújícú úníuri íjcyácoomívu.

¹⁴ Ehdúhjáa pajtyéné Píívyéébe íhjú uubálle múnáajpi Itsaía íllu néhdújuco:

15 Jodiómú íjcyátúné míamúnaa ijcyá Gariréa unéú íjcyátsihyi Joodáá úníuri, Tsaboróoo, Netaríii, íjcyáné dohjíba múnáá iñújícúri.
 16 Aame ícyahíjcyá idáátsówu éhne múúne cúúvétsihyi meíjcyadu ímiáájú wáájácutúme wágóóóvéiyóme. Árómemá tsúúca ijcyájúcooróné dítye pájtyetéiyóné uwááboju.

Ehdúhjáa Itsaía néehíí.

17 Aanéhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube néehíí:

—Méihvéjtso ímítyú ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámuhá íjtsaméí mécapayóóvé ímiánejcúvuréjuco. Muurá tsúúca níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe íavyéjújte íjcyáímyeke újcúííne éévé úújetéhi. Ehdúhjáa Jetsóó úwáábótujkénuube néehíí.

*4-meva ímamyémú íjcyáímyeke Jetsóó újcune
 (Mc 1.16-20; Rc 5.1-11)*

18 Aabéhjáa Gariréa unéú úníuri péhíjcyaaabe úújeté tsaatétsí íñáhbema amómeke tsínuhíjcyámútsidívu. Tsáápi méméhjáa Tsimóo Péédoro. Áánetúhjáa tsíjpi mémé Aderée.

19 Áámútsikyéhjáa neébe:

—Ookéréjuco meúraávye. Muurá ííne amómé lliiñája múnáajtétsí ámuhtsi meíjcyámútsikye ó pícyoó míamúnáakéréjuco Píívyéébedívú ámuhtsi meíbúwáávétsóííne wákimyéivu.

20 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii teenémáyé íjtsínuuháñé íhvéjtsóne peemútsí dííbyemáyéjuco.

21 Átsihdyúhjáa éhnííñéwúuri ájtyúmíibe tsíjtyetsi íñáhbema Jacóóboo, Jóááá, íjcyamútsí

cáani Tsebedéoma ihmíiné pañe ijtsínú pájáábohíjcyamútsikye. Áámútsikyéhjáa idyé píúvaábe. ²² Aamútsíhjáa téhdure ihmíinema cááníkye íhvéjtsóne péé díbyemáyéjuco.

Jetsóo mítyámeke úwaabóne
(Rc 6.17-19)

²³ Páneeree Gariréa iiñújiri muuha ímamyémuma Jetsóo úwááboobéré pehíjcyá míamúnáake diityé pihcyáávejáané pañévu. Úwáábohíjcyaabée ímiáájú Píívyéébé avyéjutu íjcyané uwááboju diityéke. Aabée bóhíitsohíjcyá páhduvaré nééne chémeháñeri chéméméhjike. ²⁴ Ehdúu díbye méenuhíjcyánéhjáa páneere Tsíiría iiñúji múnaa iwáájácúne tsívahíjcyá díbye éllevu páhduvaré nééne chémeháñeri chéméméhjike: Avyéháñeri íjcyámeke, naavémú ípañe íjcyámeke, méivatéméhjike, íjpi vááúmeítyúneri chéméméhjike. Áámekée bóhíitsohíjcyaaábe.

²⁵ Ávyetáa pahúllevaré múúhama díbye péhíjcyáhulle mítyame míamúnáa díbyeke úráavyehíjcyá Gariréaa, Decááporii, Jerotsarée, Jodéa iiñúji, Joodáa tsiñéjcuu, íjcyátsíhji múnaa.

5

Cáméhbáú hallúvú Jetsóo úwaabóne

¹ Aamée díbyedívú pihcyáávénéllii cáméhbáú hallúvú ácúúveébe. ² Áábedívúu muha mepihcyáávémeke pámeekéré úwááboobe néehíi:

Muhdú nééné míamúnáa ímí íjcyane
(Rc 6.20-23)

3 Maímijyu ditye íjcyane ídátso Píívyéébé icyánéjcu piáábójuri tsúúrameíhijcyáme. Muurá tehdu néémé wáábyuta dííbyé avyéju.

4 Maímijyu ditye íjcyane ídátso kímóhcó nénehji pátyehíjcyáme. Muurá Píívyéébe tehdu nénehji pájtyémeke ímíjyúúvetsóhi.

5 Maímijyu ditye íjcyane ‘mityáhmítá’ néétume ímí tsaííbuwáre ícyahíjcyáme. Píívyéébé diityéké íájcuíñé nééné ííñújí muurá diityé wáábyuta.

6 Maímijyu ditye íjcyane Píívyéébe ímillédú íjcyáíyóneri tsúúrameíhijcyáme. Muurá tehdu néémeke piááboobe díbye ímillédú éhniíñevu ímí ditye íjcyaki.

7 Maímijyu ditye íjcyane pamévakéré íídaatsólléne piáábohíjcyáme. Muurá tehdu néémedi téhdure Píívyéébe íídaátsóvéne piáabóhi.

8 Maímijyu ditye íjcyane panévatúré ímiááméré íjcyáíyóneri tsúúrameíhijcyáme. Muurá tehdu nééme tsaímíyé dííbyema íjcyáhi.

9 Maímijyu ditye íjcyane tsaímíyé pamévamáyé íjcyáíyóneri tsúúrameíhijcyáme. Muurá tehdu néémeke ímiááné Píívyéébe dilló ítsíímedi.

10 Maímijyu ditye íjcyane ímiáájú Píívyéébe néhdújuco ímí íuráávyéné déjúcotu ícúbáhrámeíhijcyáme. Muurá ehdu néémé wáábyuta dííbyé avyéjú íjcyá níjkyéjiri.

11 Maímijyu ámuha meíjcyane tahñéjté ámuha meíjcyáné déjúcotu míamúnaa ámúhadi ícúbáhrámedi íúúhívaténe nehniwu állíuháñé íhjúvahíjcyáme. ¹² Muuráhjáa ehdu nénehji éjyúúvú téhdure Píívyéébé íhjú uubálle múnáake

patyéhijcyáhi. Ahdícyane tehdu nénehji ámuhákye pájtyérónáa íllure méimíjuhíjcyaco. Muurá tehdu ámuha meícúbáhrámeihíjcyáne áhdó ávyeta íiné imíjyaú ámuha méijcyáá níjkyéjiri.

*Píívyéébeke wáájácútúmé uwáábojte
(Mc 9.50; Rc 14.34-35)*

¹³ Aame ííñújiri ámuha méijcyá cánáámadu. Muurá teene cánáama íímúnéllii meke píaabóhi. ¿Aca íímútuca meke píáábóiyóne? Tsáhaá. Muurá tehdu tene nééca mewáágoóné míamúnaa ííteíñuhíjcyáiyáhi. Ahdu ámuha oke meúráávyénetu meíhvetéhajchíí waagóojtéréjuco ámuha méijcyáiñe.

¹⁴ Muurá peetéú ámuha méijcyá ííñújiri ímiáájú ámuhádítyú bóhówaúcunúhijcyáme. Muurá tsácoomi cáméhbáú níjcáuri íjcyacóómí tsá téévetúne. ¹⁵ Áhdure peete tsá mújyú tsíeménevu maávohjácóityuróne. Muurá ihdyu cáámevu íboohówátsihvu mépicyóó tene íájchúcunúki.

¹⁶ Ahdu ámuha menéeme ihdyu óví ímiáánéré ámuha meméénúnetu mébóhówaúcunú teene íájtyúmíne tsijtye íávyéjútso dúúrúvaméré níjkyéjiri íjcyaaabe Méécáánikye.

Píívyéébe taúhbaju Jetsóó úwaabóne

¹⁷ Állíúúmé ihdyu méijtsúcunúdí Píívyéébe taúhbajuu, dííbyé ihjyú uubálle múnaápe úwáábohíjcyanéhji, íjcyane o tútávajtsóvaabe o tsááneé. Muuráhjáa ihdyu o tsáá muhdú teene taúhbaju néhijcyáné ímíñeúvú míamúnáadívú o bóhówájtsoki. ¹⁸ Aane ímiááneturé ámuhákye o néé muurá Píívyéébe taúhbaju tsá mújyú wágóóóvéityú

páneere níjkyéjima ííñuji wágóóóvérónááca. Muurá páneere dííbyé waajácúháámitu néhíjcyanéjhi pájtyeé muhdú tene néhíjcyádújuco. ¹⁹ Muurá tsaate dííbyé taúhbajúúnetu íhtsúnéwu íjcyaróné cáhcújtsotúmé múhdurá dáríívehíjcyámé tsá ávyejúúllémeíityú dííbyé avyéjuvu. Áánetu panévaré dííbyé taúhbajúúné ímí cáhcujtsómé téjijtójuco míamúnáake úwáábohíjcyámé dííbyé avyéjú níjkyéjiri íjcyanévu avyéjúúlléméíhi. ²⁰ Muurá ímiááné ámúhake o nées eene taúhbajúúné uwáábojtémá paritséomú múhdurá ícyahíjcyádú ámuha meíjcyáhajchíí tsá múijyu ámuha meíjcyáityú Píívyéébé avyéjúejte.

*Cááyóba ímityúné íjcyánetu Jetsóó úwaabóne
(Rc 12.57-59)*

²¹ Muurá ámuha méwaajácú éíjyuúvúu ámúhá íhdé múnááúvuke íllu némeííne: “Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Muurá tehdu néémema íhnáhooííne tene ímíbájchómeííne.” ²² Áhdure ámúhake o nées tsaate íñahbéjtedívú cáyobáávatéróné muurá téhdure ápíchó díityé hallúri. Áhdure idyé tsaaté ehdííwá tsijtye néhajchíí díityémá ímityúné ímíbájchojte teene ímíbájchoóhi. Áhdure tsíjtyeke ávyéta néhni úhbámé hallúri ápíchó teene cúújúwá pañévú ditye wágóóóvéiyóne.

²³⁻²⁴ Áánéllii múu díñahbéébema ímityúné ámuhtsi medáríívéjcatsíhajchíí ímíbáchójcatsíhi. Áijyu ihdyu Píívyéébeke dúúruváméíhíjcyátsihvu tsíeméné u tsájtyéneri u dúúruváné ímí íjtsúcunúúbe.

íllu úwaabóne: “Tsaapi múu méwakye íhvéjtsócooca díílleke ajcú teene úúbálléné waajácúhaamívu.”
³² Áronáa ámúhakye o nées muurá tsaapi méwakye ímityunévú méénutsó tsíjpiima ícyahíjcyátúrólleke díbye íhvéjtsolle tsíjpiikye tájíváneri. Áhdure díbye díílleke táábávaabe ímityúné meenú méwamájíí tsíjpi táábama íjcyáneri.

Meíjyuvádújuco meméénúiyóné Jetsóó úwaabóne

³³ Áhdure idyé muurá ámuha méwaajácú éjyuúvúu ámúhá íhdé múnáaúvuke Píívyéébe Moitséeúvuj téeveri íllu úwaabóne: “Tsane múu ímiááneturé ímyéénuíñé Píívyéébe lléébónáa dííbye mémé idyómajcóné meenú muhdú íñéhdújuco.”
³⁴ Áronáa ámúhakye o nées téeméné ámuha meméénútuki. Tsá múu néétune: “Bo óví níjkyejí muhdú ijcyá o állíhajchíjyu.” Muurá Píívyéébe avyéjuré teene. ³⁵ Áhdure tsá múu néétune: “Bo óví ííñuji muhdú ijcyá o állíhajchíjyu.” Muurá Píívyéébe éhnéré idyé teene ííñuji. Áhdure idyé tsá múu néétune: “Bo óví Jerotsaréé muhdú ijcyá o állíhajchíjyu.” Muurá Píívyéébe íhtsútuube ávyéjuube íjcyáábe cóómíyé técoómi. ³⁶ Áhdure idyé díhñíwau íjcyáróutu tsá múu néétune: “Bo óví muhdú táhñíwau ijcyá o állíhajchíjyu.” Muurá u néesjuri tsá tsájíubaré llíjcyáíturó díhñíwacotu. Áhdure tsá tsájíubaré cúúvenúityuró u néesjuri. ³⁷ Áánellí múu ímiáánéjuco íjcyane ápáhajchíí néehíí: “Éée ímiááné tehdújuco teene.” Áánetu ímiááné íjcyatúné múu ápáhajchíí néehíí: “Tsáhaá

tehdu néenejǰivari.” Ehdu íhhyuváné tsá múu éjǰétsotú Píívyéébedítu. Muurá tehdu meíhhyuváné Naavénéedíturé tsááhií.

Mepíámeíturóné Jetsóó úwaabóne
(Rc 6.29-30)

³⁸ Áhdure muurá ámuha méwaajácú éjjuúvúu ámúhá íhdé múnáaúvuke tsiíñe Píívyéébe Moitséeúvuj téeveri íllu úwaabóne: “Tsáápiikye íhyállu tsijpi bóhdúcúúbé hállu téhdure bóhdúcúúveéhi. Áhdure tsáápi íhwájí wápíyúúcuúbeéhǰí wápíyúúveéhi.” ³⁹ Árónáa ihdyu ámúhake o néehií: Tsá múu ámúhake ímityúné tsaate dáríívéhajchíí píámeítu. Áhdure tsaate ámúhake méénúhajchíí tsá múu píámeítu. ⁴⁰ Áhdure idyé tsaate ámúhama tsane íímíbájcho ipíúvamedítu ámúhá caaméja dójtúcúhajchíí múu íiná néétuméré íhvejtsó téhdure hállúeja ámúhá tsuucóǰá díbye itsájtyeki. ⁴¹ Téhdure tsaate ámúhake ‘múúhá pííchutátú múúhake mépiáábó wahájchotáwu’ néhajchíí múu tsajtyé díityémá ehníínevújuco. ⁴² Áhdure tsaate ámúhake tsííñe píáábó táúmeíhajchíí múu píaabóhi. Áhdure tsaate ámúhake tsíeméné bóónétu íóómíchoíñe táúmeíhajchíí múu ajcúhi.

Meke múnáájtsóromeke mewájyune Jetsóó úwaabóne
(Rc 6.27-28, 32-36)

⁴³ Muurá ámuha méwaajácú míamúnaa íllu úwáábócatsíhijcyáne: “Uke wájyúmemáyé múu wajyújcatsíhi. Áánetu uke múnáátsohíjcyámeke tsá

múu wájyutúne.” ⁴⁴ Áronáa ámúhake o nééhií: Ámúhake múnáájsórómeke múu wajúhi. Áhdure ámúhake múhdurá dáríívéromé hallúvú múu piááboju táúmeí Píívyéébeke. ⁴⁵ Ájyju ihdyu ámuha méjycyáá ímiáané ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyáábej tsíime. Diibye muurá núhbake ájchutsó pámeere ímityúroméhjima ímiááméllíhye. Áhdure níjyaba állétsohíjcyaaabe ímiájíjtó úráávyehíjcyámema téjijto úráávyehíjcyátúroméllíhye. ⁴⁶ Muurá ámúhake wájúmekéré ámuha mewájyúhajchíí tsá ímiá wájyú tene íjcyatúne. Ehdu ámuha mewájyújcatsíñé tsá Píívyéébe ímí ámúhadívú íjtsúcunútúne. Muurá ímityúmé íjcyarómé téhdure diityéké wájúmeke wajúhi. ⁴⁷ Áhdure ámúhake ímí náhbévahíjcyámemáyé ímí ámuha meihjyúvánhajchíí tsá ámuha ímiáámé meíjcyatúne. Muurá téhdure Píívyéébeke wáájácúturómé ímí íjcyámema ímí ihjyúvájcatsíhi. ⁴⁸ Ahdícyane ímiááméré múu ijcyá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe ímiáábé íjcyadu.

6

Ímiáánéré meméénune Jetsóó úwaabóne

¹ Tsá múu míamúnaa ámúhadi iúllévenúkiyé méénutú ímiájíjtó ámuha meúraavyéne. Muurá tehdu ámuha meméénúhajchíí níjkyéjiri íjcyaaabe ámúháj Caani tsá ímí ámúhake íjtsúcunúityúne.

² Áánéllii múu ídáátsómeke ipíaabóné tsá úbálléjcatsítyú eene ímityúmé bañú múnaa íjcyame méénuhíjcyádu. Diitye muurá teene méénuhíjcyá pihcyáávejáané pañévú, ulléjijtonéj pñnévú,

míamúnaa ímiáámé ditye íjcyane íjtsúcunúkiye. Aane téenetu ámúhake ímiááneturé o néé ápááñéré téene áhdójucu íjcyane míamúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne. ³ Áánéllii múu tsaatéké píaabó téévéneúvúre. ⁴ Áijyu ihdyu ámúháj Caani pane wáájácuube ímí ámuha meméénuhíjcyáne ííténe téene áhdó ámúhake píááboóhi.

*Pívyéébema meíhjuváne Jetsóó úwaabóne
(Rc 11.2-4)*

⁵ Áhdure tsá múu Pívyéébema ámuha meíhjuvácooca eene diitye ímiáámeúvúdú bañú múnaa íjcyame méénuhíjcyádú méénutúne. Muurá eene píhcyáávejáané pañévú ulléjjjtóné úniúvú Pívyéébema ihjyúvahíjcyámé míamúnaa íítérokiye. Aane ímiááneturé diityédítýú ámúhake o néé ápááñéré téené áhdójucu íjcyane míamúnaa diityéké dúúrúvahíjcyáne. ⁶ Áánéllii ihdyu múu dílbyema íihjyúvácooca ímijcóhó pañévú iwátáháávéne ihjyúvá múha wáájácútúnáaaca. Áijyu ihdyu ámúhake píáábóílbye.

⁷ Áhdure idyé tsá múu ihdícyanéhjírre íhjuvátú dílbyema íihjyúvácooca. Pane tsá múu bíwáánéré wápíhtsúcu híjcyatú dílbyeke wáájácútúmé méénuhíjcyádu. Muurá itsúcunúhijcyámé ditye bíwáánéré wápíhtsánuhíjcyánetu díbye diityéké illéébóne áñjúciyóne. ⁸ Ahdícyane tsá múu diityédú néétune. Muurá ihdyu Méécááni tsúuca waajácú ñná méhdityu píhtone dílbyekéi

metáúmeítyúrónááca. ⁹ Áánéllii múu íllu ihjyúvá dííbyema:

Múúháj Caáni níjkyéjiri u íjcyáábej, uke muha máávyéjutsó dúúrúvamére. ¹⁰ Aabe ihdyu díavyéjuvu múúhakye dúúcúne u ímillédú múúhakye túkevjtso ííñújiri muha meíjcyámeke muhdú níjkyéjiri u méénuhíjcyádu. ¹¹ Aabe ihdyu óvíi múúhakye majchóvú ú ácu híjcyá paíjyuvaré tééne tájpi muha meíjcyaki. ¹² Áhdure muha ímityúné meméénuhíjcyáné múúhadi dídáátsóvéne dáabájíívé múúhakye ímityúné méénuhíjcyámedi muha meídáátsóvéne teene maábájíívehíjcyádu. ¹³ Áhdure múúhakye íhvéjtsótuubéré píáábohíjcyá mávaríjchojúúnevu muha metáhjátsámeítyuki. Muurá íhtsútuube múijyú muhdú u íjcyáítyuube páné avyéjuubéré ú ijcyáhi. Áyu tehdújuco. Ehdú múu Píívyéébema ihjyúváhi.

¹⁴ Ahdícyane muurá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyáabe ámúhadi ídáátsóvéne ábájííveé ámuha ímityúné meméénuhíjcyáné tsijtye ámúhama ímityúné méénuhíjcyáné díityédí ámuha meídáátsóvéne maábájíívéhajchííjyu. ¹⁵ Áánetu ámuha díityédí meídáátsóvétúhajchíí téhdure tsá díbye ámúhadi ídáátsóvéityúne.

Píívyéébema meíhjúvácooca tsáijyu majcho meáwañe Jetsóó úwaabóne

16 Áhdure múu ámuha tsáijyu dííbyema meihjyúva majcho maáwácooca tsá kehdóvémejhíúvú íjcyatú eene bañú múnaa íjcyame míamúnaa iúllévenúkiyé ícyahíjcyádu. Muurá ímiáánetúré o néé apááñéré tééne áhdójuco íjcyane míamúnaa diityedí úllévenúhijcyáne. 17-18 Ahdícyane dííbyema ámuha meihjyúva majcho maáwácooca tsá múu boohówáneúvú méénutúne. Óvíi ihdyu dííbyere ámúháj Caani waajácú tehjújuco ámuha meméénuhíjcyáne. Áijyu muurá ámúhakyé píáábóííbye.

*Ímí níjkyéjiri meíjcyáne uwáábo
(Rc 12.33-34)*

19 Tsá múu ííñújiri iéhnéváyóneri tsúúráméityú múhajchótá tééne tájpi ámuha meíjcyáiyóneríjivari. Muurá ámuha tééne tájpi meíjcyáronéhjí ámúhadívú tútávááveéhi. Áhdure naní múnaa ámúhadívú ícúbáhraáhi. 20 Áánéllii múu tsúúráméí níjkyejívú Píívyéébe ámúhakyé ávyéjuutétsóíñeri. Teene ihdyu tsá múijyú muhdú ámúhadívú íjcyáityúne. Áhdure tsá téhulle naní múnaa íjcyáityú ámúhá avyéjú ámúhadívú tútávájtsóiyóme. 21 Muurá kénejcú éhniíñevu ímí ámúhakyé pájtyénéjcuríyējuco ámuha meíjiveíñe.

*Méhálluúúcú peetédu nééneé
(Rc 11.34-36)*

22 Muurá ámúhá hálluúúné peetédu nééneri ámuha ímiáánéré meíténeri metsúúrámehajhíí teene ámúhadítyú bóhówaúcúnuúhi. 23 Áánetu

íimityúnéré ámuha meííteneri metsúúrámeihajchíí téenetúré ámuha mébóhówaúcúnuúhi. Áijyu muurá Píívyéébé icyánéjcujeje ámuha meíjcyaróné tsáhájucó wáájácúmeíityú ílluréjucó ámuha metútáváávénéllíhye.

Míjijtócú meúraavyéné tsá íimityúne
(Rc 16.13)

²⁴ Tsá muurá tene ímíityuró míityétsikye ámuha maávyéjuubéváne. Muurá tsáápiikyéré ímí ámuha méíícúvéiyá cáábyeké éhnííñevu ámuha mewájuryúubeke. Áánetu tsijpíiyo íícúvérátuube imíchi ámuha mewájuryútuube. Ehdu néénéllí tsá tene ímityú Píívyéébeke meúraavyémé metsúúrámeííñé mítyane meéhnéváiyóneri.

Ihñéjteke Píívyéébe téhmene
(Rc 12.22-31)

²⁵ Ahdícyané ámúhake o néé tééne tájpi ámuha meíjcyáneríyé meíjyácunútu majchoo, adoo, wájyamuu, íjcyáneri. ¿Aca páneere ñná ámúhadi íjcyáne tájpi tsaímíyé ámuha méíjcyáiyáhi? Tsáhaá, muurá íjcyáné tsane tééne tájpi éhnííñevu ímí meíjcyane. ²⁶ Cáhawáá méijtsúcunu wahpéjteke bajtsóubaré mújyú méénútúrómeke díbye ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyabe máchótsohíjcyáne. Aanéjíí muurá díityé éhnííñevu ámuha míamúnaa méwajyúmeíhi. Áámeke ámúhake Píívyéébe tsá íínetú píhtótsóityúne. ²⁷ ¿Aca íjcyabe tsaapi ámúhadítyú iiye éhnííñevu cáámenútsámeíiyoóbe? Íjcyáábejíívari.

28 Aanéjii óvíjyacóóné ámuha meijtsámeihijcyané ámuha mewájamúúváiyóneri. Cáhawáá méijtsúcunu wajcóháñé múhdutú píivyehijcyané pevétaré íjcyaróne. 29 Muuráhjáa ávyéjuube Tsaromóó tsijtye ávyéjuté ehniíñevu íjcyaróóbé avyéjú wajyámu ímí tsá úújetétú teene wajcóháñé ímivu. 30 Ehdu muurá Píivyéébe tsaímíyé téhmehijcyá wajcóháñé wahájchotaré ímiñe íllúhwuúré tsúúca chémene. Aabéjii awáá muurá ámúhakyé ehniíñevu tsaímíyé téhmeéhi. Ehdu teéne, ámuúha cáhcujtsópityúné míamúnaaj. 31 Ehdu muurá páneere Píivyéébe tájpiyé íjcyáhi. Áánéllii tsá múu néétune: ¿Aca ñná íñe mémájchoóhi? ¿Aca ñnemá íñe mewajyámú méújcuúhi? Tsá múu ehdu íjtsámeityú Píivyéébe íjcyátúcoocájiiñvari. 32 Muurá ihdyu Píivyéébeke cáhcujtsotúmé ehdu íjtsámeíhi. Áánetu tsá ámuha tehdu menéjúcootúne. Muurá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe waajácú ñná ámúhadítyú píhtone. Aabe ihdyu ámúhakyé píááboóhi. 33 Áánéllii múu tsane ámúhadítyú píhtóroneri íícúvetúmé tsúúrameihijcyá múhdutú tsaímíyé Píivyéébeke iúráávyéne dííbyé avyéjuvu iúcaávéiyóneri. Áijyu muurá tsá ámúhakyé dibye íínetú píhtótsóityúne. 34 Áánéllii tsá múu íjtsámeityú muhdú ámúhá úmíwa íjcyáneri. Múu íjcyájcóójiri muhdú íjcyáneriyé íjtsámeíhi. Muurá Píivyéébe ámúhakyé píáábohíjcyáá panévatúré pajcójiváre.

*Tsijtye múhdurá íjcyáneri methjyúváityuróne
(Rc 6.37-38, 41-42)*

¹ Ahdícyane tsá múu tsijtye múhdurá íjcyáneri íhjúvatú Píívyéébe ámúhake iñéetu téhdure ímityúmé ámuha meíjcyane. ² Muurá tsijtyeke ámuha ímityúné medáríívéhajchíí téhdure ámúhake Píívyéébe méénuú muhdú ámuha diityéké meméénuhíjcyádu. ³ ¿Aca íveekí ámuha méijyácunúhijcyá ámúhá nahbémú hálluúúné pañe wááhyéwuúné íjcyáneri ámúhá hálluúúné pañe úménebááné íjcyane wáájácúmeítyúme? ⁴ Muura úménebááné ámúhá hálluúúné pañe íjcyame tsá ámúhá nahbémuke ámuha menééítyuróne: “Cána muha ámúhake mebóhdo eene wááhyene ámúhá hálluúúné pañe íjcyane.” ⁵ ¡Ávyeta bañú múnaa ámuha meíjcyame pánehjídú ímiáámeúvúdú ámuúha! Tujkénú méwaagóoméí eene úménebááné ámúhá hálluúúné pañe íjcyane botsíi ímí ámuha máájtyumímé mebóhdo teene wááhyene ámúhá nahbémú hálluúúné pañe íjcyane. Ehdu nééne tsá múu tsaate wahdííváné imítyúwu méénúneri íjyácunútú tsájyú múu éhnííñevu ímityúné ámuha meméénuhíjcyáme.

⁶ Tsá muurá ámuha ímiáánevu oohímyeke maájjúityuró bóónétu íllure ámúhake díjújúíyómeke. Áhdure muurá tsá ícyááve méénímudívú ámuha mepóvíhjújúityuró íllure téuhji tádííhcoíyómedívu. Ehdu nééne tsá múu ímiáájú Píívyéébe uwááboju bañúháñé úwáábotúne.

*Píívyéébeke piááboju metáúmeíñe
(Rc 11.9-13; 6.31)*

7 Múu táúmeí Píívyéébeke tééne tájpi ámuha meícyahíjcyané ámúhakyé dibye iájcuiki. Métsúúraméí ímí ámuha meíjcyáíyóneri ámúhakyé dibye ipíááboki. Áhdure métáuméí ámúhakyé dibye ityúkévéjtsoki. 8 Muurá tééne tájpi íjcyáne táúmeímyeke ájcuúbe. Ímí íjcyáíyóneri tsúúrameímyeke píááboóbe. Dííbyeke túkevéjtsuju táúmeímyeke túkévéjtsóobe.

9 ¿Aca ijcyámé tsaate ámúhadítýú íjtsíiméné majcho táúmeícyooca nééwayúvúré ájcúiyóme?

10 Áhdure ¿aca amóóbeke tetsi táúmeíñáa ííñimyédivúré ájcúiyóme? 11 Muurá ímityúmé ámuha míamúnaa meíjcyarómé méimíllé ímiáánevúré ámúháj tsíimeke maájcune. Aanéjii awáá muurá ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyaaabe imíllé dííbyeke ámuha metáúmeímyeke ímiáánevúré iájcuine.

12 Muurá ámuha méimíllé míamúnaa ímí ámúhama íjcyane. Áánéllii múu íéhnéjcutu díityémá ímiááméré ijcyá ditye téhdure ámúhama ímiáámé íjcyaki. Ehdu muurá Píívyéébe meke úwaabó Moitsééúvú waajácúháámitu, téhdure tsijtye dííbyé ihjyú uubáalle múnáá waajácúhaamínetu meke úwaabóne.

Ímiájíjto
(Rc 13.24)

13 Múu íhnáhó íuráávyé néérojító úraavyé níjkyejívú meúújetéjítto. Muurá íjcyajító tsíjítto tsaímíyé meíjcyajítto. Áronáa téjítto meúráávyerómé nihñéétsihvúré méícúbáhrámeíhi. Árojító muurá mítyame úraavyéhi. 14 Áánetu

íhnááhó íuráávyé néérojító meúraavyémé méúújeté múijyú muhdú meíjcyáítyúhullévu. Ájijto uhjéméré úraavyéhi.

Muhdú meíjcyánetu méwaajácúmeí muhdúíivamé meíjcyane

(Rc 6.43-44)

¹⁵ Tsáma téíibúwá meíjcyá állíu múnaa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáadi díllómeíhíjcyámeke. Muurá pánehjídú éhne imíwu obééjámú íjcyadu ímiáámeúvúdú ámúhake nahbévahíjcyá ávyeta bájú oohímyédú néémeé. ¹⁶ Muurá téévetúné téeméjté íjcyánetu méwaajácú állíu múnaaré ditye íjcyane. Cáhawáá méijtsúcunuj, tsá muurá múijyú wacyónejke baaco nééváítyuróne. Tsá átéréehé múijyú ímiááné nééváítyuróne. ¹⁷ Áhdure ímiááhé tsá múijyú átéréene nééváítyuróne. Áánetúré méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane. ¹⁸ Muurá oove íjcyane nééváné uméhé tsá nééváítyuró átéréene oove íjcyatúne. Áhdure oove íjcyatúné néévahíjcyaha tsá ímiááné nééváítyuróne. ¹⁹ Áánéllíi múúne átéréehé meíllóne mécójajtsóhi. ²⁰ Aane muurá úmehéené méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane íñéevatúre. Ahdu ííivane cáhawáá óvíi ámuha méwaajácú állíu múnáake muhdú ditye íjcyánetúre.

Píívyéébe íavyéjuvu újcuímye

(Rc 13.25-27)

²¹ Muurá oke ávyéjuubévahíjcyárómeke tsá pámeekéré níjkyéjiri íjcyabe Méécááni Píívyéébe íavyéjuvu újcuítyúne. Muurá ihdyu dibye ímillédú íjcyámekéré újcuíibye íavyéjuvu. ²² Muurá muhdú

míamúnaa ícyahíjcyáné ímíbájchómeícyooca mityame oke avyéjuubévaá íllityénemáye. Aame oke neéhi: “Ávyéjuúbej, muurá muha díuwááboju méúwáábohíjcyáhi. Aame dimyémeri muha méwáámíuhíjcyá naavémuke tsaaté pañétu. Ehdu muha dimyémeri méméénuhíjcyá méénúráítyúronéhji.” ²³ Ehdu oke ditye néérónáa ó neé diityéke: “Íllure ámuha máallíhi. Keenéiyó ámúhake o wáájacúne. Muurá ímityúné ámuha méícyahíjcyáhi. Aame meíné óhdityu.” Éhdure ó neé diityéke.

*Míityétsi íahpa ánúmeíñetu íjcyáné uwááboju
(Mc 1.22; Rc 6.47-49)*

²⁴ Ahdícyane íñe caabyé o úwaabóné illéébóne tehdújuco íjcyaaabe muurá éhne múúne wájácúnéjcuube cóhpétsihvu ihjya méénuubédu. ²⁵ Muurá ávyéta cóhpé ihjya dibye méénúnáa kíjyébama níjyaba mityane álléneri téhiñe íhnáhó cáájávéróneri tsá muhdú teja íjcyatú ávyéta cóhpé nétsihvu dibye méénúnéllíihye. ²⁶ Áánetu íñe o úwaabóné lléébójúcóóroobe ímí íjcyátuube muurá éhne múúne wájácúnéjcuutuube cóhpétútsihvu néwáyúúhá hallúvúré ihjya méénuubédu. ²⁷ Muurá íhdícyátsihvúré dibye ihjya méénúnáa níjyaba ávyétá íhnáhó kíjyébama íjcyáneri téhiñe cáájavéné teeja wááoja cáhvyabáhi.

²⁸ Ehdúu Jetsóó úwáábóneri ullévenúme. ²⁹ Ávyétá ímíi úwáábohíjcyaaabe diityéké tujkévéwu avyéjuube múúne íhjúvájítójuco. Tsáháa dibye úwáábohíjcyatú taúhbájú uwáábojte úwáábohíjcyádu.

8

*Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhíitsóne
(Mc 1.40-45; Rc 5.12-16)*

¹ Aabée Jetsóó teene caméhbáutu níityéébeke mítyame míamúnaa úraavyéhi. ² Áánáacáa tsaapi íjpi chájááveebe dííbye éllevu itsááne dííbye líiñévu ímímóúúvéne néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca muhdúiyó teene oke u bóhíitsóne?

³ Áánélliihyée neébe:

—Mu ihdyu tehdújucoj. Ehdúu neébere dííbyeke dócárájcóneri tsúúca bóhííbe. ⁴ Áábekée neébe:

—Tsáma tsaatéke dúúbáledí íñe muhdú u bóhííne. Tsapéhduré llúúváábe éllevu péene dííbyedívú dúhjétsámeityeco. Ááne Moitséeúvúu néhdu Píívyéébeke tsíeméneri ú íícúvéé téénetu míamúnaa iwáájácu u bóhíjucóone. Ehdúu Jetsóó néé dííbyeke.

*Tsodáhómú avyéjuúbé únú múnáájpkye Jetsóó
bóhíitsóne
(Rc 7.1-10)*

⁵ Átsihdyúu muha Jetsóoma Capenaóovu meúújeténáa romáánómú tsodáhómú avyéjuube dííbye éllevu itsááne píáábó táúmeíhi. ⁶ Neebépéé:

—Ávyéjuúbej, táúníu múnáajpi chémeebe ávyétá íhnáhó ícúbáhrámeíhi. Aabe tsáhájucó íjpi vááúmeityúne.

⁷ Áánélliihyée Jetsóó néehíí:

—Cána bo o péé o bóhíitso dííbyeke.

⁸ Áánélliihyée neébe:

—Avyéjuúbej, muurá íñe tsíjtye múnáajpíyé o íjcyabe ídátso o néébe jávú tsá u ááhívéityuróne. Áánéllii ihdyu uke o néé íchihdyuré u íhgyúvané tujkéveri dibye íbóhíiki. Muurá ó cáhcujtsó dibye bóhííñe. ⁹ Muurá táavyéjajte oke táuhbáné ó méénuhíjcyáhi. Áhdure tsodáhómuke o táuhbáné méénuhíjcyáme. Muurá tsáápiikye diityédityú tsiéllu o wállóocooca peebe téhullévu. Áhdure tsáápiikye o píúvácooca tsaábe. Áhdure táúníu múnáajpikye tsíeménevu o táuhbáné méénuúbe. Áhdícyane ó waajácú u néécooca táúníu múnáajpi bóhííñe.

¹⁰ Ehdúu diibye tsodáhómú avyéjuube nééneri iúllévenútsihdyu neebe tétsihyi íjcyámeke:

—Ímíááneturé o néé tsá muurá tsáápiúbaré tamúnaa íjraéémudityú cáhcújtsotú íñe áánu cáhcujtsódu. ¹¹ Ehdú muurá pahúllevátú tsaáimyé mítyame íjraéémú íjcyáturómé íñe áánu romáánómuube cáhcujtsódú ímí Píívyéébeke cáhcújtsoímye. Aame díbyé avyéjuvu úcaavémé nahbévájcatsíí majchóháñeri Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámema. ¹² Áánetu íjraéémudityú mítyame wágóóóveé ícyuuvétsíí pañévu Píívyéébe avyéjutu ímichi diityé wáábyuta íjcyáronetu. Aame tétsihyi ícúbáhrámeímyé tahíjcyáá íhwáñeene ííhdónema.

¹³ Ehdúu íñéené boonétú tsiíñe neebe diibye tsodáhómú avyéjuúbeke:

—Áyu wa dipye dihjávuj. Óvíi ihdyu u cáhcujtsódú íjcyane úuma díúníu múnáajpi bohííhí.

Ehdúu Jetsóó nééné tujkéverihjyáa tsúúca bóhíibe.

Péédoró báabeke Jetsóó bóhítsóne
(Mc 1.29-31; Rc 4.38-39)

¹⁴ Áhdurée dííbyema muha Péédoró javu mepéénáa diibye Péédoró baabe áíivyeri chémelle icyuwájá pañe. ¹⁵ Áállekée Jetsóó íhyójsitu ékééveneri tsúúca bóhíille múúhakyé májchotsóhi.

Mítýámeke Jetsóó bóhítsóne
(Mc 1.32-34; Rc 4.40-41)

¹⁶ Tépejcoó Jetsóó éllevu tsivámé naavémú ípañe íjcyáneri chéméméhjike. Áámé pañétúu íjchívyétsoobe diityéke. Áhdurée tsííñe chémeri íjcyámeke bóhítsoóbe. ¹⁷ Ehdúu Jetsóó méénuhjycyá téijyu Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpíhjyáa Itsaía íllu néhdújuco: “Dííbyere méhdityu páhdívaré nééne chémeháñé waagóóhi.” Ehdúhjáa Itsaía néhdújuco díbye méénuhjycyáne.

Jetsóoke úuraavyéné ímílleróme
(Rc 9.57-62)

¹⁸ Áábedívúu téijyu mítyanéjuco míamúnaa píhcyáávénellii múúhakyé neebe muha únécóbá tsiñéjcuvu mepájtyeki. ¹⁹ Áánáacáa tsaapi taúhbájú uwááboobe dííbye éllevu itsááne nééhií:

—Uwááboóbej, ó imíllé úúmaye o péhijcyané kiávú u péhullévújuco.

²⁰ Áánélliihyée Jetsóó nées dííbyeke:

—Muurá iyámé óówamu íjcyarómé íhyéjúnema téhejújí pañe icyúwaki. Áhdure wahpéjté íjcyá icyúwáítsíhjíma. Áánetu muurá

ĩne Míamúnáájpídívúu o ípívyéévebe tsá tahjyáúbamáyé o íjcyatúne.

²¹ Áijyúrée idyé tsaapi dííbye déjuri péhíjcyámedítýú néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ói o péé llihíyo éllevu. Óví ihdyu múijyú óhdivu dsíjívvebe úúmayéjuco o úllehíjcyaki.

²² Ááronáacáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Óvi ihdyu tsamééré ímiájíjtó úráávyetúmé cúúújcatsí idsíjívécoóca. Wa ihdyu ookéréjuco duráávyej.

*Kíjyébama nohji Jetsóó íhvetétsóne
(Mc 4.35-41; Rc 8.22-25)*

²³ Átsihdyúu muha míneri mepéé únéú tsiñéjcuvu. ²⁴ Áánacáa ávyéta tsíjpa néené kíjyébari mítyane nohji íjcyane múúhakyé pámaúcúiyáhi. Áijyúu Jetsóó cuwáhi. ²⁵ Áábekée muha ícúí maákyéjtsóne menééhií:

—¡Ávyéjuúbej, meke pájtyetétso! ¡Tsúúca mémájcánuúhi!

²⁶ Áánéllihyée neebe múúhakyé:

—¿íneríami ámuha méíllityé ayájú ihnáhóhajaj? ¡Tsáháikyéha ímí ámuha mecáhcuújtsotú Píívyéébeke!

Ehdúu múúhakyé íñétsihdyu kíjyébama nohji íjcyane úhbaabe tene íhvetéki. Ahdújucóo tene íhveténé dáíhañéréjuco. ²⁷ Ehdúu téijyu Jetsóó méénúneri muha meúllévenúne ménéjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íjcyáábeke muhdú kíjyébama nújpacyo lleéboj?

Tsaaté pañe naavémú íjcyane
(Mc 5.1-20; Rc 8.26-39)

²⁸ Aanée tsúúca muha tsíñejcúeúvú méúújeté Gadáará iñújivu. Áánáacáa dííbyeke mítyétsi cáhdahíró naavémú ípañe íjcyamútsi níjkyénéj pñínéréhjáa ícyahíjcyamútsi. Aamútsíhjáa apííchówu néemutsi tétsii ícyahíjcyánéllii tsá múha tétsii úllehíjcyatúne. ²⁹ Aamútsíi Jetsóoke kévádijcyó illúu:

—¡Múhtsikye ihdyu pátsáríjcyodí Píívyéébé Hachí u íjcyaaábe! ¡Tsáhái muurá ícúbáhraméi éévé íjcyatúne!

³⁰ Áijyúu tétsíj pñíhíri mítyame jéémú meenímú majchóri. ³¹ Áánélliihyée naavémú diityétsi pañe íjcyame Jetsóoke néehíi:

—Múúhakyé íjtyétsi pañétú u wáágóóhachíi aatye méénímú pañévuréjuco muha meújcámeíñe.

³² Áánélliihyée neebe diityéke:

—Wa ihdyu méújcaméi diityé pañévuj.

Ahdújucóo ditye íjchívyéne újcámeíñe diityé pañévuréjuco. Aamée únéú pañévú cáhtsíñibámé májcanúhi.

³³ Ehdúu méénímuke tene pájtyéneri diityé tehmejté ávyétá íhnáhó íllityéhi. Áánemáa íícúu tétsíj pñíhíri íjcyáméhji éllewu idsíínéne úúballémé muhdú tene pájtyene. ³⁴ Áánélliihyée pámeere tsáácunú Jetsóo éllewu. Aamée dííbyeke néé tétsihdyu muha mepéékií.

9

*Íjpi vááúmeítyúúbeke Jetsóó ímíjpyetétsóne
(Mc 2.1-12; Rc 5.17-26)*

¹ Ahdújucóo muha meóómiñe bîwáhullévúré múuhá coomívu. ² Átsihyíi muha meíjcyánáa Jetsóo éllevu tsaate tsivá íjpi vááúmeítyúúbeke ííbotári. Aamée dííbyeke cáhcujtsóné iwáájácúne dííbyeke íííténe neébe:

—Llíhij, wa ílluréjucó díimijyúúvej. Muurá tsúuca úhdi o ídáátsóvéne díimítyú ó ábájîvéjucóóhií. Ahdícyane tsáhájucó ñná díhyallúrí íjcyájúcootúne.

³ Ehdúu Jetsóó nééne tsaate taúhbájú uwáábojte illéébóne ííbuwááne pañe néehíi:

—¿Aca íveekí eene aabye ímityúné ihjyúvá Píivyéébe ímí dííbyedívú íjtsúcunúnejíívari? ⁴ Ehdúu dítye íjtsámeíñe Jetsóó iwáájácúne néé díityéke:

—¿Aca íveekí ámuha ímityúné óhdityu méíjtsámeíhi? ⁵ ¿Aca muhdú ámuha oke méíjtsúcunúhi? Áánerá ó piivyété míamúnáadi o ídáátsóvéne díityé imítyuháñe díityémá o ímíbajchóne. Áánéllii ó piivyété áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díimítyú úúma ó ímíbajchóhi.” Áhdure ó piivyété o nééneé: “Dímíjpyeténe dípye.”

⁶ Ahdícyane cáhawáá óvíi ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípivyéévebe muhdú o méénune.

Ehdúu díityéké íñétsihdyu tsiíñe neebe dííbyeke:

—Dímíjpyeténe eene dííhbotámá dípye dihjyávu.

7 Ahdújucóo dibye pééneé. 8 Ehdúu Jetsóó méénúneri míamúnaa iíllityéne Píívyéébeke ávyéjutsó dúúrúvaméré dííbyé ihtsúturi dibye ehdu méénúnéllíhye.

Matéoke Jetsóó újcune
(Mc 2.13-17; Rc 5.27-32)

9 Tsáijyúu Jetsóó oke Matéoke ájtyumí múhá iíñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike o áhdótsohíjcyátsihyi o íjcyáábeke. Aabée oke nééhií:

—Ookéréjuco duráávyej.

Ahdújucóo o pééne dííbyemáyéjuco.

10 Áábemáa téijyu tahjyávú muha mémajchóhi. Áhdurée tsijtye téenere dsíídsí áhdótso múnaa múúhama majchóhi. Áhdurée tsijtye ímityúmé íjcyá múúhama. 11 Áámekée ííténe paritséómú néé múúhakye:

—¿Aca íveekí eene ámúhá uwááboobe majchó aatyé ímityúmema?

12 Aanée Jetsóó illéébóne néé diityéke:

—Tsá muurá taabóobé bóhime tsáimíyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikéré tááboobe. 13 Cáhawáá ímíñeúvú meéévé ámuha mewáájácu Píívyéébé waajácúháámitu tsátsii nééneé: “Muurá tsá apááñéré o ímíletú ámuha oke Píívyéébeke iyámedi meíícúvehíjcyáne. Téhdure ó imíllé ámuha pamévamáyé meíídaatsólléjcatsíñe.” Ahdícyané tsáháa ímíáámé wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu ímityúme wáábyú o tsáá diityéké téenetu o ímíbaávyétso Píívyéébé icyánejcúvuréjuco dítye ííbúwááveki. Ehdúu Jetsóó néé paritséómuke.

Jetsóó mamyé mú majcho áwatyúne
(Mc 2.18-22; Rc 5.33-39)

14 Áhdurée tsáijyu tsojtsó múnáajpi Jóáá mamyé mú Jetsóó éllevu itsááne dííbyeke dílló tsáijyu Píívyéébema íhhyúvácooca majcho íáwahíjcyánetu. Néémépeé:

—¿Aca íveekí tsáijyu muha paritséómuma Píívyéébema meíhhyúvácooca majcho mááwahíjcyánaa tsá dímamyé mú áwahíjcyatúne?

15 Áánéllihyée neebe díityéke:

—¿Aca tsaapi ityáábávácooca wáñehjívaténevu dííbyé miñútso múnáa tsááme kímóóvéiyá dííbyedívú iwájtsícoóca? Ehdu nééne támamyé mú tsá kímóóvéityuró díityémá o íjcyané hajchóta. Áronáa ihdyu ímiááne íjcyaiñé díityédítýú o pééiñe. Áijyu ihdyu óví muhdú íñehajchíí awámye.

16 Tsá muurá tene ímityú wájjyamu tsúú cáaja béhbátu mepájaabóne. Muurá íllure teeja meníjtyúcooca éhniíñevu táváajcároba. 17 Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpácyo bíínoj pácyó mepícyoone tsúú cáau mííhénevu cahpáyú pañévu. Muurá béjpácyo iúhtsaráúúvéhulle táváajcá tsúú cáau. Áijyu muurá wágóoovéné tsanéécújuco bíínoj pácyoma cahpáyú. Áánéllí ihdyu béjpácyo mepícyóó bééú pañévúré muhdú tsanéécú íjcyátuki. Ehdu nééne tsá tene ímityú íhdééne uwááboju béhné uwáábójú pañévú meúacóne.

Tsaatépíke Jetsóó bóhíitsóne
(Mc 5.21-43; Rc 8.40-56)

18 Ehdúu Jóáá mamyénuma Jetsóó íhjuvánáa tsaapi avyéjuube wajtsí múúhadívu. Aabée dííbyé lliiñévú imímóúúvéne nées dííbyeke:

—Ájyúwa íhyajchíí óhdivu dsíjivéhi. Áronáa ó waajácú dille óóma tsiíñe bóhííñe u péébe díílleke u dócrájóneri.

19 Áánéllihyéé téhullévú péébema muha mepééhií. 20 Aamée muha téhullévú mepéénáacáhjáa tsáápille 12 pijcyábájuco díílleke ichémé tujpácyo íhvetépitýúneri ícúbáhrámeíhíjcyalle pñhívé Jetsóodívú idyéju éhnéjcutu. 21 Aalléhjáa dómajcó dííbyé wajyámú ‘muurá éhne íwajyámú íjcyaróné o dómájcóhachíí ó bóhííhi’ iñéénema. Éhdúhjáa íjtsámeíñe dómájcolle dííbyé wajyámu. 22 Aanéhjáa iwáájácúne dííllédívú iyévóóvéne neébe:

—Ínerí kímóóvedíñe, Wáhaj. Muurá Píívyéébeke ímí u cáhcujtsódújuco íjcyalle íñe tsúúca u bóhííne.

Éhdúu Jetsóó néénemáyé ímiááné tsúúca bóhíílle.

23 Aamée muha tsúúca méúújeté diibye avyéjuube Jáiró javu. Áánáacáa mítyane tééjé pañe míamúnaa kímóóveri íjcyame máátyóba májtsí méénuhíjcyáhi. 24 Áámekée Jetsóó néehíí:

—Cána méijchívyéi áachívuj. Muurá tsá dille dsíjívétúne. Íllure cúwalle.

Éhdúu Jetsóó nééneri íllure goocómé dííbyedi. 25 Áámekée tééjé pañétú íjchívyétsóné boone iyéjuco dibye iúcáávéne díílléwúuúvú hójtsitu ékééveténeri tsúúca bóhíílle. 26 Ehdúu Jetsóó

meénúné uubállé páneere tééné iĩñúji múnaa waajácúhi.

Hállúvátúmútsikye Jetsóó ímíjpyetétsóne

27 Aanée tétsihdyu muha tsúuca meóómíñáa míityétsi hállúvátumútsí múúha déjutu dsinériyé tsáámutsi dííbyedi wáníjcyámeíhi. Íllúu neemútsi:

—¡Múhtsidi bo dídaatsóvé Dabíiúvúj tsiménémúhaabe u íjcyáabej!

28 Aanée muha meícyahíjcyajávú mewájtsítsihvu Jetsóó dilló diityétsikye:

—¿A ámuhtsi mécáhcujsó ámuhtsikye o ímíjpyetétsóiyóné ámuhtsí hálluúúne? Áánélliihyée neemútsi:

—Éée Ávyéjuúbej, muhtsi mécáhcujsóhi.

29 Ehdúu dityétsí néénéllii diityétsikye íhyálluúúné idyócarájcóne neébe:

—Ámuhtsi mecáhcujsódújuco íjcyane tsúuca ámuhtsí hálluúúné ímíjpyetéhi.

30 Ahdújucóo ímiááné tsúuca íhyálluúúné ímíjpyetémtsí tsaímiyéjuco íitene. Áámútsikyée bóíjcyuube muucá teene dityétsí iúúbállétuki.

31 Áronáacáhjáa tétsihdyu óómimútsí péé úbálléjcatsímútsiyé pámeekéré tétsíhji múnáake.

Íhjuvátúúbeke Jetsóó íhjuvatsóne

32 Áámútsi déjuvúu idyé tsaate tsivá íhjuvátúúbeke Jetsóo éllevu naavéné ípañe íjcyáabeke. 33 Áábé pañétúu diibye naavéneke díbye íjchívyétsóné boone tsúuca íhjuvájúucoóbe. Ááneríi míamúnaa iúllévenúne nééhií:

—Ávyeta tsá múijyú ehdu nééne múha méhdityu méénune maájtyúmitúne.

³⁴ Árónáacáa paritséómú nééhií:

—Aadi muurá eene naavémuke ichívyétsohíjcyá pañétúejpi naavémú avyéjuube piáábóneríye.

Míamúnáadi Jetsóó ídáátsovéne

³⁵ Ehdúu Jetsóó cómíñeri úwááboobéré pehíjcyá míamúnáake Píívyéébé avyéjutu íjcyáné uwááboju diityé pihcyáávejáané pañevu. Aabée bóhítsohíjcyá panéva chémeháñeri íjcyáméhjike. Téhdurée ihjyáhañévúré tsaatéké úwááboobéré pehíjcyáhi. ³⁶ Aabée ídáátsovéhíjcyá míamúnáadi éhne múúne obééjámú ítyehméébema íjcyatúmé ídáátsówu íjcyadu nééme dííbye éllevu tsáámedi.

³⁷ Áámedítýúu neebe múúhake:

—Ímíáané mítyame míamúnaa íjcyá Píívyéébé avyéjuvu ditye úcáávéíyóné uwááboju úwááboméíyóme. Árónáa tééné uwáábojte tsá pahdu íjcyatúne. ³⁸ Áánéllii múu táúmeí páné aabájaabéré íjcyaaabe Píívyéébeke díbye éhniíñevu uwáábojtéké ipícyo ditye iúwáábo tsíjtyeke dííbye avyéjuvu ditye iúcááveki.

10

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú ditye íjcyaki

(Mc 3.13-14; Rc 6.12-16)

¹ Aanée téijyu Jetsóó muuha ímamyémuke pihjyúcú 12-meva muha meíjcyámeke. Áámekée múúhake ájcuube íhnháhootu dííbye

mémeri tsaaté pañétú naavémuke muha meíjchívyétsohíjcyaki, panéva chémeháñeri íjcyámeke muha mebóhíitsohíjcyaki.

²⁻⁴ Aamée muuha illuúme: Tsimóo Péédoroo, iñahbe Áderéee, Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsii, Perípee, Batoroméee, Tomáaa, íñújí avyéjúúbé wáábyutáa dsíídsike o áhdótsohíjcyabe oo Matéoo, Apéó hajchi Tadéó dííbyere ‘Rebéó’ némeíbyee, cananíjtámúejpi Tsimóoo, diibyée Jetsóodívú bóónétu méénútsóibye Jóóda Ijcaríóótee, éhdume.

*Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wáalloóne
(Mc 6.7-13; Rc 9.1-6)*

⁵ Éhdúmekée múúhakyé Jetsóó uwáábovu iwáalloómeke íllu pítyajcóhi:

—Tsáma ihdyu mépehdí jodíómú íjcyátúmé iñújíñévu. Áhdure Tsamáaría íñújí méúújedíñe. ⁶ Ijraéémú pañévuré métsajtyécó íñe uwááboju éhne múúne obééjámú mújtame idáátsówu íjcyadu néémé pañévu. ⁷ Aame méúwáábohíjcyaco níjkyéjiri íjcyabe Píívyéébe míamúnáake íavyéjuvu újcúíñe éévé tsúúca úújeténe. ⁸ Áhdure mébóhíitsohíjcyaco dsííjívéméhjike, íjpi chájááveneri chéméméhjike, páhduvaré néene chémeri íjcyáméhjike. Áhdure tsaaté pañe naavémú íjcyámeke méwaagóohíjcyaco. Ehdu tamyémeri táihnáhori ámuha meméénúíñévu ámúhakyé ó ajcú pevénére. Áánéllii tsá ámuha maáhdótsóityú ámuha diityéké mepíáábonéhji.

⁹ Aame ihdyu métsajtyedí dsíídsike. ¹⁰ Áhdure métsajtyedí tsíjyahji ámúhá wajyámúúnee, ámúha

májchoo, ámúháj túhápaajínee, éhdune. Ámúhá cu-
ujúí ijcyaróné métsajtyédíñe. Ámuha mepiáabóméré
ámúhake píáábohíjcyáá panévaturé.

¹¹ Aame múu tsácoomívú iúújetécooca nehcó
tsaatéké ámuha tétsii meíjcyáné hajchótá
ímí ámúhake pícyóóímyeke. ¹² Aane tsaaté
javu ámuha meúújetécooca múu ímíñeúvú
ihjyúvá diityéma. ¹³ Aame ímílléhajchíí múu
diityémá ijcyá ámúhaj téeveri diityéké Píívyéébe
ipíááboki. Áánetu ditye ímíllétúhajchíí tsáhájucó
múu íícúvetú diityédi. ¹⁴ Téhdure tsácoomí
múnaa ámuha diityéké meúwáábóiyónéhjimáyé
ímíllétúhajchíí méíícuvéjúcohdí diityédi. Ílluréjuco
ámúháj tuhááñe ííñú mépíchóújcámeícyó ‘tsá
múuhá hallurí tene ijcyatú ámúhake muha
meúwáábóiyóné ámuha meímíletúne’ nééiyóne.
Ááne tsiéllévuréjuco mépeeco tétsihdyu. ¹⁵ Muurá
ímiááneturé o néé tehdu néeme ícúbáhrámeíñe
éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnaa
ícúbáhrámeíñé ehníñevu muhdú míamúnaa
ícyahíjcyáné diityémá ímíbájchómeícyoóca.

Jetsóoke úraavyémé ícúbáhrámeíñe

¹⁶ Ahdícyane íñe ámúhake ó wallóó obééjámuke
bájú oohímé pañévú mewállóóiyódu. Aane ihdyu
wajácútsi méíjcyaco éhne múúne ííñimye íícúí meke
pállójcoíñúdu. Árónáa ihdyu tsá múu muucá
tútávájtsoúne. Ímiááméré múu ijcyá íjuumu
íjcyadu. ¹⁷ Aame ihdyu tsáma imíchi méíjcyaco.
Muurá tsaate ámúhake túkevjtsojté éllevu
ítsájtyémeke pihcyáávejáané pañévú wápáájcoóhi.

18 Áhdure ámuhakye tsajtyéimye ávyéjuté éllevu óhdityu íjcyáné uwááboju ámuha meúwáábohíjcyáné hallútu. Ájyju téhdure tétsihvu ámuha diityéké meúwááboó jodíómú íjcyátúrómeke. 19 Aane ámuhakye ditye ékéévécooca tsá múu áábímyeítyú muhdú íihjyúváíñeri. Muurá ihdyu Píívyéébere ámuhakye tükévétsoó ámuha meíhjyúvaki. 20 Tsá ámuhá íjtsaméityu tsááne ámuha meíhjyúváityúne. Muurá ihdyu ámuháj Caani Píívyéébé Apííchó ámuhá pañe íjcyané ámuhakye tükévétsoóneri ámuha meíhjyúvaáhi.

21 Aane muurá míamúnaa ávyétá imityú dáríívécátsíhi. Muurá tsané nahbémú íjcyarómé llihyánújcátsíhi. Áhdure cáánumu íjcyarómema llihyánújcátsímye. 22 Áhdure mítyame ámuhakye múnáájtsoó oke ámuha meúráávyéné déjúcotu. Aane ehdu nééronéhjí tsaímíyé nihñéétsihvuré áábucúme ihdyu pájtyéteéhi. 23 Áhdure tsácoomí múnaa ámuhakye imityúné dáríívéhajchíí múu técoomítyú péé tsícyoomívurējuco. Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe ímiááneturé ámuhakye o néé tsiíñe ó tsááiñe ámuhái pámeekéré ijraéémuke íñe óhdityu íjcyáné uwáábojúvú mewáájácútsótúnáaáca.

24 Muurá tsaapi mamye tsá íuwáábóóbé ehnííñevu íjcyatúne. Áhdure tsané avyéjúúbé únú múnáájpí tsá dííbyé ehnííñevu íjcyatúne. 25 Aane muurá íñe ámuhá avyéjuube o íjcyároobe o ávyéjúúllémeítyúhajchíí téhdure tsá ámuha maávyéjúúllémeítyúne. Muurá oke Betsebóodívú imyéménúúbeke állú múnáájpí díllóhíjcyáme.

Aaméjǰíva muurá ámuhakye iávyeyúúllétúne téhdure díllóóhi.

Píívyéébedi múu íllyéhi
(Rc 12.2-7)

²⁶ Árónáa ihdyu mááábímyeídí míamúnaa ámuhakye méénúíyóneri. Muurá tehdu nénehji ámuhakye pátyehíjcyané tsá tétsihvúré níjkéváityúne. Muurá páneere iná meméenuhíjcyané bóhówááveéhi. ²⁷ Áánéllii íñe ámuhakye o néhíjcyané múu tsíjtyeke úúballéhi. Tsá idyé úúbáletúmé ámuha meíjcyáityúne.

²⁸ Ahdícyane tsá múu áábímyeítyú míamúnaa ámuhakye dsíjívetsóiyóneri. Muurá tsá ditye píívyetétú ámuhakye iwáágóóiyóné Píívyéébedítyu. Apáábyéré ihdyu diibye piivyété ámuhakye iwáágoóné ávyeta mújyú ámuha meíjchívyéityúmé meícúbáhrámeíyóné cuujúwá pañevu. Áánéllii múu apáábyedíyé Píívyéébedi áábímyeíhi.

²⁹ Muurá coomícomútsí míityétsíwuúcú tsájíhwuúré áhdómeíhi. Ehdu áyá áhdómeíyómedítyú muurá tsá tsaapi ámuháj Caani Píívyéébe wáájácútúnáa dsíjívéityuróne.

³⁰ Aabe muurá páneere ámuhá níwájííne íjcyaróné waajácú múhdújivá íjcyane. ³¹ Áánéllii tsá íínerí ámuha maáábímyeítyúne. Muurá diitye coomímú wájýúmeíñe ehníñevu ámuha méwajýúmeí Píívyéébedívu.

Jetsóoke meúraavyéné metóónúityuróne
(Rc 12.8-9)

³² Muurá oke iúraavyéné tóónúmeityúmeke ó bóhówájtsoó níjkyéjiri íjcyaaabe Llihíyodívu. ³³ Áánetu íllure tóónúmeihíjcyámé hallúvú ó úúbálléé Llihíyoke tahñéjté ditye íjcyatúne.

Jetsóó hallútú míamúnaa tsárílléjcatsíñe
(Rc 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Aane méjtsúcunúdí ííñújívúu o tsááne míamúnaa tsaímíyé íjcyaki. Muuráhjáa ihdyu o tsáá táhallútú ditye itsárílléjcatsíki. ³⁵ Muurá tsaapi tsarílléé cááníkye oke díbye cáhcújtsóné hallútu. Áhdure tsáápille tsarílléé tsííjuke tééné hallútu. Áhdure íbáábeke íaaja tééné hallútúré tsaríllééhi. ³⁶ Ehdú muurá tsamééré múnáátsójcatsíí oke tsaate imúnáadítyú cáhcújtsóné hallútu.

³⁷ Muurá oke iwájyúné ehniíñevu tsamééré cáánímuma ítsime wájyújcatsíhájhíí tsá ímiááne tahñéjté ditye íjcyatúne. ³⁸ Áhdure oke iúráavyéné déjúcotu íícúbáhráméiyóné ímíllétúmé tsá tahñéjté íjcyatúne. ³⁹ Muurá ííñújiri ímíllédúré íjcyáneri tsúúrámeímyé wágóóóveéhi. Áánetu ookéréjuco ímí iúráavyeneri tsúúrámeímyé pájtyéteéhi.

Tsijtyeke ímí meíicuvéné Píívyéébé ímí íjtsúcunúne
(Mc 9.41)

⁴⁰ Muurá ámuha táwákimyéí meméénúmeke íicuvémé okée wáalloobe Llihíyomájuco múhtsikye íicuvéne. ⁴¹ Aame tsaímíyé Píívyéébé wákimyéí meénúmeke íicuvémé téene áhdo újcuú tsahtúré díityéma. Áhdure idyé tsijtye Píívyéébeke úráavyehíjcyámeke tsaímíyé íicuvémé téene áhdó

újcuú tsahtúré diityéma. ⁴² Aane diitye táuráávye múnáake nújpácyo díívanévú ájcume téhdure újcuú tééne áhdo.

11

*Tsojtsó múnáajpi Jóáa Jetsóo éllevu wálloomútsi
(Rc 7.18-35)*

¹ Ehdúu Jetsóo muuha 12-meváké iúwáábótsihdyu péé tsiéllevu tééné iíñújí comíñevu téhulle iúwááboki.

² Áánáacáhjáa cuvéhóójari tsojtsó múnáajpi Jóáa íjcyabe tsúuca waajácú ehdu Jetsóo méénuhíjcyáne. Áánéllihyéhjáa wálloobe míityétsikye ímamyémudítýú dííbye éllevu.

³ Aamútsíi neevá dííbyeke:

—¿Ava diibyéjucó uu Pájtyetétsoobe éhneváa iíñujívú u bóhówáávéííbyeke muha meítsohíjcyaaábej? ¿Mityá tsáhái diibye u íjcyatúnej?

⁴ Ehdúu dityétsí Jetsóoke néérónáa neebe dityétsikye:

—Meóómíñe méuubállé Jóááke íñe muhdú o úwááboobe méénuráítýúronéhjí o méénune ámuhtsi maájtyumíne.

⁵ Méúúbálleco hállúvátuméhjí hálluvájucóóne, úllétuméhjí úlléjucóóne, íjpi chájáávéneri chémeméhjí bóhííne, lléébótuméhjí tsúuca lléébone, dsíjívémé tsiíñe bóhííne. Áhdure méúúbálleco ídáátsóméhjíke pajtyéteju tsúuca úwáábómeíñe. Énehjí páneere méúúbálleco dííbyeke.

⁶ Maímijyu ihdyu oke cáhcujtsómé íjcyanej.

⁷ Ehdúu iñééné boone diityétsi déjuvu neebe múúhake diibye Jóáádityu:

—¿Acáa Jóáa ínéubará píivyétúné iĩnújiri íjcyáábedívú ámuha mepíhcyáávehíjcyácooca muhdú ámuha méijtsúcunú dííbyeke? ¿A ámuháa méijtsúcunú éhne múúne úmehe kíjyébari vááúmeídyú páhduváre dííbyé íjtsaméi nééneé? ⁸ ¿A tsané ímíyée úcámeíhíjcyáabe? Muuráhjáa tehdu iújcámeícyá tsá ihdícyátsihyi díbye íjcyáítyuróne. Muuráhjáa ávyéjuté jaaháñé pañéiyo dííbye. ¿Aané muubá ímiááné dííbye? ⁹ ¿Mityá Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíi dííbyej? Ímiááné diibyéjuco. Áronáacáa tsíjtyé ehniĩñevu dííbye. ¹⁰ Dííbyedítýú muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé:

Ó pícyoó díihde tsáápiikye díbye iúúbálle
míamúnáake dítye ímíbáávyéne ímí uke
iwáátsúcúpéjtsoki.

¹¹ Aane ímiááné tsá dííbyedu tsijtye néétune. Áronáa níjkyéjiri íjcyáabe Píívyéébé avyéjúejtédítýú ídáátsoobe íjcyároobe avyéjúúlléméi díbye Jóáa ehniĩñevu.

¹² Diibyée muurá Jóáa úwáábótsihdyu íñe ícyoocávú teene Píívyéébé avyéjuvu iúcaavéné ímíllémema ténejcu ímíletúmé múhdurá ícyahíjcyáhi. ¹³ Muuráhjáa pámeere Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa éjjuúvú íjcyame téjyútújuco íhjúvahíjcyané dííbyé avyéjuri. Áhdurée Moitséeúvú íhjúvahíjcyá téénetu. Áámé nihñéepíyée muurá díbye Jóáa bóhówaavéhi. ¹⁴ Aane ámuha mecáhcújtsóhajchíí mecáhcújtsó Jóáa Eriá íjcyane éhnée Píívyéébé ihjyú uubálle múnaa tsiíñe díbye bóhówáaveíñe néhíjcyáabe. ¹⁵ Aane ihdyu óvíi ímiááné lléébome

icyáhcujsóne tehdu ijcyáhi.

¹⁶ Ahdícyane ¿aca muutédivú íñe ámuuha íicyoocá múnáake ó meménúiyáhi? Íhya tsiimedivuj. Muurá múúne lláhájsiri íícume úhbácatsíhijcyádú ámuha páhduváré médáriívémeíhijcyáhi. ¹⁷ Muurá múúne íllu úhbácatsíhijcyáme: “Chiiyóro mellíjchúrónáa tsá ámuha meímíletú mewáhtsine téeneri. Áhdure máátyóba májtsí memájtsívárónáa tsá ámuha meímíletú mekímoovéne.” Ehdú múúne tsiime úhbácatsíhijcyámé ijcyadu muurá ámuúha. ¹⁸ Muuráhjáa Jóaa tsá mítyane máchohíjcyatúne. Áhdurée tsá dibye ádohíjcyatú bíinojpácyo. Áánetúu dííbyedítýú ámuha ménéhíjcyá meéííbye ijcyáábé pañe naavéné ijcyánéllii ehdu dibye nééneé. ¹⁹ Áábé boonétúu ó bóhówaavé Míamúnáájpídívú o ípívyééveébe. Aabe panévare o májchoobe téhdure ó adó bíinojpácyo. Áánetu idyé ílluréjuco óhdityu ámuha menéhíjcyané oova majchópíwu adópíwu o nééneé. Áhdure ámuha óhdityu ménéhíjcyá oova ávyéjúúbé wáabyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnáa ímityúmé íjcyámedívú o náhbévahíjcyáne. Árónáa tene pánéévénetúi méwaajacuú keená ímiáané íjcyane. Ehdúu neebe Jetsóo.

*Lléébópityúne míamúnaa
(Rc 10.13-15)*

²⁰ Aabée tsáijyu ihjyúvá mítyane meénuráítyúronéhjí imyéénuhíjcyá coomíji múnáadítyú ditye ímityú íhvejtsópityúnetu.

²¹ Neebépeé:

—¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé Coratsíi, Betsáidaa, Íjcyácoomícyu múnáake! Muurá íñe méénúráityúronéhjí o méénuhíjcyánée Tíiroó, Tsidóoo, Íjcyácoomícyuvu o méénuca tsúúca téjyuré técoomícyu múnaa ímítyú íhvéjtsóne ímiánejcúvuréjuco íbúwáávéiyóne. Aamée muurá íatérééjahjívú iújcámeíñe bállíjyuri ávúhcúiyá teene íhvéjtsóné uubáalle. ²² Áánéllii muurá ditye ícúbáhrámeíñé ehniíñevu ícúbáhrámeímye diitye Coratsíi, Betsáidaa, Íjcyácoomícyú múnaa muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné Píívyéébe nihñéétsihvuré diityémá ímibájchócoóca. ²³ Ahdu muurá téhdure Capenaóo múnáake pajtyeíñe eene múhdumé ‘mityáhmityá’ tsíñáávehíjcyámeke. Íjtsúcunúmébá íhhtsútúúvéiyóne. Áánerá íllure wágóóóveímyé cúújúwá panévu. Muurá íñe méénúráityuróné o méénuhíjcyánée Tsodóoma múnáama éjyuuúvú o méénuca ímítyú íhvéjtsóne ímíjpyetéiyóme. Aacáa muurá ícyocápií íjcyáiyocóomi. ²⁴ Aane muurá diitye Capenaóo múnaa ávyétá ihnáhó ícúbáhráméíí técoomí múnaápe ícúbáhrámeíñé ehniíñevu Píívyéébe muhdú míamúnaa ícyahíjcyáné ímibájchócoóca.

*Méimítyutu meke Jetsóó állíjchutsóne
(Rc 10.21-22)*

²⁵ Téjyúu Cááníma íllu íhgyúvaábe:

—Ayúju Táacááni Píívyéébeéj, níjkyejíi, ííñujíi, íjcyane páné aabájaabéré u íjcyaaábej, uke téhdújtsoobéré ó duurúvá ímiáájú idáátsojtédívuré u bóhówátsohíjcyáné hallúvu. Áánetu tehdújuco tsá

waajácu múnaa íjcyane ítsúcunúmeihíjcyámedívú u bóhówájtsoú teéne. ²⁶ Ahdícyane ihdyu, Lli, óví ehdu teene muhdú u ímillédu.

²⁷ Ehdúu Cááníma ílhjyúvátsihdyu neébe:

—Muuráhjáa ihdyu Llihíyó oke picyóó tajtyéeveri míamúnáake iwáájácútso muhdú diityédítýú íjtsámeíñe. Tsá muurá múha wáájácútú dííbyé Hajchi o íjcyáábé íjtsaméi. Apáábyéré diibye Llihíyó waajácú muhdú o íjcyane. Áhdure idyé apáábyéré ó waajácú muhdú díbye íjcyane. Áhdure teene tsaatédívú o bóhówajtsóméré waajácúhi. ²⁸ Ahdícyane cáhawáá ookéréjuco méuráávyé ídátso múhdurá ámuha meícyahíjcyánetu ámúhake o állíjchútsoki. ²⁹ Muurá íñe ídátso tsaííbuwáre o íjcyaaabe ámúhake o úwaabóné tsáma mewáájáne tehdu méíjcyaco. Ájyju ihdyu íñe imíjyaú ámuha méíjcyaaíhi. ³⁰ Tsáháturo tene íhnáhootú ehdu ámúhake o neéne ámuha méuráávyéiyóne. Ehdúu neebe Jetsóo.

12

*Wáyeéévejcóójí Jetsóo mamýémú méénune
(Mc 2.23-28; Rc 6.1-5)*

¹ Áábemáa muha wáyeéévejcóójí úmihéj pínétú mepájtyme maájyabáávaténélli bajtsóháñetu meújcúne mémajchóhi. ² Aanée paritséómú ííténe neé dííbyeke:

—¿Aca íveekí eene aatye dímamýémú meenú íjcyoojii wáyeéévejcóójí meméénúityuróne?

³ Áronáacáa Jetsóo neé diityéke:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu iáiyabáávaténéllii íñahbéjtema téhdure Dabíúvú méénune Píívyéébé waajácúháámitu cáátuváne?
⁴ Muuráhjáa duurúvájá pañévú iúcáávéne imájchóítyuróné Píívyéébé ñcúvé páaa tééjájá pañévú pícyámeíhijcyáné apáámyéré llúúvájte máchohíjcyánetu majchóme. ⁵ Áhdure ¿aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Moitséeúvúu téhaamíturé cáátunúné duurúvájá pañé wákimyéi múnaa llúúvájte wáyeéévéjcoojíí íjcyaróné wáyeéévéítyuróné? Aane muurá ditye téjcooji wáyeéévetúné tsá ímityúné íjcyatúne. ⁶ Aanéjii awáá muurá teene duurúvaja ávyejúúllémeíñé ehniíñevu táavyéju. ⁷ Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Ó imíllé ámuha pamévamáyé meídaatsólléjcatsíñe. Tsá o imíllétú apááñéré oke ámuha iyámeke mecóvájtsóneri meíicúvehíjcyáne.” Aane muurá ámuha ímí mewáájacuca tsá menéétsóítyuró ímityúné méénútúrómedívu. ⁸ Muurá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébéllii téhdure téjcooji wáyeéévejcóóji. Ehdúu Jetsóó néé paritséómuke.

*Tsáápi hójtsí Jetsóó ímíjpyetétsóne
 (Mc 3.1-6; Rc 6.6-11)*

⁹ Átsihdyúu dííbyema muha méúcaavé téjcooji pihcyáávéjájá pañévu. ¹⁰ Áájá pañée tsaapi tsánejcúehójtsí íhyójtsi múhdurá néébeé. Áanáacáa tsaate tétsihyi íjcyame Jetsóodívú íñéétsóro néé dííbyeke:

—¿A ímí tehdújuco teene íjcyooji wáyeeévejcoójí tsaate chémémeke mebóhíitsóiyóne?

¹¹ Áánélliihyée neebe diityéke:

—¿Aca wáyeeévejcoójí ámuha jééú obééjá wáhyéjú pañévú áákityéébeke tsá ámuha meíjchívyétsóityuróne? Muurá ámuha meíjchívyétsóiyáhi.

¹² ¡Aanéjíí awáá muurá diibye obééjá wájuryeíñé ehniíñevu míamúnaa wájuryeíhi! Aane muurá tsá muhdú tene néétu wáyeeévejcoójí ímiááné íjcyane meméénune.

¹³ Ehdúu diityéké íñétsihdyu neebe dííbyeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyótsíj.

Ahdújucoo díbye cújúúvénemáyé téhojtsi ímíjpyeténe. ¹⁴ Átsihdyúu paritséomú ípyéénemáhjáa pítyácójcatsí muhdú Jetsóoke ídsíjívétsoíñe.

Jetsóó méénuíñé tsúúcajátújuco némeíñe

¹⁵ Aanée iwáájácúne péjúcoóbe. Áábekée mítyane míamúnaa úráávyémedítýú chéméméhjike bóhíitsoóbe. ¹⁶ Áánemáa diityéké bóíjcyuube ditye muucá iúúbállétuki. ¹⁷ Ehdúu diityéké bóíjcyuube Píívyéébé íhjúu uubálle múnáajpíhjáa Itsaía dííbyedítýú íllu néhdújuco:

¹⁸ Áánu ímí táwákimyéí méénuhíjcyaa téénevu o pícyoóbe. Áábeke o wájuryéllii ó ímíjyúú dííbyedi. Áánéllii Táapííchó dííbyé pañévú ó pícyoó tééné piáábori díbye pámeekéré míamúnáake iúúbálle muhdú táíjtsaméí íjcyane. ¹⁹ Aabe tsá ‘mityáhmítýá’ íhjúváiityú

míamúnáama. ²⁰ Áhdure tsá ídáátsóméhjike dibye éhdiiválléityúne. Áhdure íhtsútúnetu cahcújtsótú pañe cáhcújtsórómedityú tsá dibye ‘óvíjyacóóme’ nééityúne. Ehdú páneere ímíjpyetétsóibye íavyéjuutéjyu. ²¹ Áábedívú pamévá míamúnaaré cátsípááveéhi. Ehdúhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Itsaía Jetsóodityú néehíi.

*Jetsóoke Naavéné píaabóné tsaate nééené
(Mc 3.20-30; Rc 11.14-23; 12.10)*

²² Áábe éllévúu tsáápiikye tsivámé naavéné ípañe íjcyáábeke. Aabée íhjuvátuube íjcyaaabe idyé tsá hállúvatúne. Áábekée Jetsóó ímíjpyetétsoobe tsúuca íhjuváhi. Áhdurée hállúvájúcoóbe. ²³ Ááneríi tétsihyi íjcyame iúllévenúne néjcatsíhi:

—¿Aca tsá diibyéjuco áánu Dabíiúvúj tsíménémúhaabe Críjto íjcyatú éhneváa tsááiibye?

²⁴ Ehdúu tsaate nééne paritséomú illéébóne néjcatsíhi:

—Aadi muurá naavémuke waagóohíjcyá míamúnáa pañétú diitye naavémú avyéjuube Betsebóó píáábóneríye.

²⁵ Aanéhjáa Jetsóó iwáájácúne néehíi:

—Muurá tsané avyéjujte tsajíjtóré íjtsámeityúmé ímityúné idyáíívéjcatsíñe ílluréjuco íhvejtsóné íavyéju. Áhdure tsája múnaa ímityúné idyáíívéjcatsíñe ílluréjuco wáchájánújcatsíñe. ²⁶ Ahdu nééne ¿aca muhdú ííivane Naavéné íhyájkíyé íjcyáábeke tsíjpiikye waagóóiyáhi? Muurá tehdu imyéénuca ílluréjuco dibye íavyéjú

újóvéjtsóiyóne. ²⁷ Aane muurá ámuha menéé Betsebóó piááboriyé dííbyeéjté naavémuke o wáágóohíjcyáne. Áánetúhaca ¿múúbé piááborí ámuhá mamyé mú waagóohíjcyá diitye naavémuke? Áyu cána oke menej. Tsá muurá ámuha menééítyuró Betsebóó piáábori ditye wáágóohíjcyáne. Íllure ámuha mémujtá ehdu óhdityu meihjyúváneri. ²⁸ Muurá ihdyu Píívyéébé Apííchó oke piáábóneri ó waagóohíjcyá naavémuke tsaaté pañétú téénetu ámuha mewáájácúro tsúúca dííbye avyéjú ííñújiri ámuháma íjcyájucóóne.

²⁹ Tsá muurá tsáapi éhne dííbye já pañétú múha tsájtyéítyuró dííbyeke tétsihdyu bóáyotúmére. Muurá ihdyu dííbyeke tujkénú ibóáyoca botsíi tsajtyeiyómé dííbye éhne. Áronáa tsáháubá muurá díbye ihñe múhdivú íhvéjtsóítyuróne. Ahdu ívane tsá Naavéné oke piáábóítyuró dííbye hájkímuke o wáámíuki.

³⁰ Muurá oke ipíaabóné ímíletúmé táwákimyéi íllure imíllé óhdivu ityútávajtsóne. Aame tahñéjté íjcyáíyómeke íllure óhdityu mútátsohíjcyáhi.

³¹⁻³² Muurá panévare ímityúné míamúnaa méenuhíjcyáronéhjí Píívyéébe abájííveé diityédí ídáátsóvéenema. Áhdure íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedítyú ímityúné íhgyúvárómedi ídáátsóvéííbye. Áánetu ihdyu dííbye Apííchotu ímityúné íhgyúvahíjcyámedi tsá díbye múijyú ídáátsóvéityúne.

*Iñéevatu méwaajácú keehé ímíááhé íjcyane
(Rc 6.43-45)*

33 Muurá bajtsóháñetu ímiááhé ímí neeváhi. Áánetu átéréhe tsá ímí néevatúne. Ááneturé méwaajácú keehé ímiááhé íjcyane. 34 Ahdu íivane ¿ímiáámejíva ámuha ímí méihjyúváiyá íñimyé múeméjtéré ámuha meíjcyame? Muurá ímityúné ííbúwá pañe íjcyámedítýú téénere íjchívyéhi. 35 Muurá ímiáábé ímiáánéré ihjyúvá ímiá íjtsaméi ípañe íjcyanéjuco. Áánetu ímityuube ímityúnéré ihjyúvá ímityúné íjtsaméi ípañe íjcyanéjuco. 36 Aane muurá pámeere míamúnaa úúballeé Píívyéébeke muhdú íihjyúvahíjcyanéhjí díbye páneere muhdú dítye ícyahíjcyáné díityémá ímíbájchócoóca. 37 Muurá tsáápiitsámá ímíbájchóíibye muhdú dítye íhjyúvahíjcyádújuco. Ímiáánéré íhjyúvahíjcyámé hallúrí tsá íiná íjcyáityúne. Áánetu ímityúné íhjyúvahíjcyámé ícúbáhráméíhi. Ehdúu Jetsóó néé paritséómuke.

Míamúnaa Jetsóoke néé díbye méénúráityuróné imyéénuki

(Mc 8.12; Rc 11.29-32)

38 Aamée tsiíñe taúhbájú uwáábojtémá Jetsóó éllevu itsáane néé dííbyeke:

—Uwááboóbej, cána bo méénúráityuróné meenu muha maájtyúmíne menéé ímiááné díibyéjuco Críjto Pájtyetétsoobe u íjcyane.

39 Áánéllíihyée neébe:

—¿íveekí ámuha méimíllé teene o méénune ámuha mecáhcújtsokíjívvari? Óvíi ihdyu Píívyéébé ihjyú uuballe múnáajpíi Jonáake pájtyedu néene oke pájtyénetu ámuha méwaajácú

diibyéjuco míamúnáake o pájtyetétsoobe o íjcyane.
⁴⁰ Muuráhjáa amóóbé pañe téhí déjúcori íjcyaa
 3 coojíva. Ahdu muurá íñe Míamúnáájpidívú o
 ípívyéévéébeke ditye cúúuube ííñújí pañe 3 coojíva o
 íjcyátsihdyu tsiíñe ó bóhíhi. ⁴¹ Aane muurá Níinibé
 cóómi múnáa ámúhadívú néétsoó íñe ícyooca íjcyané
 míamúnaa ámuha mecáhcútsohíjcyátúmedívú
 Píívyéébe míamúnaa muhdú ícyahíjcyané
 ímíbájchócoóca. Muuráhjáa técoomí múnáa diibye
 Jonáaúvú úwaabóné icyáhjútsóne ímíbaavyé
 ímityúné íjcyahíjcyánetu. Áánáa dííbyeúvú
 ehnííñevu o íjcyaaabe ámúhake o úwááboróné
 jíveekí tsá ámuha oke mecáhcútsohíjcyatúne?
⁴² Áhdure tsáápille tsiíñe ííñújí múnáalle ámúhadívú
 néétsoóhi. Muuráhjáa tsíhyullétú tsaalle Tsaromóó
 úwaabóné illééboki. Aallée muurá ímí cáhcujtsóhi.
 Áánáa dííbyeúvú ehnííñevu o íjcyaaabe o úwaabóné
 jíveekí tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatúne?

*Ípyéé íjchívyémé pañévú tsiíñe naavéné óómiñe
 (Rc 11.14-26)*

⁴³ Muurá naavéné tsaaté pañétú íjchívyeebe
 pehíjcyá íjcyáitsíí néhcoobére. Aabe íjcyáiyotsíí
 íáptyúmítúnéllíí íllu íjtsámeíhi: “Tsiíñe éhne bíwáábé
 pañévuré ó óomíí ópée o íjchívyéébé pañévu.”
⁴⁴ Áhdújuco muurá óómiibye ájtyumíváné diibye
 ípyéé íjchívyéébeke ímíwu pevéebé éhne múu jaa
 líjyahdu néébeke. ⁴⁵ Áánéllíí múúne nahbévaabe
 tsíjtye 7-meváké éhnííñevu ímityúmeke diityémá
 tsiíñe íúcááve dííbye pañévu. Áábeke muurá íhdée

íicúbáhráné ehniíñevu ícúbáhraábe. Ehdu muurá ímityúmé íjcyame ídátsó ícúbáhráméíhi.

*Jetsóoke tsíju dííbyé nahbémuma újcutéróne
(Mc 3.31-35; Rc 8.19-21)*

⁴⁶ Ehdúu Jetsóó íhjuvánáa íñahbémú tsíjjuma dííbye éllevu tsáame wajtsí tétsihvu áachívu. Aamée imíllé íhjuváné dííbyema. ⁴⁷ Aanée tsaate úúballé dííbyeke. Néémépeé:

—Áátýe éhtsíhyi áachi díñahbémú díítsíjjuma íjcyamévá imíllé úúma íhjuváne.

⁴⁸ Áronáacáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé táátsíjuú, táñahbémuu, táñaallémuu, íjcyame?

⁴⁹ Ehdúu íñétsihdyu múúhakye úúbácyunúúbéré nééhí:

—Áánerá téhdure ámuha pámeere wahárómú, táñahbémú, táñaallémú, méíjcyá íñe múhdumé tahñéjté ámuha meíjcyame. ⁵⁰ Muurá Llihíyó níjkyéjiri íjcyáabeke cáhcujtsómé díbye imíllédú íjcyame ímiááné tahñéjté táñahbémú, táñaallémú, wahárómu.

13

*Tsaapi bájtsónetu íjcyané uwááboju
(Mc 4.1-9; Rc 8.4-8)*

¹ Ehdúu Jetsóó diityéké nétsihdyu muha dííbyema meíjcyáatu mepéé únéú úniúvu. ² Átsihyíi muha meíjcyánáa idýe mítyane míamúnaa píhcyaavéjucóó dííbyedívu. Aamée téhíwájú hallúrí íjcyánáa míiné pañévú úcááveébe. ³ Aabée téémí pañétú diityéké mítyane panévatu iúwaabóné úúbállehíjcyá

tsieménéhjiitu. Téijyúu tsaapi bájtsónetu úwááboobe illu úúballéhi:

—Tsaapíhjáa íwajcyóhá trígoúúhá bájtsoobe illure wáwárajcóhi. ⁴ Aanéhjáa dibye wáwárajcónetu tsáuhji juuváj piínévú dójcone coomímú méhdojéhi. ⁵ Áané tsiúhjihjáa néwayúúné raahóvú dójcouhjí ícúíwuúré iiñé tétsii iiñu imíchi íjcyátúnélliíhye. ⁶ Áróhiibájihjáa chemé núhbá allóócóri hállúháñeriyé tébajkyéjí íjcyánélliíhye. ⁷ Áané tsiúhjihjáa tsuhji íjcyátsihvu dójcóné hallúvú tene wááménéneri ííñeróné duhcúvatéhi. ⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhji dojcó imíwu ííñuji nétsihvu. Aanéhjáa imíwu píívyénetu tsáhiibájí neevá mítyane. Áané tsihíibájihjáa lííñévuré neeváhi. Áané lííñévuréjucóhjáa tsihiibájí neévane. ⁹ Aane ihdyu óví lléébome icyáhjútsóne tehdu íjcyáhi.

*Jetsóó úwáábó túhútsóhíjcyáne
(Mc 4.10-12; Rc 8.9-10)*

¹⁰ Ehdúu dibye néénéllii muha dííbyeke menééhií:

—¿Aca íveekí tsieménetu ú úúballéhíjcyá u úwaabóne? ¹¹ Áanélliíhyéé múúhake neébe:

—Muurá ihdyu ehdu ó úwáábohíjcyá Píívyéébe ámúhake iwáájácútso muhdú íavyéjú íjcyanévu. Áánetu oke cáhcújtsótúmeke tsá dibye wáájácútsotú téénevu eene ámúhake iwáájácútsódu. ¹² Muurá ímiáájú imíllémedívú bóhówájtsóiibye éhniíñevu ditye iwáájácuki. Áánetu teene imíllétúmedívú tsá dibye bóhówájcaáyóityúne. Tsáijyu múu áyánéwu ditye wáájácúroné muurá illure dojtúcúiibye

diityédítu. ¹³ Ehdu néénéllii muurá o úwaabóné tsíeménéhjitu ó úúbállehíjcyáhi. Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyúmíjúcoorómé ícyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu. ¹⁴ Ehdu ícyahíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubálla múnáajpíi Itsaía íllu néhdújuco: Uwáábó lléébójúcoorómé tsá cáhcújtsóityúne.

Áhdure íájtyumíjúcooróné tsá ditye wáájácúityúne. ¹⁵ Dityé íjtsaméi ímí néétúnéllii tsá ditye ímíñeúvú lléébohíjcyatúne. Aame ícyahíjcyá wáájácúmeítyúmé éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu. Aaméjííva tehdu óhdi íjyácunúmekéjíí ó ímíjpyetétsóiyáhi.

Ehdúu neebe Itsaía.

¹⁶ Áánetu ihdyu ímí ámuha melléébónéllii tsúúca méwaajácú ñná tene nééiyóne. Áhdure muurá ámuha maájtyumíne tsúúca méwaajácú ñná íjcyane. Áánéllii ihdyu méimíjyúú téeneri. ¹⁷ Muuráhjáa éíjyuúvú íjcyame Píívyéébé ihjyú uubálla múnáama tsijtye Píívyéébeke úráavyehíjcyámé imíllehíjcyará íájtyumíne íñe ícyooca tsúúca ámuha maájtyumíne. Árónáacáa tsá téijyu diityédívú tene ajtyúmídú néétune. Áhdurée imíllehíjcyarómé illéébone íñe ícyooca ámúhake o úwáábohíjcyané uwááboju. Árónáacáa tsáhái téijyu tene bóhówáávetúne.

*Tsaapi bájtsónetu úwaabóné Jetsóó bóhówajtsóne
(Mc 4.13-20; Rc 8.11-15)*

¹⁸ Cáhawáá ímíñeúvú meíjtsó bajtsó múnáájpídítu íjcyané uwááboju ñná nééiyóné o

bóhówajtsóne. ¹⁹ Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjutu íjcyáné uwááboju tsaate lléébójúcooróné Naavéné diityédívú mútátsohíjcyáhi. Aane nééiyóné eene juuváj piínévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdojéne. ²⁰⁻²¹ Áánetu teene illéébone tsúúca ímí úraavyéjúcoorómé páhduváré nééné mávaríjchojúúné íjcyanéhjí íáábucújúcoótúnetu ílluréjuco teene íhvejtsóne. Aane nééiyóné eene néwayúúnéhjáa íjcyátsihvu dójcoúhjí imíwu ííñeróné núhbá allóócori chémene. Ehdú muurá patyéhíjcyáné ímí cáhcújtsótúmema. ²² Áánetu tsaate tsúúca ímí tééné uwááboju llééborómé mítyane íjí avyéjuríyé itsúúrámeíñéllii ténéjcu ábájíívehíjcyáhi. Aane nééiyóné eene tsuhjí pañévúhjáa dójcoúhjí ííñeróné íllure dúhcúvaténe. ²³ Áánetu ihdyu íjcyámé tsaate teene illéébone cáhcujtsómé ímí tehjújuco úráávyehíjcyáme. Aame muurá eene imíwuúhjáa ííñuji nétsihvu dójcoúhjí ííñedu. Áámedítýú íjcyámé tsaate éhnííñevu ímí Píívyéébeke úráávyehíjcyámé eenéhjáa teene tríígóhiibáné imíwu píívyene mítyane néévadu néémeé. Áánetu íjcyámé tsaate íhtsútáwu ímí Píívyéébeke úráávyehíjcyámé eenéhjáa llííñevúré néévahiibájídú néémeé. Áámedítýúi muurá íjcyámé tsaate diityé llííñevúréjuco úraavyémé eenéhjáa máihtsúnéré néévahiibájídú néémeé. Ehdúu Jetsóó bóhówajtsó bajtsó múnáájpidítýú íjcyáné uwááboju.

Tríígójí pañé b'vatu íjcyáné uwááboju

²⁴ Téhdurée tsiíñe úwááboobe tsaapi íúmihe bájtsónetu. Neebépeé:

—Muurá Píivýéébé avyējú tsaapíhjáa íúmihe bájtsojédu. ²⁵ Dibyéhjáa íbájtsóje né oómíñe déjuvu tsaapi dííbyeke múnáátsohíjcyaaabe bájtsojé bīva tríigo díbye bájtsóné raahóri. ²⁶ Aanéhjáa keemévé teene ímiááne íkyéémévéne nééváne tujkéveríye. ²⁷ Aanéhjáa díibye tépallí aabájáábé úníu múnáa íúújéje néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, áaneráhjáa ímiááneré méúmihe mebájtsónáa ¿kiátú íjcyane bīva íiñé téené raahóri?

²⁸ Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tsaapíubá oke múnáátsohíjcyaaabe ehdu meenúhi. Áánéllíihyéhjáa nééme dííbyeke:

—Cána muha mewáámíuki. ¿Mityá óvíi íjcyáne?

²⁹ Ehdúhjáa dítye néénéllíi neébe:

—Tsáhaá. Muurá ámuha teene metábáhcyóhájchíi bájtsóháñé ámuha métútávájtsóhi. ³⁰ Áánéllíi ihdyu óvíjyucóí meíhvéjtsóíñe tsanéécú íkyééméveki. Tsanéérei teene ímiááne néévá maááhívétsócooca ámúhake ó neé ámuha metábáhcyóné pájtsuuhóji mechíjchu mecóvájtsoki. Áánetu ihdyu ímiááne maááhívétsóne ímíñeúvú mepícyoóhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi íúmihe bájtsónetu.

*Mojtáátsá neeváúwútu íjcyáne uwááboju
(Mc 4.30-32; Rc 13.18-19)*

³¹ Áhdurée tsiíñe úwááboobe ‘mojtáátsa’ némeíñé uméhetu. Neebépeé:

—Téhdure idyé muurá Píivýéébé avyējú éhne múúne ‘mojtáátsa’ némeíñé neeváúwu tsaapi bájtsone íñé imíjyaú ávyetá mityáhé kéémévédu. ³² Muurá panéva neváúúné lliíñévúre

Íjcyáróúwúutu ííñhe keemévé panévá bajtsóhééné ehnííñevu bájú uméhedúhe. Ááhé pañévú muurá wahpéjté ijcyóváhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó mojtáátsáhetu.

*Pááá ooríchotu íjcyáné uwááboju
(Rc 13.20-21)*

³³ Téndurée pááá ooríchotu úwááboobe nééhií:

—Muurá tsáápille hariínállíjyutu pááa imyéénúcooca áyánéwu tééné ooríchotu pícyooróné páneeréjuco óóríchódú idyé teene Píívyéébé avyéju.

*Jetsóó úwaaabóné tsíeménéhjitu úúbálléhjcyáne
(Mc 4.33-34)*

³⁴ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu úúbállénej tééveri úwáábohíjcyá míamúnáake ímíñéúvú iwáájácútso ñná úwááboju nééiyóne. Tsáháa dibye pevénére úwáábohíjcyatúne. ³⁵ Ehdúu úwáábohíjcyaaabe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíhjáa íllu néhdújuco:

Muurá tsíeménéhjitu o úúbállénej tééveri ó waajácútsoó táuwaáboju ñná nééiyóne. Muurá ó bóhówájtsoó íñee ííñújima páneere Píívyéébe ípívyéjtsóijyújuco íjcyáronéhjí múha wáájácútunéhjí.

Ehdúhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi néhdújuco Jetsóó úwáábohíjcyáné tsíeménéhjitu.

Bñvátú íjcyáné uwááboju Jetsóó bóhówajtsóne

³⁶ Átsihdyúu ílluréjuco míamúnáake ípítýájcóne dibye ááhívu pééneé. Áhullévúu muha dííbyeke menéhií:

—Áyu cána múúhadívú bóhowájtso úmihé pañe bñiva íjcyánetu íjcyáné uwááboju ñná nééiyóne. ³⁷ Áánéllihyéé múúhakyé neébe:

—Eene ímiá bájtsó bájtsoobe muurá oo Míamúnáájpídívúu o ípívyééveébe. ³⁸ Áánetu teene úmihé ‘páneere íññújiri míamúnaa íjcyane’ nééiyóne. Muurá eene ímiá bájtsó Píívyéébé avyéjújte íjcyane nééiyóne. Áánetu bñiva ‘Naavéné icyánéjcuriyé íjcyáné míamúnaa íjcyane’ nééiyóne. ³⁹ Áánetu eene tépallí múnáájpikye imúnáájtsoñe bñiva bájtsoobe muurá pañetu diibye Naavéne. Áánetu ‘íñe íññújima páneere ílluréjuco ñíjkévaíñé’ nééiyóné eene bajtsóháñé ááhívetsóméíñe. Áánetu diitye eene bajtsóháñé ááhívetsómé ‘ñíjkyéji múnaa íjcyane’ nééiyóne. ⁴⁰ Muurá éhne múúne úmihé pañe bñiva mepíhñune mecóvajtsódú pajtyéíñe diitye Naavéné icyánéjcuéjtéma. Aame wágóóóveé cúújúwá pañévú íñe íññújiri múhdurá míamúnaa ícyahíjcyáné diityémá ñíjkévacoóca. ⁴¹ Muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyééveébe ó táúhbaá tahñéjté ñíjkyéji múnáake ditye íhdyúétsihvu ipíhjúcu diitye ímítyúmeke táavyéjúejtéké ímítyúnejcúvú íbúwátsohíjcyámeke. ⁴² Áameke cúújúwá pañévú ditye wájojcomé tééwá pañe íjcyame íhwañeene íhdóne taá ícúbáhrámeíñeri. ⁴³ Áánetu ihdyu Píívyéébe ímillédú ícyahíjcyámé dííbyé avyéjú pañe íjcyame cádiúcúnuú éhne múúne nuhba cóójíejpi ájchúcunúdu. Aane ihdyu óví amúhadítýú llééboime icyáhíjtsóñe tehdu íjcyáhi.

Imíwu nééné tsíeménetu íjcyáné uwááboju

⁴⁴ Téhdure idyé Píívyéébé avyéjú illuú:

—Tsaapí tsátsii ííńújí pañe ávyétá mityáné wájyúmeíñé tsíeméné iájtyumíné tétsihvúré íhvéjtsóíńúhi. Áánerí ímíjyúúvéne páneere ítsíeméné íńáhjíhénúne dsíídsíma tétsii ííńújí áhdoobe iyéjuco téénema íjcyaki.

Imíwu nééné neewáyutu íjcyáné uwááboju

⁴⁵ Téhdure muurá Píívyéébé avyéjú éhne múúne tsaapi náhjíhe múnájpi imíwu nééné newáyúúné mítyane áhdótsámeíúhjí néhcohíjcyádu. ⁴⁶ Aabe muurá tsau iájtyúmícooca páneere ítsíeméné íńáhjíhénúne dsíídsíma teeu áhdóhi.

Tsínucóóhotu íjcyáné uwááboju

⁴⁷ Téhdure Píívyéébé avyéjú éhne múúne tsíńnúuri amómeke meújcuđu. ⁴⁸ Muurá múúne tsínú múnáa ítsínúumeke técoohóríyé téhí úniúvú itsájtyéne pihcyú ímiá amómeke. Áánetu doorátujtéké ílluréjuco ditye wámiúúne. ⁴⁹ Ehdu muurá pajtyéiñe míamúnáama Píívyéébe páneere ííńújí níjkévátsócoóca. Muurá níjkyéji múnáa dówajcároó ímiáamedítýú ímítyúmeke. ⁵⁰ Áámeke cúújúwá pañévú ditye wájojcómé tééwá pañe íjcyame íhwáñeene íhdóne taá ícúbáhrámeíñeri.

Béhnéma tsúúccáanéécú imíwu nénéécutu íjcyáné uwááboju

⁵¹ Ehdúu Jetsóó iúwáábóné níjcáutu néé múúhake:

—¿A ícyooca ámuha mélléebójucóó ñná nééiyóné o úwáábohíjcyáne? Áánéllihyée muha menée:

—Éée Ávyéjuúbej, ímí muha mélléebó ícyooca ñná tene nééiyóne.

⁵² Áánéllihyée neebe múúhakyé:

—Muuráhjáa tujkénúene Píívyéébé taúhbaju úwáábohíjcyámema ícyooca tsúuca íjcyáne míñéecu uwáábó íhdéénema béhne Píívyéébé avyéjutu íjcyane. Aane muurá teene íhdéene Píívyéébé waajácúháámí pañe íjcyáhi. Áánetu íñe béhne ámúhadívú ó bóhówátsohíjcyáhi.

Jetsóó Natsaréeri úwaabóne

(Mc 6.1-6; Rc 4.16-30)

⁵³ Ehdúu Jetsóó tsiéménéhjítu iúúbállénej tééveri iúwaabóné ñíjkevádú muha mepée tétsihdyu.

⁵⁴ Aamée muha méúújeté Natsaréevu dibyée píívyécoomívu. Áíjyúu idyé úwaabójúcoobe tétsíi múnáake pihcyáávéjé pañévu. Áábedíi iúllévenúne néjcatsímye:

—¿Aca kiátú aabye iújcúné waajácuri panévare méénuráítyúronéhjí méénuhíjcyáhi? ⁵⁵ ¿Aca tsá éhne aabye úméhewááné wákimyéi múnáájpi hajchi íjcyatúne? ¿Aca tsá éhne tsiiju Maaría íjcyatúne? Muurá dííbyé nahbémú Jacóóboo, Jotséee, Tsimóoo, Jóodaá, éhdume. ⁵⁶ Áhdure muurá íñaallémú íchihyi. Aabéjii muhdú ¿kiátú waajácú ehdu nénehji múu méénune?

⁵⁷ Ehdúhjáa dííbyedítúyú íñéene tsá ditye cáhcútsohíjcyatú dibye diityéké úwáábohíjcyaróne. Áámekée neébe:

—Tsiytye muurá ihdyu avyéjuullé Píivyéébé ihjyú uubáalle múnáájpiíkye. Áánetu ihyájkímú íjcyarómé tsá ávyejúúllétú dííbyeke.

⁵⁸ Ehdúu dííbyeke ditye cáhcútsohíjcyátúnéllii tsá éhniíñevu dibye méénújúcootú méénúráítyúronéhjí tétsihvu.

14

Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjívéne
(Mc 6.14-29; Rc 9.7-9)

¹ Aanéhjáa dííbyedítýú tsaate úúballé Gariréa iñnújí avyéjuube Heróodeke. ² Áánélliihyéhjáa neebe iúnú múnáake:

—Tsáijyu múúne tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíñe bohíhií. Téénéllii muurá eene piivyéteebe méénúráítyúronéhjí imyéénune.

³ Diibyée muurá Heróodé nééjuri dsíjívetsómé Jóáákeé. Muuráhjáa dííbyedívú iékéévetsóne úwááñéhiyi ichíjchútsóóbedívú cuvéhoojánútsoóbe. Ehdúhjáa méénuube iñahbe Perípé taaba Herodía dííbyemáyéjuco íjcyalle nééjuri. ⁴ Diibyéhjáa Heróodeke íllu nehíjcyaaabe Jóáa iñáhbé táábama dibye íjcyánetu:

—Tsá muurá tene ímityú díñáhbé táábake u táábaváne.

⁵ Ehdúhjáa dibye nehíjcyáné hallútú imílléroobe téijyuréjuco idsíjívetsóné dííbyeke. Árónáacáhjáa nuhnéveebe Píivyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi dibye íjcyane iwáájácúne míamúnaa dííbyeke ávyejúúllehíjcyánélliihye. ⁶ Áijyúhjáa ítsimávajcójí úújeténéllii diibye Heróodé wáñehjívatéhi.

Áané pañéhjáa ídsídúelle Herodíá ajoyúwá wahtsí pámeere úúbámyé úmíwávu. Aanéhjáa dííbyeke ávyéta ímí pájtyéneri ímíjyúúveebe mítyane. ⁷ Áánélliihyéhjáa díílleke neebe íiná dille dííbyeke táúmeíñevu íájcuíñé ímíááné állítyuubére. ⁸ Áánélliihyéhjáa tsíju úwaabódújuco dille nééne dííbyeke:

—Ó imíllé oke u ájcune tsojtsó múnáajpi Jóáa nívaúvú bohtájiri.

⁹ Ehdúhjáa dille nééne kímóhcó dííbyeke pajtyeráhi. Áronáacáhjáa íállítyúné díbye nééne pámeere dííbyé uubámyé lléébójúcóónéllii tehdu méenuúbe. ¹⁰ Aabéhjáa tsúuca tsaatéke wallóó díibye Jóáa cuvéhóójari íjcyáábeke ditye ikípíyuúcuté íhñíwau. ¹¹ Ahdújucóhjáa péeme ikípíyuújújeu tsívane bohtájiri. Ááuvúhjáa ajcúme díille bád síjcá Jake. Ááuvúhjáa ájculle tsíjjuke.

¹² Áánélliihyéhjáa dííbyeúvú mamyméú tsáame dííbyeúvú ítémeho íjucújeéne cuuúhi. Átsihdyúhjáa Jetsóo éllevu ípyééne úúballémé ehdu Jóáake tene pájtyene.

*Majcho mítyámedívú Jetsóo úújetétsóne
(Mc 6.30-44; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)*

¹³ Átsihdyúu muha mepéé míneri tsíhullévú múha íjcyátúhullévú múúhaye meíjcyároki. Áronáacáhjáa tsúuca míamúnaa waajácújucóó kiávú muha mepééneé. Áhullévújucóhjáa ditye péécunúné íjchityu pacóómivá múnáare. ¹⁴ Aanée téhullévú muha meúújeténáa míne pañétú Jetsóo íjchívyebe ítécunú tétsihyíjuco

míamúnáácóbaúvú íjcyane. Áámedíi ídáátsóvéne bóhítsoobe chéméméhjikéhjáa ditye tsájtyémeke. ¹⁵ Áíjyúu tsúúca cúvéhréjuco tene néénéllii muha menéé dííbyeke:

—Tsúúca cúvéhréjuco teene múubará íjcyátútsihyi meíjcyánáaáca. Ílluréjuco wallo íjtyéke íchííj píhííí íjcyájáhji múnáadítyú tsíeméné iújcune ditye imájchoki. Muurá tsá imájchoma ditye íjcyatúne.

¹⁶ Áánélliihyéee neebe múúhakyé:

—Ívéémekéami ó wáalloój. Ámuháyé bo mémajchótsoj.

¹⁷ Áánélliihyéee muha menéé dííbyeke:

—Árónáa méhdi tsáhojtsíhovaré páahóónema míítyétsiye amóóbemútsi.

¹⁸ Áánélliihyéee neebe múúhakyé:

—Áyu cána metsívaj.

¹⁹ Ehdúu múúhakyé iñééne diityéké neebe ditye iáhcúbaki. Átsihdyúu teene páahóóné amóóbemútsima iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke cáámevu icyárúúvénema. Áánemáa teene idyóhdáhínunévú múúhakyé díbye ájcune muha méwajtú pámeekére. ²⁰ Aanée muha memájchónetu pámeere méoovéhi. Áánetúu coéváné 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe. ²¹ Aamée eene diityémá muha memájchome wajpíímúré 5,000-meváubáhjáa walléémuháñema tsime éévemeítyúrónáaáca.

*Nújpácyó hallúrí Jetsóó úllene
(Mc 6.45-52; Ja 6.16-21)*

22 Áané boonétúu Jetsóó múúhake néé muha dííbyé ihde míneri mepájtye tsíñejcúeúvú díbyéi míamúnáake pítyájcóné hajchóta. 23 Aabéhjáa diityéké ipítyájcótsihdyu péé iiye múha íjcyátúhullévú cámeháuvú Píívyéébema íihjyúvaki. Aabéhjáa íjyunú téhullévu. 24 Áánáacáa muha tsúúca píinéuríjyuco meíjcyánáa ávyétá íhnáhó kíjyébama nohji múúhake wájojcóhi. 25 Aaméikyée muha mepéepíñáa cóojí pañévú diibyéhjáa Jetsóó tsájucóó múúhá tujkévetu nújpácýó hallúrí úlleebére. 26 Áábekée muha maájtyúmíne meíllityéne menéjcatsíhi:

—¡Áyúúj, naavénécobáubá bo eene aabye tsáá métujkévetuj!

27 Árónáacáa neebe múúhake:

—¡Méíllityédíñe, oóre!

28 Áánéllihyée Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, áyu cána ímiáané diibyéjuco u íjcyáhajchíí o péé díéllevu ehdu nújpácýó hallúrí.

29 Áánéllihyée neébe:

—Cáhawáá dichaj.

Ahdújucóo Péédoro mínetu níityeíñúné nújpácýó hallúrí úlleebéré dííbye éllevu. 30 Árónáacáa kíjyeba ávyétá íhnáhó néeneri íllityéne ílluréjuco díbye búuuvéne. Aabée dííbyedi wáníjcyámeíbyé néehíi:

—¡Ávyéjuúbej, oke ihdyu pájtyetétso!

31 Áánéllihyée íhyójsitu iékéévébeke neébe:

—¡Aca íveekí tsá oke ímí u cáhcújtsotúne?

32 Aamútsíi míiné pañévú úcáávénáa tsúúca kíjyeba íhvetéhi. 33 Áijyúu pámeere téémí pañe

muha meíjcyame Jetsóó lliñévu memíhmóúbáne menééhií:

—Ímiáánéjucóha ihdyu Píívyéébé Hajchi uú.

*Chéméméhjike Jetsóó bóhítsóné Genetsarée
iiñújiri*

(Mc 6.53-56)

³⁴ Ehdúu muha úneu mepájtyeme méúújeté Genetsarée iiñújivu. ³⁵ Aanée tétsíi múnáa Jetsóoke iwáájácúne úúballé pahúllevaré téené iiñúji múnáake. Aamée tsívahíjcyá chéméméhjike dibye ibóhítsoki. ³⁶ Aamée dííbyeke néé íwajámúubávúré dibye idyómájcótso ibóhíiki. Ahdújucóo ímiááné dííbyeke íwajámutu dómajcóméjucu bóhíhíjcyáne.

15

Ímichi ñná míamúnáake tútávajtsóné

(Mc 7.1-23)

¹ Áhdurée tsáijyu Jerotsaréetu paritséómuma taúhbájú uwáábojte Jetsóo éllevu itsááne néé dííbyeke:

—¿Aca íveekí dímamýémú tsá méénuhíjcyatú méíhdé múnáaúvúu úwáábohíjcyádu?

² Tsá muurá ditye nítyámeíhíjcyatú imájchóíñé ihde Píívyéébé úmíwávú múúne meímíbájchómeíñé meméénune.

³ Áánéllihyée neebe diityéke:

—Árónáa muurá téhdure Píívyéébé taúhbaju nééne tsá ámuha melléébohíjcyatú ámuháyé meípívyéjtsóné uwááboju ámuha meúráávyeíhíjcyánéllíhye. ⁴ Muurá dííbyé

taúhbaju néehí: “Ámúháj caanímuke múu iwáýúne avyéjuulléhi. Áánetu íllure cáánímuke tútávátsohíjcyámé ihdyu óvi dsíjivéhi.” ⁵ Ehdú muurá tene néérónáa ámuha tsíñejcúvúré méúwáábohíjcyáhi. Muurá ámuha ménehíjcyá tsaapívá cáánímútsikye ipíaabóné ímíllétúhajchíí nééiyóne: “Tsá o píívyetétú ámúhtsikye o píaabóne. Muurá ámúhtsikye o píáábóiyódú íivane Píívyéébekéréjuco o íicuvéne.” ⁶ Aanévá ehdu íhýúváróóbé hallúrí tsá ñná íjcyatú diityétsikye dibye píáábótúrónáaaca. Ehdú muurá ámuha méúwáábohíjcyáhi. Aame muurá ámuha Píívyéébé taúhbaju íllure méwaagóohíjcyá ámuháyé meípívyéjtsóné uwááboju ámuha meúráávyehíjcyánéllíhýe. ⁷ Ímiáámeúvúdú ámuha méicyahíjcyá bañú múnaa ámuha meíjcyame. Muuráhjáa ímiáánéjuco Píívyéébé ihýú uubáalle múnáajpi Itsaía ámúhadítyú nééneé:

⁸ Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará hállúéjuriye. Tsá ávyeta ííbúuri oke ditye ávyéjútsohíjcyatúne. ⁹ Íllure íállíñe oke duurúvahíjcyáme. Aame iiye íípívyéjtsóné uwáábojúúné úráávyehíjcyá pánehjídú tátyaúhbajúúné iúráávyéúvúdu.

¹⁰ Ehdú íñétsihdyu Jetsóó tsiíñe pámeere tétsii íjcyámeke néehí:

—Ímíñeúvú mélleebúcunúco ñná nééiyóné ámúhake o nééíñe ámuha mewáájácuki. ¹¹ Muurá panévare míamúnaa óóvene tsá diityéké tútávájtsotúne. Muurá ihdyu diityé ííbúwá déjúcoturé ímítyúné íjtsaméí tsááne diityéké

tútávajtsóhi.

¹² Ehdúu dibye néénélli muha díbyeke menééhií:

—¿Aca ú waajácurá eene ehdu u néene aatyeparitséómuke ávyéta tsáryé pájtyene?

¹³ Áánéllihiyé neebe múúhake:

—Muurá múúne úmihé pañétú mépée mebájsótúné uméhé íínehe metábahjyúcúne méwaagóóhi. Ehdu muurá níjkyéjiri íjyaabe Llihiyó avyéjuejte íjcyatúme ímityú ícyahíjcyámé wágóóóveéhi. ¹⁴ Áeméjté íjcyámedi tsá

meícúvéityuróne. Muurá éhne múúne hállúvatúme íjcyadu tsá ditye wáájácúmeityúne. Muurá tsahdúré hállúvatúme íjcyame tsátyéjcatsíyómé tsaméhjíjuco áákityéiyóné wáhyéju díívané pañévu. Ahdu muurá díitye. Ehdúu Jetsóó nééhií.

¹⁵ Átsihdyúu Péédoro néé díbyeke:

—Áyu cána bo múúhadívú bóhowájtso peiyené u néené uwááboju ñná nééiyóne.

¹⁶ Áánéllihiyé neébe:

—¿Aca ihdyu eene ámuha meíjcyarómé tsá mewáájácutú ñná tene nééiyóne? ¹⁷ Muurá

panévare meóóvehíjcyanéhjí pevéneré méjpíityu pajtyéhi. ¹⁸ Áánetu ihdyu míamúnáá ííbúwá

déjúcoturé ímityúné íjtsaméi tsááne díityéké tútávajtsóhi. ¹⁹ Muurá díityé ííbúwá déjúcotu

ichívyehíjcyáné panévare ímityúné íjtsaméi ílluúne: Ditye dsíjívétsócatsíhíjcyanéhjí, ditye ihdícyámema dómácócatsíhíjcyanéhjí, ditye nánícyatsíhíjcyanéhjí, ditye állícyatsíhíjcyanéhjí, ditye tsíjtyedi néhni íhjúvahíjcyanéhjí. ²⁰ Énehji ihdyu díityéké

tútávajtsóhi. Tsá eene Píivýéébé úmíwávú íimíbájchoméiyóné íhyójtšine níjtyámeityúmé májchone diityéké tútávajtsotúne. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

*Tsúñé iñújí múnáalle Jetsóoke cáhcujtsóne
(Mc 7.24-30)*

²¹ Átsihdyúu muha mepéé Tíiroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyú íjcyané iñújivu. ²² Átsihyíhgyáa íjcyalle Canáa múnáalle Jetsóó éllevu tsáá illu wáníjcyámeíllére:

—Ávyéjuúbej, Dabíiúvúj tsiménémúhaabe u íjcyáabej, óhdi ihdyu dídaatsóve. Ájyúwa naavéné ípañe íjcyalle ávyétá ihnáhó ícúbáhrámeíhi.

²³ Ehdúu dille néérónáa tsá díbye iná néétu díílleke. Áanéllihyée muha dííbyeke menéehí:

—Áálleke piáábó dille íóomiki. Íjyévé medéjutu wáníjcyámeílléré tsááhií.

²⁴ Áanéllihyée neébe:

—Tsáháa tsíjtye múnáa jodíómú íjcyátúmeke o piáábo o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu Píivýéébe oke wallóo íjraéémuke o piáábo éhne múúne obééjámú mújtadu néémeke.

²⁵ Ehdúu Jetsóó néérónáa ídátsójkímyeílléré dííbyé lliñévú imímóúúvéne nééhií:

—íÁvyéjuúbej, árónáa óvíjyuco ihdyu oke piáábo!

²⁶ Árónáacáa neébe:

—Tsá muurá tsaapi ítsíímedítyú majcho idyójtúcúne oohímyekéréjucu téénevu ájcúityuróne.

²⁷ Árónáacáa neéle:

—Ihdyúhde tehdújúcoóro, Avyéjuúbej. Áronáa muurá múúne oohímýé íjcyarómé majchó íaabájajte májchónetu dójcónéwuúji.

²⁸ Áánélliihyée neebe díílleke:

—Ímiáánéha oke, muulle, u cáhcujtsóhi. Ahdícyane ihdyu óvíi uke ó píaabóhi.

Ehdúu Jetsóó díílleke nééné tujkéveríhýáa tsúúca dííllé ajuúwá bohíjucóóhií.

Páhduváre nééne chémeháñeri chéméméhjike Jetsóó bóhítsóne

²⁹ Átsihdyúu muha tsiiñe Gariréa unéuvu mepéeme tétsihvu meúújeténáa páhbaú hallúvú ácúúveébe. ³⁰ Áábedívúu idyé mítyane míamúnaa píhcyaaavémé tsivácunú páhduváre nééneri chéméméhjike: Úllétúméhjike, hállúvatúméhjike, íhjuvátúméhjike, pevéviiújí néméhjike, tsijtye tsííñéeméneri chéméméhjike. Áámécóbaúvukée bóhíitsohíjcyaaábe.

³¹ Ááneríi míamúnaa ullévenúhijcyá eenée íhjuvavahíjcyatúmé tsúúca íhjuvavájucóóneri, páviiújíi némehji ímíjpyeténeri, úllehíjcyatúmée tsúúca úlléjucóóneri, hállúvatúmé hálluvavájucóóneri. Áánemáa duurúvámé muha mecáánívahíjcyaaabe Píívyéébeke.

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mc 8.1-10)

³² Ááné boonétúu Jetsóó múúhake néehíi:

—Mítyane ó ídáátsové íjtye tsúúca pápíhchúúj coojívájuco mééema íjcyámedívú imájchó óúúvéneri. Aane tsá o ímíllétú májchótúmeke o wállóóiyóne. Tsáijyu múu juuvávyuré chéméiyómé ájyáháñeri.

³³ Áánélliihyée muha menée dííbyeke:

—Árónáa ¿kiátú meújcúnetu mémájchótsóiyá áyámekéjǵíva múubará íjcyátútsihyi meíjcyame?

³⁴ Áánélliihyée múúhakyé neébe:

—¿Aca múhduná méhdi majcho? Áánélliihyée muha menéeíhí:

—Íjcyané 7-hova páahóónema áyánéwu amóme.

³⁵ Áánélliihyée neebe ditye iáhcúbaki. ³⁶ Áánemáa teene páahóónema amómeke iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Átsihdyúu idyóhdáhínunévú múúhakyé ájcuube muha mewájtú diityéke. ³⁷ Áánée imájchóne pámeere tsaímíyé óóvénetu coéváné 7-rujtsíva. ³⁸ Áánée diitye májchome wajpímúré 4,000-meváubáhjáa walléémuháñema tsíime éévemeítyúrónááca. ³⁹ Ehdúu imájchótsóné boonétú botsíi wáalloobe diityéke. Átsihdyúu muha mǵneri mepée Máádará cóómí íjcyáhullévu.

16

Paritséómuma tsadotséómú Jetsóoke née méénúráítyuróné díbye imyéénuki

(Mc 8.11-13; Rc 12.54-56)

¹ Áíjyúu paritséómuma tsadotséómú tsáá Jetsóo éllevu. Áamée dííbyeke imújtátsóro née iévéhoowávú méénúráítyuróné díbye imyéénuki.

² Árónáacáa neebe diityéke:

—Muurá cuuvé pañe níjkyeji tújpañúnetu ámuha méwaajácú tsíjcyooji ímí nééíñe. ³ Áánetu cúúvénetu teji tújpañúcooca ámuha méwaajácú téjcooji ímítyuj cóójí íjcyáiñe. Ehdú muurá

ámuha ímiáámeúvúdú méwaajácú muhdú néijyu muhdíivané cóoji íjcyaiñe. Árome ¿íveekí tsá ámuha mewáájacutú okée iwálloone tsúuca ámúhake Píívyéébe páhduváré nénehji imyéenúneri úúballéjúcohíjcyaróne? ⁴ Aame ámuha ímiáámejii ¿íveekí méimíllé méénúráityuróné o méénune téénetu oke ámuha mecáhcújtsokíjiihari? Óví ihdyu Píívyéébe ihjyú uubálle múnáajpi Jonáake pájtyedu nééne oke pájtyénetu ámuha méwaajácú ímiáané diibyéjuco o íjcyane. Ehdúu Jetsóó diityéké nééné boone muha diityédityú mepéé tsiéllévúréjuco.

Paritséómú uwáábójutu Jetsóó ímamyémuke téibúwajtsóne
(Mc 8.14-21)

⁵ Aamée únéú tsiñéjcuvu muha meúújetétsihvu méitsaavé múúha májchóhjáa muha maábájiivéne.

⁶ Áánáacáa Jetsóó múúhake nééhií:

—Téibúwá méijcyaco. Méíicúvedí paritséómuma tsadotséómu éhné pááá ooríchori.

⁷ Ehdúu múúhake dibye néénéllii muha ménéjcatsíhi:

—Méubáhané médóviyíjcyó páááhóubaré metsívátúnéllii ehdu meke neébe.

⁸ Ehdúu muha meíjtsámeíñé iwáájácúne neebe múúhake:

—¿íveekí ámuha apááñeriyé méíjtsámeí memájchó mééma íjcyátúneri? Áánélliihyéha ihdyu tsá ímí ámuha oke mecáhcújtsotúne.

⁹ ¿Muhdú wáájacúpityúme ámuúha? ¿A tsá ámuha

mewáájácutú éhnée 5-hovátúré páahóónetu 5,000-meváké o májchótsónetu pívárujtsívá pátyeevéne?

¹⁰ Áhdure ¿aca tsá ámuha meítsáávetú éhnée 4,000-meváké 7-hovátúré o májchotsónetu múhdúrujtsívá cóeene meújcune? ¹¹ Aane ¿muhdú íívane tsá ámuha mewáájácutú tsííñeriyé ámúhama o íhjúvaróné ámúhake o nééneé: “Méíícúvedí paritséómuma tsadotséómu éhné pááá ooríchori?”

¹² Ehdúu dibye néénetu botsíi muha mewáájácuuvé ímiááné téénetu dibye múúhake néétune. Ihdyúhacáa paritséómuma tsadotséómú uwáábó múhdurá nééne múúhake mújtátsóiyónetu muha metéhmémeí dibye múúhake nééneé.

*Péédro néé mépájtyetéébé Jetsóó íjcyane
(Mc 8.27-30; Rc 9.18-21)*

¹³ Átsihdyúu muha ‘Tsetsaréa Pirípo’ némeí cóómí íjcyáné íiñújivu meúújetétsihvu múúhake neébe:

—¿Aca muubá o íjcyane míamúnaa óhdityu nehíjcyá íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedítyu?

¹⁴ Áánéllihyée muha menééhií:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáava tsiíñe bóhiibe u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éíjyuúvúu ícyahíjcyámé Píívyéébé íhjúu uubáalle múnáadítýú Eríaa, Jeremíaa, íjcyámútsidítýú tsaapi u íjcyane.

¹⁵ Ehdúu muha menéénéllii múúhake neébe:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menééhií?

¹⁶ Áánéllihyée Péédro nééhií:

—Muurá uu Críjto míamúnáake u pájtyetétsoobe ímiáábé Piivyéébé Hajchi.

17 Áánélliihyéé neébe:

—Tehdújuco, maímijyúhde tsáma uu Tsimóó Jonáá hajchi u íjcyaaábe. Óví Píívyéébe uke píaabóhi. Tsá muurá míamúnaa uke túkévéjtsóneri ehdu u íhgyúvatúne. Muurá ihdyu níjkyéjiri íjcyaaabe Llihíyóré uke túkévéjtsóneri ehdu ú ihgyúváhi.

18 Áábeke téhdure uke o néé Pééodoro dimyémé íjcyane ‘nééwayu’ nééiyóne. Muurá nééwayu ñná wááótuúdu u néébe ú íjcyaa múhdumé oke cáhcújtsómedítúyú ímichi ídyéjúcóejpi. Áánélli muurá tahñéjté íjcyámeke tsá ñná muhdú méénúíturóne. Muurá dsíjívéjúcoorómé tsiíñe bóhííhi. 19 Áhdure uke ó picyóó dijtyééveri míamúnaa iwáájácu muhdú níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe avyéjúejte íjcyaiíñe. Aane íñe íñújiri múhdurá ícyahíjcyáné míamúnaa díuwááboju cáhcújtsotúmé tsá téénéejte íjcyatú níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe néhdújuco. Áánetu teene cáhcujtsómé ímí ícyahíjcyámé téénéejte íjcyá dííbyere néhdújuco.

20 Ehdúu íñééné boone múúhake neebe muha muucá meúúbállétu ímiááné diíbyéjuco Críjto mépájtyetétsoobe díbye íjcyane.

*Ídsíjívéíñé Jetsóó úúballéne
(Mc 8.31–9.1; Rc 9.22-27)*

21 Átsihdyúu múúhake úúballébe muhdú Jerotsaréevu péébeke túkevétsojtémá llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame ícúbáhrané níjcáutu dííbyeke dsíjívétsoíñe. Ároobe 3 coojívatu tsiíñe íbóhíííñe

úúbálléébe. ²² Áánélliihyée Pééodoro múúhadítúú idyówajcáróóbeke nééhií:

—Tsáha Ávyéjuúbej, kiá Píívyéébe íjcyánáa ìná uke pájtyeéhi. Tsá ìná uke pájtyeítúúne.

²³ Ehdúu Pééodoro néérónáa Jetsóó íllure dííbyeke uhbáhi. Neebépeé:

—¿Díhne óhdityu Náve Naavénej! ¡Iijyévéne oke u túhútsohíjcyáne! Muurá míamúnáa íjtsameíyé dípañe íjcyánéllii tsá u wáájácutú muhdú Píívyéébe óhdityu íjtsameíñe.

²⁴ Átsihdyúu neebe múúhakyé:

—Tsaate oke iúraavyéné ímillémé óvíi ímillédú íicyahíjcyánetu ìhveténe úraavyé wájýúmeítúúmeré ìcúbáhrámeíyóné pañe. ²⁵ Muurá ímillédú ííñújiri íjcyáíyóneríyé tsúúrameíhijcyámé tsá pájtyetéítúúne. Áánetu teene ìhvéjtsóne ookéréjuco ímí iúráávyéíñeri tsúúrameíhijcyámé pájtyeteéhi.

²⁶ ¿Aca íínetú meke píáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóóvénnáa mítyane meéhneváne? ¿Mityá íjcyané tsane mepájtyetéíyóné ehnííñevu tsaímíyé meíjcyáiyónej? ²⁷ Muurá oo Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe Llihíyó avyéjuma ó tsaá dííbyeéjté níjkyéji múnáama. Áijyu muurá pámeere újcuú muhdú íicyahíjcyáne áhdo. ²⁸ Muurá ímiááné

ámúhadítúú tsáhái tsaate dsíjívéítúú táavyéjú bóhówaavéné ájtyúmitúme. Ehdúu Jetsóó néé múúhakyé.

Jetsóó tsíhdyúreevéne
(Mc 9.2-13; Rc 9.28-36)

¹ Átsihdyúu 6 coojívatu tsajtyéébé Péédoroo, Jacóóboo, íñahbe Jóááá, éhdúmeke cámeéhaúvú múha íjcyátúhullévu. ² Áhullévúhjáa diityédívú tsíhdyúrééveébe. Íhyúmíhjáa ajchúcunú cóójíejpi nuhba ajchúcunúdu. Áhduréhjáa íwajyámú ávyeta cádiúcunú peetédu. ³ Áánáacáhjáa Moitséee, Eríaa, íjcyamútsí dííbyedívú bóhówáávémútsima ihjyúvaábe. ⁴ Áánéllihyéhjáa Péédoro nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¡Maímijyu ihdyu mee íchihyj! Ahdícyane u ímílléhajchíí metsu meméénu 3-wava nújuwáané dihñéwaa, Moitsée éhwaa, Ería éhwaa, éhdune.

⁵ Ehdúhjáa Péédoro íhgyúvánáa ojtso ávyeta ajchúcunúné diityédívú niityéhi. Áané pañétúhjáa Píívyéébe nééhií:

—Áánu muurá Hájchíwúuke o wágyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií. Áábeke ihdyu tsáma méllééboco.

⁶ Ááneríhgyáa mítyane iíllityéne íhvóhobáme. ⁷ Áánéllihyéhjáa Jetsóó diityéké dócárájcoobéré nééhií:

—Méíllityédíñe. Méíjyocúúve.

⁸ Ahdújucóhjáa íjyócuúvéne tsiiñe ditye ítérónáa tsáhájuco múha íjcyatúne. Iiyéjucóhjáa Jetsóó tétsihyi.

⁹ Ehdúhjáa diityédívú itsíhdyúréévéne oomívú diityéké neébe:

—Tsáma méúúballedíñéi muucá íñe ámuha maájtyumíné Míamúnáájpídívúu o ípívýééveebe o dsíjívéebe tsiiñe o bóhíttúné hajchóta.

¹⁰ Áánéllihyéhjáa nééme dííbyeke:

—¿Ácooca muhdú íívane taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Eríava tsiiñe bóhówááveíñé míamúnáake pájtyetésóiiibe bóhówááveíñé íhdéwu?

¹¹ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ééé, ímiáánéjucóhdée tene némeíñé Eríá bóhówááveíñé míamúnáake pájtyetésóííbyé úmíwari díbye díityéké íhdénu dííbyema.

¹² Ahdújucóo muurá díbye bóhówaavéné tsojtsó múnáajpi Jóáa eenéé Eríá díbye íjcyane némeííbye. Áróóbekée muurá míamúnaa ávyejúúlletúmé múhdurá dáríívehíjcyá mújyú ookéréjuco Míamúnáájpídívúu o ípívýéévéébeke idyáííveídyu.

¹³ Ehdúhjáa Jetsóó néénetu botsíi díitye 3-meva waajácú tsojtsó múnáajpi Jóááúvudityú díbye nééneé.

*Méiváteri chéméébeke Jetsóó bóhítsóné
(Mc 9.14-29; Rc 9.37-43)*

¹⁴ Aamée tsúuca tsiiñe wajtsí múúhadívu.

¹⁵ Áánáacáa tétsihyi mítyane míamúnaa íjcyámedityú tsaapi Jetsóó lliíñévú ímímóúúvéne néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, cána ihdyu óvíjyuco hájchíwúudi dídaatsóvej. Mítyane ícúbáhrámelhíjcyaaabe imyéívaténeri. Aabe ápíchó áákityéhíjcyá cúújúwá pañévu. Tsáijyu áákityéhíjcyaaabe téhí pañévu.

16 Aane íñe íjtye díamamyému éllevu diityévá óóma íbóhíitso o tsívaróóbeke tsá ditye bóhíitsotúne.

17 Áánélliihyée neébe:

—¡Juhúúj, múhdúré miamúnaáhana ihdyu ímiááné ámuuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhájchótá ámúhá muhdúré o áábúcúne ámúhake o úwáábohíjcyáá ímíñeúvú ámuha mecáhcújtsoki? Ehdúu múúhake íñétsihdyu neébe:

—Áyu cána bo íllevu metsívaj.

18 Ahdújucóo ditye tsájtyéébé pañe naavéné íjcyáábeke dibye úhbánetu dibye íjchivyéne. Ááne booné tsúúca ímíjpyetéébe.

19 Ááne boonétúu muha tsamééré meíjcyátsihvu dííbyeke menéehíí:

—¿Aca íveekí tsá muha mepíívyetétú meíjchívyetsóné naavéneke eene u méénuhíjcyádu?

20 Áánélliihyée neebe múúhake:

—Ámuha Píívyéébeke ímí mecáhcújtsótúnéllii tsá ámuha mepíívyetétú tehdíívane meméénúiyóne. Muurá ímiááneturé ámúhake o néé mojtáátsá neeváúwu áyá néérou muhdú kéémevédú ímí ámuha Píívyéébeke mecáhcújtsoca muurá cámehbáú íñéiyá tsíhtsihvu ámuha menéejuri. Ehdú ímí Píívyéébeke ámuha mecáhcújtsoca tsá íná ámúhadívú túhúúityuróne. 21 Muurá ihdyu téeméjpiikye mewáágóo májchotúme Píívyéébeke piáábó métáúmeíhi. Ehdúu Jetsóo néé múúhake.

*Ídsííveíñe tsiíñe Jetsóo úúballéne
(Mc 9.30-32; Rc 9.44-45)*

22 Áhdurée Gariréá iinújiri muha meijcyánaa tsiine múuhakye neébe:

—Míamúnáájpídívú ipívyéévéébedívú muurá tsaapi ékéévétsoó ímityúmeke. 23 Áábeke ditye dsíjívétsoobe muurá 3 coojívatu tsiine bóhíhi. Ehdúu dibye íhjuváné ídátsó múuhakye pajtyéhi.

Duurúvájá wáabyuta pamévakéré ditye áhdotsóne

24 Aamée Capenaóovu muha meúújeténaa duurúvájá wáabyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé tsáá múuha éllevu múuhakye íáhdótsoki. Aamée Péedoróké néé Jetsóodítyu:

—¿Aca tsá ámuhá avyéjuube áhdóityú duurúvájá wáabyuta pamévare áhdohíjcyáne?

25 Áánéllíhyée Pééodoro néé diityéke:

—Íhdyúí áhdóííbye. Ehdúu ditye nééne Jetsóoke iúúballe Pééodoro dííbye éllevu tsájá pañevú úcáávérónáa íhdere népéjtsoobe dííbyeke:

—¿Aca muhdú ú ijtsúcunúhi, Tsímoj? ¿Muucá múúne áhdótsohíjcyámé avyéjujte? ¿A íiinúji múnáakére? ¿Mityá tsííne iinúji múnáakej?

26 Áánéllíhyée neebe Pééodoro:

—Muurá múúne tsííne iinúji múnáakéré áhdótsohíjcyáme.

Áánéllíhyée Jetsóó néehí:

—Aanéjé ¿muhdú tsííne iinúji múnáájpúbájé ó áhdoóhi? 27 Áronáa íhdyu o áhdótúné múhdurá ditye íjtsúcunútu cáhawáá pijcyuté úneuj. Aane u píjyúcúúbe íhju pañe tsaji dsíídsiji u ájtyúmíjívú ú áhdóteé mééma tsamútsimájucu. Ehdúu Jetsóó néé Péedoróke.

18

Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé íhtsútuube di-ityédítýú íjcyáiyóne

(Mc 9.33-37; Rc 9.46-48)

¹ Áijyúu muha Jetsóoke menééhií:

—¿Aca caabyé múúhadítýú íhtsútuube íjcyáá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjuri muha meíjcyácoóca?

²⁻³ Áánélliihyéé tsííménéwúuke ipíúvääbeke múúhá j pñnévú ipícyóóne neébe:

—Ímiááné ámúhake o néé íjtye tsíime ínéikyé wáájacutúmé íjcyadu ámúhá íjtsaméí cápáyóóvétúhajchíí tsá ámuha meíjcyáityú Píívyéébé avyéjújte. ⁴ Muurá Píívyéébé avyéjújte

ídáátsóméhjiúvú tsííméwuúmú íjcyadu nééme íjcyá íhtsútujte. ⁵ Muurá íñe áánu ídátsó tsíimene íjcyadu táuráávyé múnaa idáátsóméhjiúvú néémeke íícúvehíjcyámé ookéjuco íícuvéne.

Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné apíchó nééneé
(Mc 9.42-48; Rc 17.1-2)

⁶ Áánetu botsíi oke cáhcujtsómé ídátsó tsííméwuúmúdúréi néémedítýú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekéubá múu apáhajchíí íjkyééháñetu néwáyúcobáné íóhbáñúmeke wájojco móóá pañévú apíchó diityé úmíwa nééné íhdétu. ⁷ ¡íveekíami íñe ííñújiri ímityúmé íjcyame ténejcúvú tsíjtyeke íbúwátsohíjcyaj! Árómeke íhdyu máídáátsoju tene pájtyéíñe.

⁸ Ahdícyane ámúhá hojtsíneri ímityúné ámuha meméénuhíjcyáhajchíí múu kípíyújcúmeí

téhojtsíji. Áhdure ámúháj tuhááñeri ímityúne éllévu ámuha mepéhíjcyáhajchíí múu kípíyújcúmeí téjtuháji. Muurá ihdyu ímí ámuha méíjcyaa ámúháj piityu tsátsihjítsá íjcyájúcoóoturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu muurá ídátsó ámuha méíjcyaa ímí ámúháj piiháñé néérome múijyú áabatéityúnéj cuujúwá pañévu ámuha mewágóóóvéhajchííjyu. ⁹ Áhdure ámúhá hálluúúneri ámuha maájtyumíne ímityúné meméénuhíjcyáhajchíí méwaagóó téuhji. Muurá ímí ámuha méíjcyaa tsánejcúéuhjí íjcyájúcoóoturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha méíjcyaa tsaúúcuma ámuha meíjcyarómé cúújúwá pañévu mewágóóóvéhajchííjyu.

*Obééjá mújtánetu íjcyané uwááboju
(Rc 15.3-7)*

¹⁰ Ahdícyane tsá múu tsiiméwuúmú íjcyadu idáátsóméhjiúvú néené cahcújtso múnáake éhdíivállétúne. Muurá íjcyámé diityé tehmejté níjkyéji múnaa Llihíyoma dííbyeke diityé hallúvú piááboju táúmeíhijcyáme. ¹¹ Muuráhjáa Míamúnáájpídívú o ípívyééveebe o tsáá ímityuháñé mújtátsómeke o pájtyetétsoki.

¹² ¿Aca tsáápí obééjámú 100-meva íjcyámedityú tsaapi mújtaca tsá díbye ímunáajte 99-meváréjuco íjcyámeke tsátsihvu ipícyóóne néhcóítyuró dííbyeke? Muurá néhcóíyoóbe. ¹³ Aane muurá dííbyeke íájtyúmíne mítyane ímíjyúúvéíyoobe pámeerée íjcyácooca ímíjyúúné ehníñévu. ¹⁴ Ahdu muurá níjkyéjiri íjcyabe Méécááni tsá ímíletú dííbyé

uráávye múnaa ídátsó tsiméwuúmú íjcyadu
néémedítýú tsáápíubaré wágóoovéne.

*Tsíjtyema múhdurá meíjcyane meímíbáchójcatsíñe
(Rc 17.3)*

¹⁵ Ahdícyane ámuha cahcújtso múnáadítýú
ímityúné tsaapi ámúhama méénúhajchíí múu
iíye dibye íjcyátsihvu bóijcyú téénetu dibye
illéébóhajchíí íímíbáávyeki. ¹⁶ Aane dibye
lléébótúhajchíí múu pívámevájucó ímíñeúvú
íhjuváné dííbyema. ¹⁷ Aame néérone dibye
tájhálléhajchíí múu pámeeréjucó cahcújtso múnaa
idyóbéévéné íhjuváné dííbyema. Áámeke idyé
dibye tájhálléhajchíí múu ílluréjucó íhvejtsóné
íhdícyaabeduréjucó dibye íjcyaki.

¹⁸ Muurá ímíááné ámúhake o néé muhdú
níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe néhdújucó íñe ííñújiri
míamúnáake ámuha metúkévétsohíjcyádú ámuha
meíjcyaiñe.

¹⁹ Áhdure idyé ámúhake o néé míityétsi tsane
íjtsámeíñe hallúvú Llihíyó Píívyéébe níjkyéjiri
íjcyáábeke píáábó táúmeíhajchíí muurá píáábóíibye
díityétsikye. ²⁰ Muurá Píívyéébeke cáhcujtsómé
pívááturómé tamyémeri píhcyáávéméj píine oo
díityéké o píááboki.

²¹ Ehdúu Jetsóó néénéllii Pééodoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aanéhaca íñe múhdújyúvú ó
ídaátsóvéiyá óóma ímityúné méénúmedi? ¿A 7-
íjyúva?

²² Áánélliihyéé neébe:

—Tsáhaá, paíjyuvaré múu ídáátsové uke ímityúné méénúrómedi.

Ídááatsóvéiyóné ímíllétúúbedítúú íjcyáné uwááboju

²³ Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébe pámeemáyé íavyéjú ímíbájchoó tsáné avyéjuubéhjáa ihyájkímú pevénére dííbyedítúú náhjíhénuhíjcyáné diityémá ímíbajchódu. ²⁴ Tujkénúhjáa ímíbájchóroobe mítyane pevénére dííbyedítúú náhjíhénuhíjcyáábema. ²⁵ Áronáacáhjáa tsá díbye píívyetétú teene íínetú íáhdóiyóne. Áánélliihyéhjáa diibye íavyéjuube néé tsaatéké dííbyedívú íñáhjíhénúíñé páneere ihñénéhjíma ítsíímemájucó teene múhdutú díbye áhdóítúúrónélliihye. ²⁶ Áánélliihyéhjáa diibye íúnú múnáajpi dííbyé lliiñévú ímímóúúvéne dííbyedívú ídáatsójkímyeíñe néehíí: “Ávyéjuúbej, cána ehdícyaróné pañéi daabúcú íñe úhdityu o náhjíhénuhíjcyáné uke o áhdohíjcyatúne. Ukéi chooco ó áhdoó páneére.” ²⁷ Ehdúhjáa díbye néénéllii dííbyedi ídááatsóvéne tsáhájucó díbye áhdótsotúne. Áábé hallúríhjyáa tsá íná íjcyájúcootúne.

²⁸ Ehdúhjáa íavyéjuube dííbyema ímíbájchótsihdyu péébe cábuuvé tsaapi íñahbéébedívú téhduréhjáa dííbyedítúú áyánéwu íñáhjíhenúné áhdohíjcyátúúbedívu. Áábekéhjáa íjkyéétu íéékévéne neébe:

—Ó imíllé ícyoocaré oke u áhdone óhdityúu u náhjíhenúne. ²⁹ Áánélliihyéhjáa téhdure dííbyé lliiñévú ímímóúúvéne ídáatsójkímyeíñe nééroobe dííbyeke: “Muúbej, cána ihdyu óvíjyucóí daabúcú

tsáríyóné pañe teénej. Ukéi ihdyu chooco ó áhdoóhi.” ³⁰ Áronáacáhjáa tsá dibye ímíletú ídáátsovéné dííbyedi. Íllurējucóhjáa dibye cúvéhoojánúné dííbyeke. Aabéhjáa cúvéhóójá pañe ijcyá dííbyeke íáhdótúné hajchóta. ³¹ Ehdúhjáa íñahbéébeke dibye dáríivéné tsijtye íñahbéjteke ídátsó pájtyénéllii íavyéjúúbeke úúballémé muhdú dííbyeke tene pájtyene. ³² Áánélliihyéhjáa íavyéjuube píuvá dííbyeke. Áábekéhjáa népéjtsóobe: “Uu táúníu múnáajpi, ¿íveekí ávyétá imítyuube uú? Úhdíi muurá o ídáátsóvéne ó íhvejtsó páneere ávyétá mityáné óhdityu u náhjíhenúné u áhdohíjcyatúne. ³³ Ahdu muurá díñahbéébedi u ídáátsóvéne ú íhvéjtsóiyá páneere úhdíi o ídáátsóvéne o íhvejtsódu.” ³⁴ Ehdúhjáa íavyéjuube dííbyeke íñééne íllurējuco icyáyobáávaténe icyúvéhoojánúúbedívú ícúbáhratsóné teene dibye áhdótúné hajchóta.

³⁵ Ehdu muurá ámúhake méénúíibye Llihíyó níjkyéjiri íjcyabe ámuha ímíáánéjuco ámúhá ííbúuri ámúhá náhbedi meídáátsóvétúhajchíjyu.

19

Táábávajcatsímyé wáágóójcatsíturóné Jetsóó úwaabóne
(Mc 10.1-12; Rc 16.18)

¹ Ehdúu Jetsóó nétsihdyu muha mepéjucóó Gariréatu Jodéa íiñújivu Joodáa tsiñéjcvu.
² Áhullée mítyane míamúnaa úráávyehíjcyá dííbyeke. Áámedítýúu chéméméhjike bóhíitsohíjcyáabe.

³ Áijyúu tsaate paritséómú dííbyeke imújtsásooro dííbye éllevu itsááne nééhií:

—¿A tehdújuco tsaapi méwakyé íhvéjtsóiyóné ihdícyáné hallútúre? ⁴ Áánélliihyée neébe:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píívyéébé waajácuháámí? Muurá téhaamítú caatúváné díbyée páné ihdéene ípívyéjtsóné níjcaúvú téhdure ípívyéjtsóné wajpii, wallee, íjcyane muhdú tene íjcyáidyújuco. ⁵ Áánemáa muurá téjyújuco díbye néene wajpi wáleeke ityáábávállema ííneíñé cáánímútsidítú dííllemáyéjuco íjcyá tsahéecoréjuco tsáápiiye íjcyáiyódu. ⁶ Aamútsí muurá míityétsi íjcyáromútsí tsahéecoréjuco íjcyáíñé Píívyéébéé ípívyéjtsódújuco. Áánéllii tsá tsaate ityáábávájcatsícyooca dówáávéityuróne. ⁷ Ehdúu Jetsóó néénéllii nééme dííbyeke:

—Áánáacárahjáa ¿íveekí Moitsééúvú úwáábohíjcyá metáábávárólleke meíhvéjtsóiyóné téené waajácuháámí mecáátúnúhaamívú maájcúnema? ⁸ Áánélliihyée neébe:

—Muuráhjáa ihdyu eene ámuha meíjcyadu ditye cáhcujtsópityúnéllii ehdu nehíjcyabe tehdu tene néétúrónáaaca. Tsáháa Píívyéébe tehdu teene ípívyéjtsóúne. ⁹ Áánéllii ámúhakyé o néé tsaapi mewa ímityúné tsíjtyéhjíma méénútúrólleke íhvéjtsóne tsíjpíllekeréjuco táábáváhajhíí muurá ímityúné méénuube íveekí méwamájíí tsíjpíllema íjcyáneri. Áhdure idyé tsaapi íhvéjtsólleke táábávaabe ímityúné meenuhi.

¹⁰ Ehdúu Jetsóó néénéllii muha menééhií:

—Ímí tehdújucooro teene táábavajcátsí néérónáa tsíñejcútú múhdurá teéne. Áánélliihyéubá óvíjyácóóiyóné teéne.

¹¹ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Árónáa tsá pamévareé píivyetétú tehdu íjcyane. Apáámyéré ihdyu Píivyéébe pícyohdújuco íjcyame píivyeté tehdu íjcyane. ¹² Muurá ijcyámé tsaate ípyée ípívyeevédújuco wálleema íjcyáiyóné píivyetétúme. Áhdure ijcyámé tsaate míamúnaaré méénúnetu wálleema íjcyane píivyetétúme. Áánetu ihdyu tsaate imíllé íyéejtéré íjcyane ñná túhújtsotúmé níjkyéjiri íjcyabe Píivyéébé avyéjúeje íjcyáneriyé ííjíveki. Áhdícyane ihdyu óví caatyé íyéejtéré íjcyane ímillémé tehdu ijcyáhi. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

Tsíméké Jetsóó llúúvanúne
(Mc 10.13-16; Rc 18.15-17)

¹³ Áijyúu tsaate ítsíimeke tsivá dííbye éllevu díbye díityé hallúvú piááboju ityáúmeí Píivyéébeke. Áánélliihyée muha menéé íñevú ditye tsíméké tsívane íllure dííbyeke ityúhújtsoki. ¹⁴ Árónáacáa neebe múúhake:

—Óvi ihdyu tsiváme. ¿íveekí ámuha mécatuhtsóhi? Muurá díitye tsíime íjcyadu néémé wáábyuta Píivyéébé avyéjú ijcyá níjkyéjiri. ¹⁵ Ehdúu íñéene díityéké dócárájcoobéré Píivyéébeke piáábó táúmeí díityé hallúvu. Ááné boonétúu tétsihdyu muha mepéé tsiéllévúréjuco.

Ováhtsá Jetsóoma íhgyuváne
(Mc 10.17-31; Rc 18.18-30)

16 Tsáijyúu téhdure tsaapi ováhtsá ehnéva múnáajpi íjcyaaabe Jetsóo éllevu itsááne néehí:

—Uwááboóbej, ímiáábé u íjcyaaabe cána oke diñe muhdú o íjcyáiyóné múijyú o dsíjívéjúcóóityúne bóhí o újcuki.

17 Áánélliihyée neébe:

—¿Aca íveeki eene oke ú dilló ímiáábedi? Muurá ihdyu apáábyéré Píívyéébe ímiáábe. Ahdícyane cáhawáá dííbyé taúhbajúúné néhdu diicya múijyú u dsíjívéjúcóóityúne bóhí u újcune u ímílléhajchíjyu.

18 Áánélliihyée neébe:

—¿Aca keená teene dííbyé taúhbajúúne? Áánélliihyée úúbáleebe teene taúhbaju íllu nééneé:

—Tsá múu míamúnáake dsíjívétsotúne. Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsityúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. ¹⁹ Múu avyéjuullé díícyááanimútsikye. Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájuryméidyu.

20 Ehdúu Jetsóo néénéllii neébe:

—Muuráhjáa ihdyu táayáábedityúré tehdujúco o ícyahíjcyáne. ¿Mityá íjcyánéi tsiíñe ñná o méénúiyónej?

21 Áánélliihyée neébe:

—Ihdyu panévatúré ímiáábé u íjcyane u ímílléhajchíí dítsíeméné náhjihénúne ídáátsóméhjike piáábo. Áijyu ihdyu ímiááné ú ávyéjúúteé níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjúco duráávyej.

22 Ehdúu Jetsóó nééne kímóhcó pajtyé dííbyeke mityane dibye éhnévánéllihye. Aabée ílluréjuco pééne kímóóveebére.

23 Áánéllihyée Jetsóó néesé múúhake:

—Ímíáánetúré ámúhake o néesé ehnéva múnaa íhtsútúnetu úcáávéiyóné Píívyéébé avyéjuvu.

24 ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú diitye ehnéva múnaa Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi?

25 Ehdúu dibye néeneri muha meúllévenúne menéhií:

—¿Aca íhdyu múhdutúra pájtyetéiyóme?

26 Áánéllihyée múúhake ííténe neébe:

—Tsá muurá míamúnaa píívyetétú iye ipájtyetétsámeíñe. Áronáa Píívyéébe píivyeté diityéké ipájtyetétsóné íñá dííbyedívú túhúútúnéllihye.

27 Áánéllihyée Péédoro nééhií:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjtsóne uukéréjuco meúraavyéne. ¿Aane muhdúí íñe teéne? ¿Íñá muha méújcuú téené hallúvu?

28 Áánéllihyée múúhake neébe:

—Ímíáánetúré ámúhake o néesé páneere tsíhdyuréjuco ímíbaávyécooca Míamúnáájpidívúu o ípívyéévebe o ávyéjuutéíñe. Áijyu idyé ámuha téhdure méíjcyáá 12-hava ámuha múnaa íjraéémú íjcyámé avyéjujte. 29 Muurá páneere íjcyátsíhjíma imúnáake íñahbémuu, íñallémuu, cáánimuu, méwamyuu, ítsíímee, íjcyárómeke ípícyoíñúne ookéréjuco iúráávyéné wákimyéí

méénume éhnníñevu tsaímíyé íjcyáá mújyú muhdú íjcyáityúmeréjuco. ³⁰ Áronáa ihdyu téñbúwá méíjcyaco. Muurá ññe ícyooca íhtsutúmé íjcyame ídátsó téjyju waagóojte íjcyáahi. Áané lliñéwú ññe ícyooca ídaatsómé ávyéjúúteéhi.

20

Tsaate wákímyeíñetu íjcyáné uwááboju

¹ Muurá Píívyéébe níjkyéjiri íjcyaaabe pámeemáyé íavyéjú ímíbájchoó éhne múúne tsaapi íúmihé wákímyéi múnáama diityé wákímyeí ímíbajchódu. Tsaapíhjáa muurá íúmihé pañétú óova ditye íááhívetso cúúvénetúré nehco wákímyeí múnáake. ² Aanéhjáa tsúúca íújcúmeke neebe 10-haamívá tsájcooji íáhdoíñe. Áanemáhjáa wallójúcoobe ditye iwákímyeíki. ³ Áané boonétúhjáa idyé cójíhréjuco néénáa tsiíñe tsíjtyeke néhcotéébé úújeté tsaate tsátsii pevétaré íjcyámedívu. ⁴ Áámekéhjáa neébe: “Ámuúhaj, óoma méwákímyeítyé táúmihé pañe. Ámúhake ímí ó áhdoóhi.” Ahdújucóhjáa ditye wákímyeítyéne. ⁵ Áané boonétúhjáa idyé tsiíñe cójípñe péébe újcujé tsíjtyeke. Átsihdyúhjáa tsiíñe péébe újcujé tsíjtyeke. ⁶ Áané boonétúhjáa ávyetá cuuvé pañéjuco péébe úújeté tsaate pevétaré íjcyámedívu. Áámekéhjáa neébe: “¿íveekí wákímyeítyúmé ámuha pevétaré?” ⁷ Áané llihyéhjáa néémeé: “Muhdú múha múúhake táúhbánejí ññá muha méwákímyeíyáhi.” Áané llihyéhjáa neébe: “Áné óoma mepééne méwákímyeítyé táúmihe.

Ámúhake ímí ó áhdoóhi.” Ahdújucóhjáa ditye pééne dííbyema.

⁸ Áané iijyúnuvúhjáa diitye wákimyéi múnáá tehmeébeke neébe: “Áyu ílluréjuco wákimyéi múnáake dááhívétsómeke dahdo. Nihñérené úcáávemedítýú ú áhdótujkénuúhi. Áané boonétúi ú áhdoó tujkénuné úcáávémeke.” ⁹ Ahdújucóhjáa díbye eenée ávyétá nihñéejtéré cuuvé pañe úcáávemedítýú áhdótujkénúné tsáápiitsáké 10-haamíwá díbye tépallí múnáajpi néhdunéjuco. ¹⁰ Aanéhjáa diitye eenée tujkénú cúúvénetúré úcaavémé ííténe íjtsámeí díbye áhdoíñé éhniíñevu pájcoojíré ditye wákímyeíñéllíhye. Áronáacáhjáa diityéké téhdunéré 10-haamíwá áhdoóbe. ¹¹ Aanéhjáa múhdurá diityéké pájtyénéllíi tépallí múnáajpidítýú líhcyámeímye. ¹² Áamedítýúhjáa tsaapi néé dííbyeke: “Aca muhdú íwáne aatye ícyoocárené cuuvé pañe úcáávémeke ú ahdó íñe muha cójáhajchótá állócohíwáneri mewákímyeímye u áhdodúnére.” ¹³ Áanéllíhyéhjáa neebe dííbyeke: “Muúbej, ¿acáne tsá o néétu téhdune 10-haamíwá ámúhake o áhdoíñé tsájcoojí wákiméi? Áánerá tsáháturo ímityúné ámúhake o dáriívetúne. ¹⁴ Ahdícyane wa eene uke o áhdone dékéévéne dipyej. Muurá ihdyu ó imíllé áyánéwu wákímyeíyómema tsahdúnéhjíré o áhdone pámeekére. ¹⁵ ¿Aca tsá u wáájácutú o imíllédú o áhdóiyóné tadsíídsidívu? Anéjííwa oke ú nééiyá múhdurá o dáriívéne. Áhdure tsá u nómíutááváityuró pámeemáyé ímíáábé o

íjcyáneri.” Ehdúhjáa neebe tépallí múnáajpi dííbyeke. ¹⁶ Ahdícyane íñe ícyooca iiye íhtsutúmé íjcyane ítsúcunúmeíhijcyámé nihñéétsihvu ídátsó waagóojte íjcyaaíhi. Áané lliñévú íñe ícyooca ídaatsómé ávyéjúúteéhi. Muurá mítyámeke táavyéjú wákimyéivu o újcúrómedítýú uhjéméré ímí teene úraavyémé ávyéjúúteéhi. Ehdúu Jetsóó úwaabó tsaapi íwákimyéi múnáama diityé wákimyéi ímíbájhónetu.

*Ídsíjiveíñe tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mc 10.32-34; Rc 18.31-34)*

¹⁷ Átsihdyúu múúhaye 12-meva Jerotsaréevu dííbyema mepéénáa juuvávyú múúhake neébe:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu.

¹⁸ Ácoomívú muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi llúúvájte avyéjujtemá taúhbájú uwáábojtéké óhdivu ékéévétsoóhi. Aame neé oke ídsíjívétsoíñe. ¹⁹ Áábeke muurá oke íhvétsoímýé jodíómú íjcyátúmé hójtsí pañévu. Aame óhdi íúúhívaténe oke imyéénúúbeke ílluréjuco wátyétyéhcuíñe páwachékevu o dsíjíveki. Ároobe tsiíñe ó bóhí 3 coojívatu. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

*Jacóóbomútsj tsiíju Jetsóoma íhjuváne
(Mc 10.35-45)*

²⁰ Téjyúu Tsebedéó taaba Jetsóo éllevu itsááne íllímutsi Jacóóboo, Jóáaá, íjcyamútsí múúhama íjcyámútsikye ípíúváne dííbyé lliñévú mí móuuvé píáábó ityáúmeíki. ²¹ Áállekée neébe:

—¿Íínetú uke o píaabóné ú imílléhi?

Áánélliihyée neéle:

—Ó imíllé íjtyetsi hájchíwúumútsí úúma páñétúétsihyi íjcyane díavyéjuri u íjcyácoóca.

²² Árónáacáa neebe díílleke:

—Ávyeta tsá u wáájácutú ñná u táúmeíñe. Ehdúu díílleke iñétsihdyu diityétsikye neébe:

—¿Aca ámuhtsi ávyétá iñnáhó méícúbáhrámeíyá muhdú o ícúbáhrámeídyu?

Áánélliihyée neemútsi:

—Éée, muhtsi méícúbáhrámeíyáhi.

²³ Áánélliihyée neebe diityétsikye:

—Ímiáánéhde ámuhtsi méícúbáhráméíhi. Árónáa ihdyu páñétúétsihyi táavyéjuri o íjcyácooca tsá oore ámuhtsikye táúniúvú o pícyoóíturóne. Muurá ihdyu Llihíyóré pícyoó caatyéké iwábyújtsómeke.

²⁴ Ehdúu Jetsóoma dityétsí íhjuváné múúhake diityétsí nahbéjté 10-meva muha meíjcyámeke tsarí pajtyéhi. ²⁵ Árónáacáa múúhake ipíúváne neébe:

—Ámuha muurá méwaajácú íñe ííñújiri íjcyané avyéjujte pamévaré íhtsutúme íjcyane ímilléne. ²⁶⁻²⁷ Áánetu ihdyu íñe ámuha tsúúca tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu neétune. Ámúhadítú tsaapi íboohówaabe íjcyane ímíllebe múu íñahbéjteke íícuvé íñe muhdú Míamúnáájpídívú o ípívyéévebe o méénuhíjcyádu. ²⁸ Tsáháa muurá o tsáátu íhtsútuube avyéjuube o íjcyáábeke míamúnaa oke íícúveki. Muuráhjáa ihdyu o tsáa diityéké o píaabódú íjcyaaabe diityé wájyuri o dsíjive teene cáhcujtsómé ipájtyeteki.

*Hállúvátumútsikye Jetsóó ímjpyetétsóne
(Mc 10.46-52; Rc 18.35-43)*

²⁹ Aamée Jericóotu muha mepéémeke mítyane miamúnaa úraavyéhi. ³⁰ Ájyúu hállúvátumútsí ju-uvá úníuri ácuúcunúhíjcyamútsí tétsihdyu Jetsóoma muha mepájtyene iwáájácúne kéévánécoba nées dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, Dabíiúvúj tsiménémúhaabe u íjcyaaábej, múhtsidi ihdyu óvíjyucó dídaatsóve!

³¹ Ehdúu dityétsí neénéllii tétsii íjcyame uhbá cúúvéhulléré dityétsí íjcyaki. Árónerí íícúvétumútsí éhniíñevúré tsiíne neéhií:

—Ávyéjuúbej, Dabíiúvúj tsiménémúhaabe u íjcyaaábej, múhtsidi ihdyu óvíjyucó dídaatsóve!

³² Áánélliihyée Jetsóó íjyócuúvéne nées diityétsikye:

—Íiná ámuhtsi méimílléhi?

³³ Áánélliihyée neemútsi:

—Ávyéjuúbej, muhtsi méimíllé mahálluváne.

³⁴ Ehdúu dityétsí neénéllii mítyane ídáatsóveebe diityétsidi. Áánemáa diityétsikye íhyálluúúné díbye dócárájcónetu tsaimíyé íitjúcoomútsi. Aamútsíi dííbyekéréjuco úraavyéne.

21

*Jerotsarée pañévú Jetsóó úcaavéne
(Mc 11.1-11; Rc 19.28-40; Ja 12.12-19)*

¹ Aamée muha méwajtsí Jerotsarée pihíriyējuco Bepajée cóómí úníuri Oríívo bájú íjcyátsihvu.

Átsihdyúu Jetsóó wallóó mítyétsikye múúhadítýú técoomívu. ² Áámútsikyée neébe:

—Écoomi ípíihíré cóómityu óóma méujcúté íayáne íjju íllíma íjcyaaabe dóhjinúmeíbyeke. Áábeke metsíñaáyóne métsívaco. ³ Aane tsaate ámuhtsikye ‘ívéémútsikyé ámuhtsi métsíñaáyó’ néhajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne múhtsikye néénéllíihye. ícúiyévané ihdyu óómíchóíbye.” Ehdúu neebe diityétsikye.

⁴ Ehdúu pajtyéné Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpíhjáa íllu néhdújuco:

⁵ Tsióó cóómi múnáake mene: “Ámúha élleyu ámúhá avyéjuube tsaá ídaatsóné íayáne íjju hájchíí hallúri.”

Ehdúhjáa neebe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi.

⁶ Aamútsíí tsúúca újcujé diibye íayáne íjjuke íllíma Jetsóó néhdújuco. ⁷ Áábé hallúu wájyamúúnetu muha meíhbóné hallúvú íñeríívyéne péjúcoóbe.

⁸ Áijyúu mítyane míamúnaa íjcyame íhbó íwajyámuunévú juúva. Tsaatée wájyaúúnevu íhbóhi.

⁹ Aamée dííbyema péé tsuullerí íjcyamee, idyėjuri íjcyamee, ehdu. Aamée wáñécohíjcyá:

—¡Ñóóooj, máávyejújtsó áánu Dabíiúvúj tsíménémúháábeke! ¡Maímijyu díbye Píívyéébe mémeri tsááneéj! ¡Ñóóooj, máávyejújtsó caame íjcyaaabe Píívyéébeke! Ehdúu iwáñéjcone nehíjcyáme.

¹⁰ Aabée Jerotsaréevu úcááveneri pámeere técoomí múnáa íbóríbaavémé néehíí:

—¿Múamí tsáama aátyej?

¹¹ Áánéllíihyé tsaate néehíí:

—Áánerá aabye Jetsóó Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi Gariréá iinújiri íjcyacóómí Natsarée múnáajpi.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó bóayóne

(Mc 11.15-19; Rc 19.45-48; Ja 2.13-22)

¹² Ááné boonétúu duurúvájá pañévú náhjihénújcatsímyeke téjá pañétú boáyoóbe. Wájójcoobée dsíidsike cápáyócohíjcyámé metsáwááne. Áhdurée íjúúmuke náhjihénuhíjcyámé acúúvéihcyúné wájójcoóbe. ¹³ Áánemáa neebe diityéke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya tééj á lliñévú míamúnaa óóma íhjúvahíjcyáíjya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáá jaríyújuco medíllone?

¹⁴ Áijyúu tééj á pañe hállúvátúméhjima ímí úllehíjcyátúméhjí íjcyame dííbyeke piáábó táúmeímyeke ímíjpyetétsoóbe. ¹⁵ Ehdúu téijyu méénuube méénúráítýúronéhji. Áijyúu tsime wáñécohíjcyá: “¡Ñóóooj! Átsihdyúu nehíjcyáme: ¡Máávyejútsó aadi Dabííúvúj tsíménémúháábekel!” Aanée llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte tsarí íjtsúcunúne Jetsóoke nééhií:

—¿A ú llebo eene aatye néhijcyáne?

¹⁶ Áánélliihyée Jetsóó néé diityéke:

—Ééé. ¿Aca tsá mújyú ámuha meéévetú Píívyéébé waajácúháámí téénetu íhjuváne? Íllu muurá nééneé:

Pámeere dííbyeke duurúvahíjcyá tsime ñohñóríyéi
íjcyárótsíwuújimájuco.

¹⁷ Ehdúu Jetsóó diityéké nééné boonétú muha
mepéé Jerotsaréetu Betáániávuréjuco. Áhullée
tépejco muha mécuwáhi.

Higyéerahe Jetsóó pítyuutsóne
(Mc 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Áané tsitsíívevúu cúúvénetúré muha tsiíñe
Jerotsaréevu meóómíñáa Jetsóó ajoyábáavatéhi.

¹⁹ Aabée juuvá úníutu íjcyaha higyéerahe úújéjerá
'néevahéubáhaja' iñéénema. Árónáacáa tsá tehe
néévatúne. Áánélliihyée ílluréjuco dibye teehe
pítyúútsoobe nééneé:

—Níhñécunu ílluréjuco u chéméihye ¿íveekí tsá u
néévatúne?

Ehdúu dibye néénemáyé tsúúca íjtoíñuhe.

²⁰ Áánéríi muha meúllévenúne menéé dííbyeke:

—¿Aca muhdú eene eehe higyéerahe peecúteré
tsúúca cheméhi?

²¹ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Muurá ímiáané ímíñeúvú ámuha
mecáhcújtsoca tsá apááñéré íñe higyéerahe o
chémétsónéeméné ámuha meméénúityuróne.
Téhdure muurá ámuha menééjuri tsane cámehbáú
íinéiyá móáj píñévu. ²² Ahdícyané muurá
páneere íná Píívyéébeke ámuha metáúmeíñé
ámúhake ájcúiihye ímiáánetúré ámuha ímí
mecáhcújtsóhájchíjyu.

Jetsóó íhtsútu
(Mc 11.27-33; Rc 20.1-8)

23 Átsihdyúu idyé tsiíñe duurúvájá pañévú díbye úwáábónáa páñétúejte llúúvájte avyéjútémá túkevýtsojte dífbye éllevu itsááne nééhií:

—¿Aca múúbé ihtsúturí u íjcyaaabe eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi?

24-25 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

Áhdure ¿acáa múha nééjuri Jóáa tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píivyéébeé, mityá míamúnaárée nééjuri téené wákimyéí méénuhíjcyaaabej? Áyu cána oke máañújcuj. Ámuha oke maañújcúhajchíí botsíi ámúhakye ó neé múúbé ihtsúturí ténehji o méénuhíjcyáne. Áánélliihyéé tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píivyéébeé nééjuri tsótsohíjcyaaabe’ menéhajchíí meke nééíyoóbe: “¿Áábekéráhhjáa íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?” 26 Áánetu ‘míamúnaárée nééjuri’ menéhajchíí meke diitye míamúnaa téené hallútú méénúiyáhi. Muurá pamévareé cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píivyéébeé ihjyú uubáalle múnáajpi diibye Jóááuvu íjcyane. 27 Ehdúu iñéjcatsíñeri iñúhnevéne íllure nééme dífbyeke:

—Maáhuú, tsá muha mewáájácutúne.

Áánélliihyéé neebe diityéke:

—Aanéjíiva idyé ámúhakye ó neé múúbé ihtsúturí o méénuhíjcyáne.

Tsaápi hájchimútsidítú íjcyáne uwááboju

28 Átsihdyúu tsiíñe Jetsóo diityéké nééhií:

—¿Muhdú ámuha méjtsúcunú tsiíñe ámúhakye o úubáalleíñe? Tsaapíhjáa íllímútsidítú amíáábeke nééhií: “Líhij, cána íhyajchíí méúmihe wákímyeíttej.” 29 Árónáacáhhjáa neébe: “Tsá o

ímíletúne.” Áronemáhjáa bóónétu wákímyeítýeébe.
³⁰ Átsihdyúhjáa bónéébeke neebe téhdure.
 Áánéllihyéhjáa neébe: “Juújuj Llíhij, tehdújuco.
 Óvíi ó wákímyeítýehi.” Áronáacáhjáa tsá díbye
 wákímyeítýetúne. ³¹ Aanée ¿caabyé diityétsidítýú
 cáhcujtsó cááníkýeé? Áánéllihyée néeme dííbyeke:

—Tujkénúejpíhjáa cáhcujtsóhi.

Átsihvúu neebe diityéke:

—Ímiáánetúré ámúhake o néé muurá múhdurá
 icyahíjcyáné walléémuma méiíñújí avyéjúúbé
 wáábyuta dsíídsike áhdótsohíjcyámé ímityúmé
 íjcyarómé ímíjpyéteé ámúhájane Píívyéébé
 avyéjúejtéréjuco íjcyaki. ³² Muuráhjáa tsojtsó
 múnáajpi Jóáa ámúhake úwáábohíjcyará ímityúné
 ámuha meícyahíjcyáné meíhvéjtsóne Píívyéébé
 icyánejcúvuréjuco ámuha meíbúwááveroki.
 Áronáacáa tsá ámuha mecáhcútsohíjcyatú dííbyeke.
 Áánetúu ihdyu muurá diitye ímiááne ímityúmé
 íjcyarómé dííbyé úwáábó icyáhjújtsóne ímíjpyetéhi.
 Áánáacáa ¿muhdú íveekí tsá ámuha teene
 melléébójúcoorómé meímíjpyetétúne?

*Úmihé tehmé múnaa múhdurá dáríívémeíñetu
 íjcyáne uwááboju*

(Mc 12.1-12; Rc 20.9-19)

³³ Cáhawáa melleebúcunu tsiíñe ámúhake o
 úúballéne: Tsaapíhjáa íúmihe óóva íbájtso
 mijcónúhi. Áánemáhjáa tsátsii ímíbjchoobe
 téene néévá dótsúhcúmeítsíi. Áhduréhjáa jáhwu
 méénuube cáámé cóhnaúvú tééjá pañétú tépalli
 téhmémeíjya. Ápallívúhjáa tsaatéké ityéhmétsóne

aahívetéébé tsííñé iĩnúji. ³⁴ Aabéhjáa tsúúca tene néévane iwáájácútsihvu wallóó íúníu múnáake diityémá ditye iwállóóro téénetu dííbye éhné ijcyadúne. ³⁵ Áronáacáhjáa íllure méénúpejtsómé diityéke. Tsáápiikyéhjáa néwayúúnevu aamúme. Áánetúhjáa tsíjpiikye dsíjívetsóme. ³⁶ Ááné boonétúhjáa idyé tsiíñe wálloobe pívámevákéjuco. Árómekéhjáa idyé méénúpejtsóme.

³⁷ Ááné nihñévúréhjáa wálloobe íllíkyeréjuco ‘íhya hájchíwu ijcyánéllii dííbyeke avyéjúúlléiyóme’ iñéénema. ³⁸ Áronáacáhjáa dííbyeke íájtýúmíne néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjuco íñe cááníñúiyóne. Áánéllii metsu dííbyeke medsíjívétso mehnéréjuco tene íjcyaki.” ³⁹ Ahdújucóhjáa iékéévéébeke ditye tépallítýú íiwávu itsájtýéne dsíjívetsóne.

⁴⁰ Ehdúu íúúbállétsihdyu neebe diityéke:

—¿Aane íñe diibye úmihé aabájaabe itsáácooca muhdú méénuú diityéké eenéé tépallívú díbye téhmétsoíñúmé ímityúné dáríívémeímye?

⁴¹ Áánélliihyéé néémeé:

—Íhya ihdyu diityéké ídáátsóvétuubéré idsíjívetsóne tsíjtyekéréjuco téhmétsoíñé tépallívú botsíi teene bajtso kéémévécooca tsáneevu dííbyeke ájcúímye.

⁴² Ehdúu ditye néérónáa neebe diityéke:

—¿Aca tsá ámuha mújyú meéévetú Píívyéébé waajácúháámí? Muurá tsátsihdyu nééneé: Tsaúpe nééwayu jááháñé wákimyéi múnáa iñéhnílléne wáágóórou pícyámeí ímichi tééutu

jaa éjkéiu. Muurá ihdyu Píivýéébere ehdu meenú tehdújuco.

Ehdu muurá Píivýéébé waajácúháámitu nééneé. ⁴³ Aane ámúhake o néé Píivýéébé avyéjú ámúhá wáábyuta íjcyájúcootúne. Muurá ihdyu tsijtye ímí óóma íjcyámé wáábyutáréjuco teéne. ⁴⁴ Muurá teeu nééwayúdú o néébedítýú íjcyáné uwááboju cáhcújtstotúmé mújtaáhi. Áámedívú muurá o cáyobáávatécooca ílluréjuco ditye wágóóóveíñe.

⁴⁵ Ehdúu Jetsóó tsíeménéhjitu úwaabóné llúúvájte avyéjutéma paritséómú waajácújucóó diityéké dibye lléboobóne. ⁴⁶ Áánéllihyée imíllerómé díibyeke iwáágoóné tétsihdyu. Árónáacáa nuhnévémé Píivýéébé ihjýú uubálle múnáajpi dibye íjcyane míamúnaa néhíjcyáneri íllityénema.

22

Táábávajcátsí wañéhjitu íjcyáné uwááboju (Rc 14.15-24)

¹ Áhdurée tsiíñe Jetsóó úúballé muhdú Píivýéébe íavyéjú pámeemáyé ímíbájchoíñe.

² Neebépeé:

—Tsáné avyéjuubéhjáa ílli táábáváné wañéhjivu míñutsó mítyane míamúnáake. ³ Ááme éllévúhjáa wáalloobe íúnú múnáake ditye íñéete ditye itsájúcoóki. Aaméhjáa úúbáalletérónáa tsá ditye ímíllétú itsááneé. ⁴ Áánéllihyéhjáa tsíjtyeke tsiíñe iwáallóomeke neébe: “Méneete táuubámyeke ditye itsáane íñe ocájímú tutácóóné idyóóvaki.” ⁵ Áhdújucóhjáa ipyééne ditye úúbáallerónáa idyé tsá ditye ímíllétú itsááneé.

Ícúvetúmehjáa íwákimyéiháñevúré péecunúhi. Tsaatéhjáa péé íúmihénevu. Tsiytyéhjáa péé náhjihévu. ⁶ Áánetúhjáa tsiytye íllure diityédí ícúbáhrámeke dsíjívetsóhi. ⁷ Aanéhjáa ílluréjuco diibye ávyéjúúbeke mítyane cáyobáávatétsóne. Áánélliihyéhjáa ítsodáhómuke táúhbaabe ditye diityéké ídsíjívétsóne diityé cóómí icyátsuhjácoki. ⁸ Ááné boonéhjáa idyé tsiytye íúnú múnáake neébe: “Tsúúca íñe hájchíwu táábáváné wañéhji májchoháñé meénúmeíjyúcoorá téénevu tsáámeke memájchótsóiyóne. Ávyeta ímílléítyúmekéhjáa o míñutsójúcooromé íñe tsá tsáátu meéllevu. Árone ihdyu óvi tehdújuco tsá ditye tsáátune, ímiáámejíí tsááiyáhi. ⁹ Ahdícyane cána étsihjívú mepééne ámuha maájtyúmidúmeke méuubállé ditye itsáákíí.” ¹⁰ Ahdújucóhjáa ditye pahúllevávú ipyééne pámeekéré íájtyúmidúmeke míñutsóné ímítyúróméhjimáye. Aaméhjáa tsúúca tsááme teeja wahpéhi.

¹¹ Ááme éllévúhjáa diibye ávyéjuube ipyééne ájtyumí tsaapi ihdícyájamáyé íwajyámuma diityéj pñine íjcyáábeke. ¹² Áábekéhjáa neébe: “Muúbej, çacáne íveekí íñe átérééjamáyé u tsáá béhjávu úcáávéne tsáátuúbe?” Ehdúhjáa ávyéjuube dííbyeke néénéllíi tsá dibye ñná néétune. ¹³ Áábedítyúhjáa íúnú múnáake neébe: “Áánúke íjtyúháácuma íhyójtsicu mechíjchúne áachívú peete íjcyátúhullévú mépicyóhje téhulle dibye ityáá íhwañe íñhdónema.” ¹⁴ Ehdu neéne muurá íñe ímiááné páme wáabyutáréjúcooro Píívyéébé avyéjú íjcyáronévú

uhjéméré úcááveéhi.

Ííñújí avyējuúbé wáábyuta dsíídsike ditye áhdotsóne

(Mc 12.13-17; Rc 20.20-26)

¹⁵ Ehdúu Jetsóó úwaabóné paritséómú itsárílléne pítýácójcatsí muhdú dííbyedívú iñéétsoíñe.

¹⁶ Áánemáhjáa Heróódé icyánéjcuéjtémá tsaatéké íhdityu wallóómé dííbye éllevu ditye iñéete muhdúhjáa dííbyedítýú ipítýácójcatsíñe. Aamée itsááne dííbyeke nééhií:

—Ávyējuúbej, muha méwaajácú ímiáábé u íjcyane állíútuúbe. Aabe muurá ú úwáábohíjcyá ímiááne keená Píívyéébe míamúnáadívú tújkevééllejító tsijtye múhdurá úhdivu íjtsúcunúróneri íícúvétuubére. Árómeke muurá pámeekéré tsahdúré ú íjtsúcunú muhdú ditye íjcyane u túhúúllétúnéllííhye. ¹⁷ Aabe ihdyu cána múúhakye diñe díicyánéjcutuj: ¿A tehdújucó avyējuube romáánómuube íjcyáábé wáábyuta dsíídsike ditye áhdótsohíjcyané maáhdóiyónej, mityá tsáhaáj?

¹⁸ Ehdúu íllure dííbyeke imújtátsóro ditye díllone iwáájácúne neebe diityéke:

—Ávyeta mía bañú múnaa ámuha pánehjídú ímiáámeúvúdú meíjcyame ¿íveekí íllure oke ámuha memújtátsóro mémávárijchóhi? ¹⁹ Áyu cána oke méuujétsó dsíídsijívuuj.

Ahdújucóo ditye tsájíivu úújetsóné dííbyeke. ²⁰ Áájítúu húmi náávee, memee, íjcyane ííténe neebe diityéke:

—¿Aca múhúmi náávé eéne? Áhdure ¿mumémé eene tééjitu?

²¹ Áánélliihyée nééme dííbyeke:

—Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré íñe tééjitu.

Áánélliihyée neebe diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dííbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácuhiíjcyá dííbyé wáábyuta íjcyanévu.

²² Ehdúu Jetsóó diityéké nééneri iúllévenúne ílluréjuco ditye pééne tétsihdyu.

*Dsíjívémé muhdú tsiíñe bóhñine tsaate díllone
(Mc 12.18-27; Rc 20.27-40)*

²³ Ááné boonée téjcoojíré tsadotséómú tsáá dííbye éllevu medsíjívémé tsiíñe mebóhñine cáhcújtsotúme.

²⁴ Aamée néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsíjívéhajchíí íñahbérejuco díílleke táábávaíñé dííbyeréjuco itsíímáva dííllédívú íñáhbeúvúu tsíímáváiyoñe. ²⁵ Aanée ijcyámé múúhadítýú 7-meva tsané nahbému. Áámé amíaabée ityáábávárólléjtane dsíjívé tehdu tsíímávátuubére. Áállekéé bóneebéréjuco táábaváne.

²⁶ Ároobée idyé dsíjívé téhdure tsíímávátuube díílléjtane. Aanée ehdu pámeere 7-meva tsaapíllekére táábavarómé dsíjívé díílléjtane.

²⁷ Aanée nihñévúré díílleréjuco dsíjívéne. ²⁸ Aane cána múúhake diñe ¿cáábyé taabá ímichi dille íjcyáiñé tsiíñe ditye bóhícoóca?

²⁹ Áánélliihyée neebe diityéke:

—Íllure ámuha mémujtá Píivýéébe íhtsútuube íjcyáábé waajácúháámitu tene úwaabóné ámuha mewáájácútúnéllíihye. ³⁰ Muurá dsíjivémé

tsiíne bóhíjyu páneere cápáyóóveé tsíhdyuréjuco. Tsáhájuco muurá míamúnaa táábávácatsíityúne. Muurá pámeere téijyu íjcyaa níjkyéji múnááduréjuco.

³¹ ¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú Píivýéébé waajácuháámi? Muurá téhaamítú nééeneé:

³² “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Piivýéébé ó íjcyáhi.” Ehdú muurá Píivýéébe néénetu méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá díbye nééítyuró díityé Piivýéébé íjcyane.

³³ Ehdúu Jetsóó díityéké nééneri ullévenúmé muhdú dííbyé tujkéveeju íjcyáneri.

Ímichi páñétúejúúcu taúhbajúúcu
(Mc 12.28-34)

³⁴ Aanée paritséómú iwáájácúne iyéjuco píhcyavéné dííbyedívu. ³⁵⁻³⁶ Áamedítyúu tsaapi taúhbájú uwááboobe Jetsóoke imújtátsóro nééhií:

—Ávyéjuúbej, ¿aca teene Píivýéébé taúhbajúúnetu keená ímichi páñétúene?

³⁷ Áánéllíihyée neébe:

—“Múu wajjú Dípíivýéébé Díavyéjuube íjcyáábeke ávyeta díííbúuturé páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi.” ³⁸ Eene muurá ímichi páñétúene Píivýéébé taúhbajúúnetu.

³⁹ Áánetu tsiíne nééhií: “Pamévakeré múu wajjú muhdú u wájjúmeídyu.”

⁴⁰ Énecu ímichi páñétúenécú Píivýéébé Moitséeúvuj téeveri pícyóóné taúhbajúúnetu. Ánecu néhdu meíjcyáhajchíí tsúuca méijcyá dííbyé

ihjyú uubáalle múnaápe úwáábohíjcyádu. Ehdúu Jetsóó néé dííbyeke.

Muubá Críjto íjcyane

(Mc 12.35-37; Rc 20.41-44)

⁴¹⁻⁴² Aamée diitye paritséómúí péétúmeke tsiíñe neébe:

—¿Aca mújtsiménémúhaabé Críjto íjcyáiyóné ámuha méijtsúcunúhi?

Áánéllihiyée néémeé:

—Dabíiúvúj tsiiménémúhaabéiyo muurá dííbye.

⁴³ Áánéllihiyée neébe:

—¿Aanee idyé muhdú íívane diibye Dabíiúvú íjtsiménémúhaabe íjcyáííbyeke dilló íavyéjúúbedi? Muuráhjáa ihdyu Píívyéébé Apííchóré dííbyeke túkévéjtsóneri neebe dííbyedítyu:

⁴⁴ Ávyéjuubée néé Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvúí diicya dímunáake o táhjáné hajchóta.”

⁴⁵ Ehdúu muurá Dabíiúvú néé Críjtodítyú Íavyéjuube díbye íjcyane. Aane muhdú íjcyáíyoobe dííbyeúvúj tsiiménémúhaábe.

⁴⁶ Ehdúu Jetsóó diityéké nééne íañújcútúnélli tsáhájuco tsiíñe ditye díllójúcootúne.

23

Paritséómuma taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpívetso

(Mc 12.38-40; Rc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Ájyúu idyé pámeere tétsii muha meijcyámeke Jetsóó néehí: ² —Muurá taúhbájú uwáábojtémá paritséómú íjtsúcunúmeí Píívyéébé Moitséeúvuj téeveri méénúné taúhbájú uwáábojte íjcyane.

3 Imiáánéhde tehdújuco ditye úwáábohíjcyáne. Aane melléébóne mécahcújtso. Áronáa ihdyu eene múhduhjírá ditye ícyahíjcyánetu tsá múu íívatúne. Muurá ímí úwaabójúcooromé tsá tehdu íjcyatúne. 4 Aame míamúnáama tsíñéhjí taúhbajúúné ípívyétsohíjcyá diitye páñetu íjcyarómé teene úráávyénejííva awáá muhdú ditye iúráávyeki. 5 Muurá páneere íiná imyéénune méénuhíjcyámé míamúnáa diityéké imítýájtsokíye. Aame muurá eene Píívyéébé ihju icyáátúnúné waajácúhaamínevu pícyámeíhijcyá íñéjuwáánetu íúmícoónetu. Áhdure eene tsíjtyé wajyámúúné ehnííñevu íwajyámúúné icyáméjtsójácobájívu úcámeíhijcyáme. 6 Aame muurá wañéhjíné pañe imíllé íboohówátsíhjívíuré imájchone. Áhdure pihcyáávejááné pañe íjcyácooca imíllémé ímítsíjívuré íacuuvéne. 7 Téhdure imíllémé míamúnáa diityéké íávyejúúlléne patsíhjívíávúré uwáábojtédí díllone.

8 Áánetu ámuha tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Tsá múu íjyácunútú míamúnáa ámúhake uwáábojtédí díllóiyóneri. Muurá ámuha tsahdúré tsané nahbémú meíjcyamé uwááboobe apáábyéré oo Críjtoó. 9 Ahdícyane tsá ámuha múúbaké mecáánívaityú ííñújiri. Muurá níjkyéjiri íjcyabe apáábyéré ámúháj Caáni. 10 Áhdure tsá múu díllótsámeityú ávyéjútédi. Muurá oo apáábyéré ámúhá avyéjuúbe. 11 Muurá ihdyu tsíjtyeke íícuvémé ímiááné ijcyá íhtsutúmé íboohówajte. 12 Aame ídáátsóméhjíúvú tsaííbuwáaré íjcyame

ávyéjúúteéhi. Áánetu iiye íhtsutúmé ávyéjajte
íjcyane némeíhijcyámé íllure núcójpívétsáméíhi.

¹³ Aane máidáátsoju ámuhákye tene pájtyeíñé
bañú múnaa pánehjídú ímíáámeúvúdú ámuha
taúhbájú uwáábojtémá paritséómú meíjcyámeke.
Muurá níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjújajte
íjcyáíyómeke íllure ámuha mémávárichohíjcyá
múhdurá ténejcu ámuha meúráávyénéllííhye.
Áánéllíi tsá ámuha dííbyé avyéjújajte meíjcyáitúne.

¹⁴ Ááneréi íjcyáíyónáa íveekí ámuha pííbájuyajte
walléémudítúyú médótuhíjcyá ihjyáháñe? Ááne
ehdu ámuha meméénuhíjcyánéhjí núcójpí
ulléjijtóné úniúúnevu ámuha meíjcyáne Píívyéébema
cááménécobájíúvú méihjyúvahíjcyá wáájácúratúne.
Ehdu ámuha medáráívémeíhíjcyáné déjúcotu muurá
ávyétá íhnáhó ámuha méícúbáhráméíhi.

¹⁵ Téhdure íveekí ámuha pahúllevá múnáake
úwááboméé mépehíjcyá ámuhá uwááboju múhdurá
nééne dítye íúráávyeki. Muurá ímítúyumeke
éhnííñevúré ámuha métútávátsohíjcyá múhdurá
meúwáábóneri. Áánéllíi díityé hallúrí ápíchó
cúújúwá pañévú dítye wágóóóveíñé ímichi ámuhá
llííñé íjcyane.

¹⁶ Máidáátsoju ámuuha éhne múúne
hállúvatúmé tsiéllevu tsátyéjcatsíyódú menééme
tsá mewáájácúmeítúyú muhdú Píívyéébeke
meúráávyéíyóne. Aame ámuha ménéhíjcyá
duurúvája mémerívá tsane ámuha meméénuíñé
menéérone ámuha meméénúturóné muhdú
néétune. Áánetúvá ihdyu tééjá pañéene óórotu
méénúmeíñe mémeri tsane ámuha meméénuíñé

menéérone ámuha meméénútúhajchíí ímityúné ámuhá hallúrí íjcyane ámuha ménehíjcyáhi. ¹⁷ Aame ímiááné ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu wáájácúmeítyúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene tééjá pañéene óórótu méénúmeíñéhjij, mityá teeja duurúvaja ímichi tééja tájpi páñéénéhjí íjcyajaj? ¹⁸ Áhdure ámuha ménehíjcyá Píívyéébé ïcúvé covájtsómeíñé wáiji mémerivá tsane ámuha meméénúíñé menéérone ámuha meméénúturóné muhdú neétune. Áánetúvá ihdyu dííbyé ïcúve mémeri ámuha tsane meméénúíñé menéérone ámuha meméénútúhajchíí ímityúné ámuhá hallúrí íjcyane ámuha ménehíjcyáhi. ¹⁹ Aame ímiááné ámuha méijcyá éhne múúne hállúvatúmé íjcyadu wáájácúmeítyúme. ¿Aca keená ímichi máavyéjúúlléiyáhi? ¿A teene Píívyéébé ïcúve, mityá teene wáiji ímichi téijí hallúvú tene covátsómeíhíjcyajij? ²⁰ Muurá téijí mémeri tsane imyéénuíñé tsaate néene dómajcó páneeréjuco múhduná téijiene íjcyánéhjimájuco. ²¹ Áhdure idyé duurúvaja mémeri tsane imyéénuíñé ditye néene dómajcó páneeréjuco tééjáene íjcyanéhjí Píívyéébe mémemájuco ímichi dííbyé wáábyuta tene íjcyánéllíihye. ²² Áhdure níjkyéji mémeri tsane imyéénuíñé ditye néene dómajcó Píívyéébekéjuco dííbyé avyéjú tene íjcyánéllíihye.

²³ ¡Ahdícyane máidáátsoju ámuhákye tene pájtyeíñej! Muurá tehdíjuco ámuha Píívyéébeke meïcúveróné ámuhá bájtsori. Árónáa ámuha mécoévahíjcyá teenéjuco awáá taúhbájutu páñétúetsíí íjcyane Píívyéébeke ámuha meúráavyéne

tsaímíyé meíjcyame tsíjtyeke mepíáábóiyóne. Ehdu ámuha tsanéhjíjuco meméénúiyóné tsá meméénuhíjcyatúne. ²⁴ Aame muurá ámuha éhne múúne hállúvatúme tsiéllevu tsátyéjcatsíiyódú wáájácúmeítýúme. Muurá éétebáwu íjcyáróóbeke ámuha ádó pañétú ámuha mewáágoómé ¿íveekí caméélloke wáágóotúme dílbyemáyé ámuha máádohíjcyáhi?

²⁵ ¡Máidáátsoju ámúhake tene pájtyeíñej! Muurá ámuhá lliyíhllóné, ámuhá bohtámú, ámuha ménítýuhíjcyará imíwu. Áronáa ténéhjí pañévú ámuha mépícyohíjcyá ímityúné naníyí ámuha meúcuhíjcyanéhi. ²⁶ Aame ámuha ímiááné hállúvatúme íjcyadu menéeme tujkénú méímibáávyé ámuhá íbuwááné íjtsaméi ímiáámeréjuco ámuha meíjcyane ámúhadítýú íbóhówaúcunúki.

²⁷ ¡Áronáa ihdyu máidáátsoju ámúhake tene pájtyeíñej! Muurá ámuha pánehjídú ímiáámédú éhne múúne níjkyéné pañe nehniwu néerone pánehjídú hállu imíwu meítedu. ²⁸ Ehdu ámuha meícyahíjcyá míamúnáama pánehjídú ímiáámeúvúdú tsanééré ímityúné íjtsaméi ámuhá pañe íjcyame.

²⁹ ¡Áameke ámúhake máidáátsoju tene pájtyeíñej! Íveekí ámuha éíjyuúvúu ditye dsíjívétsohíjcyámé Píívyéébé ihjýú uubálle múnáaúvú níjkyéné méícyáávétsohíjcyá ímiáámeváa díityeúvú íjcyánéllíihye. ³⁰ Ááne ámuha ménéhíjcyáhi: “Éíjyuúvúu méihdé múnáaúvú íjcyáijyu meíjcyaca

muurá tsá medsíjívetsóityuró Píivyéébé ihjyú uubálle múnáake.” ³¹ Ehdu ámuha menéeneri muurá ámuháyé méúúbállémeí diityéúvukée dsíjívetsohíjcyámeúvúj tsiménémúhaabe ámuha meíjcyane. ³² Ahdícyane wa ihdyu oke meméénú ámuha meimillédú ámúhá ihdé múnáaúvúu méénuhíjcyádú diityédúré ámuha menéémeé.

³³ Ávyeta muurá ámuha íñimyémméjte. ¿Aca ámuha méjtsúcunú cúújúwatu ámuha mepállójcóiyoone? ³⁴ Áánéllii icyooca ó pícyóóroó ámúhama tsíjtyeke Píivyéébé ihjyú uwáábojte pane wáájacúmeke ámúhá uwáábojte íjcyáímyeke. Árómeke muurá ámuha méúráávvehíjcyáá pátsárijcyomééré pacóómiváriye. Áamedítýú muurá tsaatéké ámuha méwátsíhcyuú pihcyáávejáané pañévu. Ááne tsááteke ámuha médsíjívétsoó páwachékevu mewátyetyéhçúneri. ³⁵ Ehdu ámuha menéénéllii ámuha pámé hallúríyé teene éjjuúvúu ímiá uwáábojtéké ditye dsíjívetsohíjcyanéhji. Muuráhjáa Abée ímiáábé íjcyáábeke íñahbére dsíjívetsóhi. Áané boonée tsijtye Píivyéébé ihjyú uubálle múnáake ámúhá ihdéjte dsíjívetsóhi. Átsihdyúu nihñéré dsíjívetsómé Berekíá hajchi Tsacariake duurúvájama Píivyéébé ñcúvé cóvátsómeíhíjcyáné wáíjí ráhoúcunútsihvu. ³⁶ Aane ímiáané ámúhakye o nées ehduú éjju múnáaúvúu dáríívemeíhíjcyáné muurá ámúhá hallúrí íñe icyooca ámuha meíjcyámé hallúri.

*Jerotsarée múnáake Jetsóó kímoovéne
(Rc 13.34-35)*

³⁷ Ahdícyane ámuúha Jerotsarée múnaaj, ¿íveekí ámuha mélliihyánúpétsohíjcyá Píívyéébé ihjyú uwáábojtéke? ¿íveekí ámuha diityéké néwayúúnevu mááámuhíjcyáhi? Muurá imílléroobe ámúhake yé iújcune éhne múúne cáraca ítsíimeke íhñúwáacyú lliiñévú újcuđu. Áronáa ¿íveekí tsá ámuha meímíllehíjcyatúne? ³⁸ Áané déjúcotu muurá ámuha cóómí ápajyúrjúco íjcyáiñe. ³⁹ Ahdícyane ámúhake yé o néé téhdure oke ámuha maájtyumíjúcóóityúné tsiíñe o tsááiñévújuco. Téjyju muurá ámuha oke maájtyúmíne méneéhi: “Maímijyu áánu Píívyéébe mémeri tsááneéj.”

24

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé

(Mc 13.1-2; Rc 21.5-6)

¹ Aabée Jetsóó duurúvájá pañétú muha meíjchívyénáa múúha tsúúlleríjyjuco péébeke muha mépíuvá téjahji imíwu méénúmeíñé muha meííteki.

² Aamée muha meííte meke neébe:

—¿A ámuha méííte imíwu duurúvaja méénúmeíñe? Muurá ímiááneturé ámúhake yé o néé ehdu nééroja wácávyáhcámeíñe.

Jetsóó tsááiñé ihde pájtyeíñéhji

(Mc 13.3-23; Rc 21.7-24; 17.22-24)

³ Átsihdyúu muha oríívó bajúvú mepétsihvu ácúúvéébeke áábánéwu muha menééhií:

—Cána múúhake yé duubállé mújyú tene pájtyeíñé eene múúhake yé u néhíjcyanéhi. ¿Aca íñnetú muha méwaajácuú ííñuji níjkévaíñerjúco u tsááiñe pííhíjucóóne?

⁴ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Éhdu néeme tsáma wajácútsi méijcyaco ámuha maállítsámeityu állíu múnáadívu. ⁵ Muurá o tsááiñe tsúúca pííhícooca íjcyáimyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame nehíjcyaa díibyéjuco Críjto íjcyane. Aane mítyame cáhcújtsoó bañúháñe. ⁶ Áhdure íjcyáiñe méénujcátsí pahúlleváre. Árónáa méíllityedíñe. Muurá tsáhái téijyu o bóhówáávéityúne. Árónáa ihdyu ehdu nénehji tujkénú pájtyeéhi. ⁷ Muurá tsáné ííñúji múnáa méénujcátsíí tsííñe ííñúji múnáama. Áijyu íjcyáiñe ájyabáánema cheméháñe. Áhdure pahúllevaré ííñúji vááúméíhi. ⁸ Ehdu déjúcóóveíñe ícúbáhraméí ííñújiri.

⁹ Áijyu muurá ámuha tahñéjté meijcyané hallútú cáhcújtsotúmé ámúhake itsárílléne ámúhadi ícúbáhraáhi. Aame ámúhadítýú tsaatéké dsíjívétsoóhi. ¹⁰ Áijyu muurá mítyame amúhadítýú oke cáhcújtsorómé tsáhájucó oke cáhcújtsóityúne. Aame ámúhake itsárílléne ámúhadívú méénútsoó tsíjtyeke. ¹¹ Áhdure idyé téijyu mítyame állíu múnáa díllóméíí Píívyéébé ihjýú uubálle múnáadi. Áámedívú mítyame állítsáméíhi. ¹² Ehdu páhduvaré ímityúné íjcyánetu mítyame tsáhájucó wájýúcatsítýúne. ¹³ Áánetu ehdu néérónéhjí pañe Píívyéébeke íhvéjtsotúmé tsáimíyé íjcyame ihdyu pájtyeééhi. ¹⁴ Muurá teene dííbyé avyéjutu íjcyané uwááboju ímíáájú pámeekérei ííñújiri íjcyané míamúanáake waajácútsáméíhi. Áijyu ihdyu botsíi ó tsaá páneere ílluréjuco iníjkévaki.

15-16 Muurá duurúvájatu tsátsii íiné imityúné úújéityútsihvu tsane ímityúné úújeténé Píívyéébeke ávyéta tsáryé pájtyeéhi. Ahdícyané teene ámuha maájtyúmícooca méwáácunúco cámehábuvevu Jodéá iinúji múnaa ámuha meíjcyame. Ehdúu ímiááné tene pájtyeíñé muurá Daniéré tsúúcajátújuco nééne Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íjcyáabe. Aane éévehíjcyámé íhya waajácújucoó íiná íjcyaiñe. ¹⁷ Ahdícyané téijyu áachi íjcyame íúcaavéjúcohdí ímijcóhó pañevú tsíeméné íújcuki. ¹⁸ Áhdure íúmihé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí ihjyávú íwajyámu éllevu. ¹⁹ ¡Máidáátsoju tsáma tene pájtyeíñé téijyu walléémú éévájtema tsijtye ñohñóryéi ítsííméwuúmú íjcyámeke! ²⁰ Áánéllii ihdyu Píívyéébema méihjyúvaco wáyééévejcóójí ehdu tene ámúhama ipájtyétuki, áhdure tsúcohíváneri úúníjyáijyu níjyáháñe lliine ámuha mewáácunútuki. ²¹ Muurá téijyu íjcyaiñe ávyétá ihnáhó ícúbáhraméi íñeé ííñuji ípívyéévétsihdyu múijyú ícyahíjcyatúne. Ááné boonétú ihdyu tsáhájuco múijyú tehdu nééne ícúbáhraméi íjcyáityúne. ²² Aane muurá Píívyéébe oke wállóótuca pámeere dsíjívéiyáhi. Áánéllii ícúu tsiíñe oke wállóóibye ihñéjte wájyuri.

²³ Aane tsúuca tene pííhícooca íjcyaimyé tsaate íllure íállíñe ‘tsúuca Críjto tsájucóóhií’ nééimye. Áámeke tsáma wajácútsi meíjcyáne mécáhcújtsodíñe. ²⁴ Muurá íjcyaimyé állíu múnaa iiye Críjtodi díllómeímye. Áhdure muurá díllómeímye Píívyéébé ihjyú uubálle

múnáadi. Aame piivyéteé méénúráítyúronéhjí imyéénune. Ááneri muurá mújtátsoímyé míamúnáake Píívyéébedítyu. Tsáijyu múúne téhdure mújtátsoíyómé ímíááné dííbyeéjtéjucó íjcyárómeke. ²⁵ Aane íñe ámúhake ó úúballé íhdéjucó ehdu tene pájtyeíñé ámuha metéíbúwááveki. ²⁶ Ahdícyane tsaate ámúhake ‘éje, áádi éhllé Críjtoó’ néhajchíí mépehdí téhullévu. Áhdure ditye ámúhake ‘áádi éhjá pañe Críjtoó’ néhajchíí mécáhcújtsodí éhduhji ditye ámúhake néérone. ²⁷ Muurá ihdyu éhne múúne chijchi ááméjutu níjkéniíñévújucó rórihjiyácódú ámúhake ábájínéjcuíñé Míamúnáájpídívú o ípívyééveebe tsiíñe o bóhówááveíñe. ²⁸ Áábedívú muurá óhdivu táuráávyé múnaa píhcyááveé éhne múúne tsíeméjpi dsíjívéébedívú áñumu píhcyaavédu.

Jetsóó tsáácooca pájtyeíñéhjí

(Mc 13.24-37; Rc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ Ehdu ícúbáhraméí pájtyéné boone cóójíejpi nuhba ílluréjucó áábatéíñe. Áhdure péjcoéjpi tsáhájucó ájchúityúne. Áijyu mícúru dójcoó cáámetu. Ehdu páneere íévéhóówari íhtsútunéhjí íjcyane mujtáraba íjcyáahi. ³⁰ Áijyu tsúuca Míamúnáájpídívú o ípívyééveebe páneere táíhtsútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi. Ááneri muurá oke cáhcújtsotúmé ííñújiri íjcyame íllityéne taáhi. ³¹ Aabe téijyu níjkyéji múnáake ó táúhbaá ditye kéévánécoba íllíjchu írojrócó pámeere múhdumé ííñújiri íjcyané míamúnáa tahñéjté óhdivu ípíhcyááveki.

³² Cáhawáá méijtsúcunu higyéerahej. Muurá itsóúúvéne tsiíne tehe béhjívánetu méwaajácú píjcyaba píhíjucóóne. ³³ Ahdu nééne íñe ámúhake o nénehji pájtyénetu ámuha méwaajacúú tsiíne o tsááiñe éévé tsúúca úújeténe. ³⁴ Muurá ímíááneturé ámúhake o néé ehdu nénehji pájtyeíñe íñei ííñújiri míamúnaa íjcyapíñáaaca. ³⁵ Muurá íñe ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhjí wágóóóveéhi. Áánetu íñe ámúhake o néhijcyáné tsá múijyu wágóóóvéityúne.

³⁶ Áronáa ihdyu o tsááiñe éévé tsá múha wáájacutúne. Níjkyéji múnaa íjcyarómé tsá wáájacutúne. Téhdure pañetu Píívyéébé Hajchi o íjcyároobe tsá o wáájacutúne. Apáábyéré ihdyu Llihiyó waajácú múijyú tsiíne oke iwállooíñe.

³⁷ Muuráhjáa Noéé íjcyáijyu íjcyáné míamúnáake tene pájtyeduré pájtyeíñe Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe tsiíne o tsááiñe. ³⁸ Muuráhjáa téijyu íjcyame ííñuji cáájávéíñe ihde 'íñéjuú' íñéene ícyahíjcyá ímíllédú wañéhjineri táábavajcatsiyi. Ehdúu ícyahíjcyámé tsúúca Píívyéébe ííñuji cáájávétsóíñéllii Noéé ihmííne pañévú úcáávétsihvújuco. ³⁹ Aamée ehdu ícyahíjcyáneriyé túhuuvémé wáájacúmeítyúnáa tsúúca páneere ííñuji cáájávénetu tsáhájucó dítye píívyetétú muhdú ipájtyeténe. Áhdure ííhvane muurá míamúnaa ímíllénéhjiriyé íjcyánáa Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe tsiíne o tsááne ábájínéjcuú díityeke. ⁴⁰ Téijyu muurá míityétsi wákímyeíhíjcyámútsidítýú tsáápiikye wáájacúratúné

o újcúnetu tsijpi tétsihvúré coévaáhi. ⁴¹ Áhdure tsaatépi cáátsohíjcyámúpidítyú tsáápílleke o újcúnetu tsíjpille coévaá tétsihvúre.

⁴² Áánéllii tsáma téibúwá méijcyaco tééné ijtsúcunúre. Muurá tsá mewáájácutú mújyú o tsááiñe ámúhá avyéjuube o íjcyáábe. ⁴³ Muurá tsaapi ihjya cúwátuube téhmé péjcovéiyá naní múnaa tépejco dííbye éhnénéhjí náníiñé iwáájácuca. Aabe muurá tsá náníchóityuro ihñénehjivu. ⁴⁴ Ahdu tsáma téibúwá méijcyaco naní múnáake tsaapi téhméiyódu. Muurá ámuha meíjtsótúnáa ó tsaá Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe.

*Tsaatétsí wákímyeíñetu íjcyáné uwááboju
(Rc 12.41-48)*

⁴⁵ Muurá tsaapi tsaímíyé íavyéjúúbema wákímyeíbyeke pícyoobe ihyájkímú tehméébedívu. Aabe diityéké ímí íícuvé tééne tájpi dítye íjcyáiñéhjitu. ⁴⁶ Ahdícyane maímijyu díbye íjcyane íwákímyéiyi íjcyáábeke íavyéjuube ájtyumívaábe. ⁴⁷ Aane ímiááné ámúhake o néé ímiáábé íjcyáábeke íavyéjuube ihñévú téhmetsóne. ⁴⁸ Áánetu íjcyáabe tsaapi ímítyuube íavyéjuube ‘íicúi óómíityúné’ íñééne íwákímyeí íbúwá íjcyátuúbe. ⁴⁹ Ehdu néébe muurá íllure ihyájkímuke imyéénúne íimíllédú wañéhjíneryé pehíjcyá tsíjtyéhjima llíyíicyávebére. ⁵⁰ Aabe ehdu ícyahíjcyánáa muurá íavyéjuube óómiibye tuvááová dííbyeke díbye íjtsótúnáaáca. ⁵¹ Áábeke muurá ílluréjuco díbye íhnáhó ícúbahráné ímityúmé bañú múnaa pánehjídú ímiáámeúvúdú íjcyámeke imyéénudu

dibye ityáá íhwañe ñhdónema. Ahdu muurá pajtyéíñe míamúnáama tsiíñe o tsáácoóca.

25

Bádsíjcadítýú íjcyáné uwááboju

¹ Muurá idyé níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjú tsaatéhjáa 10-meva bádsíjca tsáápíllé taji íjcyáííbyeke peetémá téhmehíjcyádu. ² Diityédítýúhjáa 5-meva ímuhdúrejte. Áánetúhjáa téhduméré 5-meva ñmíajte. ³ Aaméhjáa diitye ímuhdúrejte tsá tsájtyetú ícyuujúwájpacyóné ipyéété ipañénuíñe. ⁴ Áánetúhjáa ihdyu ñmíajte tsajtyé ícyuujúwájpacyóne. ⁵ Aaméhjáa wájtsípítýúúbeke tépejco ityéhmehíjcyáróne icyúwávénéllii ílluréjuco cúwane. ⁶ Árónáacáhjáa tsúuca pécójpíine tsaate kéévánécoba nééhií: “¡Tsúuca tsaabe ámuha metéhmehíjcyaaábe! ¡Wa mécáhdahíroj!” ⁷ Ahdújucóhjáa ditye íájkyéne íícúí íjcyátsíiivyéjucóóné ipyééteháñema. ⁸ Áánáacáhjáa diitye ímuhdúrejté cuujúwajpácýó tsúuca óuuvéhi. Áánélliihyéhjáa diitye ñmíajtéké neeróme: “Cána óvíjyuco múúhake amúhá cuujúwájpácýotu tsánéhwuúvú maájcu. Tsúuca múúhadívú múúhá cuujúwajpácýó óuuvéhi.” ⁹ Árónáacáhjáa néeme diityéke: “Tsáhaá. Muurá ehdu meméénúhajchíí méhdivu óúúveíñe tsaméhjídívíjuco. Wa ihdyu tsiíñe máahdótej.” ¹⁰ Ahdújucóhjáa ditye ahdóvíí péené hallurí tsúuca wájtsííbema ditye úcaavéné teeja dibye wáñehjívatéíjyá pañévu. Áámé hallúvúhjáa ílluréjuco dibye tééjá lleehówa

wátajcóné múha iúcaavéjúcóótuki. ¹¹ Ááné boonéréjucóhjáa diitye ímuhdúrejte iwájtšíne llééhowa dibye ipááyúcuuro wátótóhcoméré nééené: “¡Ávyéjuúbej, Ávyéjuúbej, múúhake paayúcu!”
¹² Áronáacáhjáa neebe diityéke: “Tsá o wáájacutú ámúhake.”

¹³ Ehdúu iúúbálléne múúhake Jetsóó nééhií:

—Téhdú ámúhake tene ipájtyétu tsáma ímíñeúvú meíjcyátsíívyéne oke méítsohíjcyaco. Tsá muurá mewáájacutú múijyú tsiíñe o tsááiñe Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe.

Dsíídsítu íjcyáné uwááboju
(Rc 19.11-27)

¹⁴ Téhdure níjkyéjiri íjcyaaabe Píívyéébé avyéjú wákímyéí tsané avyéjuube tsííñe iíñújí iááhíveté íwákímyéí múnáadívú ídsíídsíke téhmétsoíñúdu.
¹⁵ Tsáápihdívúhjáa pícyoíñuube 5,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 2,000-jíva, tsíjpihdívúhjáa 1,000-jíva. Ehdúhjáa diityéké íjtsúcunúdunehjí iwájtúne peebe diityédítu. ¹⁶ Ááné hallúríhjáa diibye 5,000-jívámá íjcyaaabe náhjíhe meenú téenema. Ááneríhjáa llíyaatétsoobe dííbyema tsiíñe éhnííñevu 5,000-jíva. ¹⁷ Áhduréhjáa idyé tsijpi 2,000-jívámá íjcyaaabe náhjíhe imyéénúneri llíyaatétso tsiíñe éhnííñevu téhdunéré 2,000-jíva. ¹⁸ Áánetúhjáa tsijpi 1,000-jívaré dibye ájcuíñuube íllure cuuú teene dsíídsí wákímyeíchótuúbe.

¹⁹ Áánáacáhjáa diityé avyéjuube tsúúca wajtsí diityédívu. Aabéhjáa ímíbajchóvá diityémá teene diityékée ityéhmétsoíñúne dsíídsí muhdú ditye

téhmene. ²⁰ Tujkénúhjáa ímíbájchoobe 5,000-jivávúu iájcúúbema. Aabéhjáa nées dííbyeke: “Ávyéjuúbej, okée éhne 5,000-jivávúu u ájcune muurá íñeé. Áánetújuco íñe tsiiñe éhnííñevu téhdunéré 5,000-jiva o llíyaatétsóne.” ²¹ Áánélliihyéhjáa neebe íavyéjuube dííbyeke: “Tehdújuco, ávyeta ímiáábé uu ímí tehdújuco u wákímyeííbye. Muurá múhdurá néérone ímí ú tehméhi. Áánéllii ícyooca éhnííñevu íjcyane díhyójtší pañévú ó íhvéjtsoó u téhmeki. Ahdícyane óvíi ílluréjuco u ávyéjuuténe. ²² Áábé boonétúhjáa tsijpi 2,000-jivávúu ityéhmétsóóbema idyé ímíbájchoóbe. Aabéhjáa idyé nées dííbyeke: “Ávyéjuúbej, okée éhne 2,000-jivávúu u téhmétsoíñúné muurá íñeé. Áánetújuco íñe tsiiñe éhnííñevu téhdunéré 2,000-jiva o llíyaatétsóne.” ²³ Áánélliihyéhjáa idyé neebe íavyéjuube dííbyeke: “Tehdújuco, ávyeta ímiáábé uu ímí tehdújuco u wákímyeííbye. Muurá múhdurá néérone ímí ú tehméhi. Áánéllii ícyooca éhnííñevu íjcyane díhyójtší pañévú ó íhvéjtsoó u téhmeki. Ahdícyane óvíi ílluréjuco u ávyéjuuténe.”

²⁴ Ehdúhjáa tsaatétsima íímíbájchótsihdyu ííneebe ípyée 1,000-jivávúré iájcúúbedívu. Aabéhjáa íllure nées dííbyeke: “Ávyéjuúbej, ópée ó waajácú múhdurá u néébe uure u wákímyeííñé hallúvú dsíídsíjike u ékéévehíjcyatúne. Muuráhjáa íhtsútúnetu o llíyaatétsóné dsíídsíjí ímiátsíí páneere úhdívúré ú újcúiyáhi. ²⁵ Áánélliihyée íllure ó cuuú dídssídsike. Aane íñe dídssídsi.” ²⁶ Áánélliihyéhjáa íavyéjuube nées dííbyeke:

“¡Ávyeta ímítyuube uu óvéhe múnáajpi táwákimyéi múnáadítyu! ¿A éhdurée ú meenú teene tadsíidsike ‘o wákímyeítyúroobe dsíidsíjike o ékéévehíjcyané’ u néénema? ²⁷ Aanéhdée ihdyu ditye dsíidsike téhmehíjcyájáúbá pañévuré ú pícyóóiyá tene óóma illíyaatéki. Aacáa muurá ícyooca ó wajtsíiyá éhnííñewuúvújuco tene llíyaaténáaaca.”
²⁸ Ehdúhjáa dííbyeke íñétsihdyu neebe tsaatéké tétsihyi íjcyámeke: “Áábyedítyú eene 1,000-jiva íjcyane dsíidsi medójtúcúne maájcú áádíkye eene 10,000-jiva idsíidsí íjcyáabeke. ²⁹ Muurá múúne ihñe llíyaatétsómeke éhnííñevu tsiíñe máajcú ditye illíyaatétsoki. Áánetu ihñe pevénéré pícyohíjcyámedítyú ílluréjuco medójtucúné páneere diityedí íjcyaróne. ³⁰ Ahdícyane áádíkye íñeúbará óóma wákímyeítyúúbeke méwaagóote peete íjcyátúhullévú díbye ityáá íhwáñe ííhdónema.”

Pámeere míamúnáama ímibájchoju íjcyáiñe

³¹ Muurá Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe múijyú tsiíñe o tsáácooca ó tsaá íhtsútuubéréjuco avyéjuube o íjcyabe tahñéjté níjkyéji múnáama. Áijyu táavyéjú íjyáwá hallúrí ó ácuúcunuúhi.
³² Áábedívú óhdivu páneere ííñújiri íjcyané míamúnaa pícyáávemedítyú ó dówajcároó tsaatéké íhdyúétsihvuré éhne múúne obééjámudítyú cáávarámuke ítyehméébé dówajcárodú. ³³ Aame diitye obééjámudi o díllome óóma íjcyáahi. Áánetu cáávarámudi o díllome tsiélléré íjcyáahi. ³⁴ Áijyu eene óóma íjcyámé avyéjuube o íjcyabe diityéké ó neéhi:

“Muuráhjáa Llihíyó ámuhákye ííñuji ípívyéjtsótúné
 ihdéjuco ityújkevééllémeke wábyujtsódújuco
 íñe ámuha óóma táavyéjuri. ³⁵ Muuráhjáa o
 ájyabáávatéébeke ámuha oke mémáchótsohíjcyáhi. O
 ádóiyóneríi o íjcyáábeke ámuha oke méíchohíjcyáhi.
 Wáájácúrátuubée úlleebéré o péhíjcyáábeke
 ámuha oke mecúwátsohíjcyá ámuhá jaaháñevu.
³⁶ O wájamúúvátúúbekée ámuha oke máajcú
 wájamúvu. O chéméébeke ámuha oke
 méúújehíjcyáhi. Cúvéhóójaríi o íjcyáábeke ámuha
 oke méúújehíjcyáhi.” ³⁷ Ehdu o néénéllii muurá
 diitye ímiájté óóma íjcyame oke neéhi: “Ávyéjuúbej,
 ¿acáa múijyú u ájyabáávatéébeke uke muha
 mémájchotsóhi? ¿Múijyúhjáa ádópiyi u íjcyáábeke
 uke muha méijchóhi? ³⁸ ¿Áhdurée múijyú
 múha uke wáájácútuube u úlléébeke uke muha
 mecúwátsohíjcyá múuhá jaaháñevu? ¿Múijyúhjáa u
 wájamúúvátúúbeke uke muha máajcú wájamúvu?
³⁹ ¿Acáa múijyú u chéméébeke uke muha
 méúújehíjcyáhi? Áhdure ¿acáa múijyú cúvéhóójari u
 íjcyáábeke uke muha méúújehíjcyáhi?” ⁴⁰ Ehdu
 muurá oke ditye néénéllii ó neé diityéke:
 “Muuráhjáa ihdyu ehdu ámuha tahñéjteke
 íítécunútúmeré panévaturé mepíáábohíjcyáneri
 ookéjuco ámuha meíícúvehíjcyáne.” Ehdu ó neé
 óóma íjcyámeke.

⁴¹ Áánetu óhdityu tsiélléré íjcyámeke ó neéhi:
 “Méíñe óhdityu ámuhá ímítyú níjcaúvú ámuha
 méwágóóóveímye. Muurá ámuha méwágóóóveé
 ihyájkímuma Naavéné wágóóóveíñe cuujúwá
 pañévú múijyú ámuha méíjchívyéítyúhullévu.

⁴² Muuráhjáa tsá ámuha oke memáchótsohíjcyatú o ájyabáávatéébeke. Tsáháa ámuha oke meíchohíjcyatú ádópiyi o íjcyáábeke. ⁴³ Áhdurée wáájácúrátuube o úlléébeke tsá ámuha oke mecúwátsohíjcyatú ámúhá jaaháñevu. O wájyamúúvátúúbekée tsá ámuha oke maájcutú wájyamúvu. Tsáháa ámuha oke meúújehíjcyatú o chéméébeke. Tsáháa ámuha oke meúújehíjcyatú cúvéhóójari o íjcyáábeke.” ⁴⁴ Ehdu o néénéllii muurá oke neeímye: “Ávyéjuúbej, áronáacáa tsá mújyú uke muha maájtyúmitú u ájyabáávatéébé ádópiyi u íjcyáábeke. Tsáháa mújyú úlleebére u péhíjcyáábeke uke muha maájtyúmitúne. Áhdurée tsá mújyú muha maájtyúmitú wájyamúúvátuube u íjcyáábeke. Áhdurée tsá muha mewáájacutú u chémene. Áhdurée tsá muha mewáájacutú cúvéhóójari u íjcyane. Aanéjǰvaríi muhdú uke muha mépíáábóiyáhi.” ⁴⁵ Ehdu oke ditye néénéllii ó neéhi: “Muuráhjáa tahñéjteke ámuha mepíáábohíjcyátúneri téhdure ookéjuco ámuha meéhdíivállehíjcyáne.” Ehdu ó neé óhdityu tsiélléré íjcyámeke. ⁴⁶ Aame ílluréjuco wágóóóveíñé mújyú níjkéváityúné íicúbáhrámeííhullévu. Áánetu ihdyu ímiáámé pájtyéteé muhdú íjcyáityúmeréjuco ííne ímíjyaú íjcyáki.

26

Jetsóoke iékééveíñé ditye pítyácójcatsíñe
(Mc 14.1-2; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)

¹ Ehdúu Jetsóó íñéené boone tsiíñe múúhakey neéhií:

—Muurá mǐjcyoojícúúrjúco pajtyété wañéhjí lléeváíñe.

² Áané pañe muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi ékéévétsoó tsaatéke. Aame oke dsǐjívétsoó páwachékevu iwátyetyéhćúneri.

³ Aanéhjáa ímiáané téjyju teene wañéhjí tujkéveri páñétúejpi llúúvájte avyéjuube Caipáa jávú píhcyaavémé tsijtye llúúvájte avyéjujtee, túkevétsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame. ⁴ Aaméhjáa pítyácójcatsí muhdú dííbyé hallúvú iállíñe dííbyeke iékééveíñe ǐdsǐjívétsoki. ⁵ Aaméhjáa néjcatsíhi:

—Tsáhái íñe wañéhjí pañe tehdu meméénúityú míamúnáake meííbórínúyónéllíhye.

Pácúúćujpácýori tsáápille Jetsóoke íhñíwau mǐrǐjchóne

(Mc 14.3-9; Ja 12.1-8)

⁶ Ájyúu muha Betáániarí Tsimóó dííbyere ‘Ahlláriho’ némeííbyé jari. ⁷ Áanáacáa tsáápille tsáá Jetsóo éllevu pácúúćujpácýó mǐtyane áhdómeǐjpacýoma. Ájpacyóri mǐrǐjcholle íhñíwau majchóri íjcyáábeke. ⁸ Aanée múúhake tsaríwu pájtyénéllii muha menééhií:

—ǐveekíami aalle ícúbahra pácúúćujpácýorij? ⁹ Muurá téjpacýo menáhjíhénúne dsǐídsǐri mépíáábóiyá ídáátsóméhjike.

¹⁰ Ehdúu muha menéjcatsíñe illéébóne múúhake neébe:

—ǐveekí ámuha méihjývá áamyédityu? Muurá ihdyu tehdújuco dille méénune. ¹¹ Muurá diitye

ídaátsojte tsá kiávú ámuhádiyú pééityúne. Áánetu tsá múhajchótá ámuháma o íjcyáityúne. ¹² Áánéllii oke téjpacyórí múríjcholle oke ditye cúúúíñé ihde tájpi íímíbjachóne. ¹³ Aane ímiááneturé ámuhákye o néé íñe tajtyééveri míamúnaa pájtyetéíñé uwááboju úwáábohíjcyámé muurá idyé teene úúballéné pámeere ííñújiri íjcyáné míamúnaa waajácuúhi. Ehdúu Jetsóó néé múúhake.

Jóoda Ijcaríóóté Jetsóodívú ékéévétsóíñe

(Mc 14.10-11; Rc 22.3-6)

¹⁴⁻¹⁵ Aanéhjáa téjyju Jóoda Ijcaríóóté tsaapi muuha 12-meva meíjcyáméejpi íjcyároobe múijyúrá llúúvájte avyéjute éllevu ipyéene neeté diityéke:

—¿Aca múhduná íñe oke ámuha mááhdóiyá ámuhákye Jetsóodívú o wáájácutsóne?

Ehdúhjáa dibye néénéllii ahdómé 30-jíva. ¹⁶ Aanéhjáa diityémá ipítýácójcatsíñé tsúúca íímíbáchójcatsíñéllii ítsámeíhíjcyaaabe muhdú dííbyedívú íékéévétsóíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone

(Mc 14.12-25; Rc 22.7-23; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-26)

¹⁷ Aanée teene pajtyété wañéhjí óórityúne pááá májchoméíhíjcyáné wanéhjí tújkévajcójí muha Jetsóoke menéehí:

—¿Kiávú ú imíllé wañéhjí májchó muha meméénune?

¹⁸ Áánélliihyée neebe múúhake:

—Cáhawáá mepe Jerotsaréevu éhne tsúúca wájácú ámuha menéébe jávu. Áábeke méneeco

tsúuca muhdú o íjcyáíñe éévé pííhíjúcóónéllii dííbye jávú ámúhama íñe wañéhjí o pájtyeíñe.

¹⁹ Ahdújucóo tsaate múúhadítýú ipyééne teene majcho dííbye jávú méénune.

²⁰ Ááné iijyúnuvúu tsúuca muha mémajchó dííbyema. ²¹ Átsihvúu neebe múúhakye:

—Ímiááneturé ámúhakye o néé íjcyaaabe tsaapi ámúhadítýú óhdivu méénútsóíiíbye.

²² Ehdúu díbye múúhakye nééne ávyétá kimóhcó múúhakye pajtyéhi. Áánélliihyée muha pámeere menéé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿aca caabyé íñe ehdu uke muha méméénuúhi, a oó?

²³ Áánélliihyée múúhakye neébe:

—Íñe tsají pañévúré muhtsi dííbyema memájchoobe ehdu oke méénuúhi. ²⁴ Ehdu ímiááné oke pajtyeíñe Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébeke tsúúcajátújucóo Píívyéébe íwaajácúháámitu néhdújuco. Árónáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñe ehdu oke méénuúbeke. Tsáháa ihdyu díbye íjcyáítyuróne.

²⁵ Ehdúu díbye néénéllii diibye Jóóda eenéhjáa dííbyedívú méénútsóíiíbye néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, ¿a oo tehdu uke ó méénuúij? Áánélliihyée neebe dííbyeke:

—Ééé, uu muurá ehdu oke ú méénuúhi.

²⁶ Ehdúu iñétsihdyu pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáa

idyóhdáhínunévú múúhakye iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho.

27 Áhdurée idyé ado iékeévéne téhdújtsoóbe. Áánevéúu múúhakyé iájcúne neébe:

—Íñe tátyujpácyo náávé íjcyane maádo. 28 Aane úúballé íñe muhdú ámuha meícyahíjcyáné pityájcoju o dsíjíveneri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. Ahdícyane tátyujpácyó wágóóóveé páme wájuryíyé múhdumé teene cáhcujtsómé imítýú iábájíívemeíki. 29 Aane ámúhakyé o nées ícyoocátú tsiíñe ámúhama o ádójúcóóityúné óóvajpácyó mújyú Llihíyó avyéjuryíyéjuco meíjcyácooca tsiíñe maádóíñévújuco. Ehdúu Jetsóó nées múúhakyé.

Jetsóó úúballé Péédoro tóónúmeíñe

(Mc 14.26-31; Rc 22.31-34; Ja 13.36-38)

30 Aamée teene pajtyeté wañéhí majtsíjyú muha memájtsívátsihdyu mepéé oriívó bajúvu.

31 Átsihvúu múúhakyé neébe:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjuco óhdityu metsújááveíñé pahúllevávu. Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Obééjámú tehmeébeke o dsíjívétsóné boone ílluréjuco ditye mújtaíñé pahúllevávu.” Ehdú muurá nééne Píívyéébé waajácúháámitu. 32 Áronáa ihdyu o dsíjíveebe tsiíñe o bóhíne ó peé ámúhá ihde Gariréavu.

33 Áánéllihyée Péédoro néehí:

—Íhya ihdyu íjtye uke íhvéjtsoóhi. Áánetu ihdyu tsá uke o íhvéjtsóityúne.

34 Áánéllihyée neebe dííbyeke:

—Áronáa ímiáánetúré uke o nées ípyejcójucó oke u úráavyeróné u tóónuíñé cáracái májtsívátúné ihde 3-ijyúva.

35 Áánélliihyée Péédoro nééhií:

—Muurá tsá o tóónúmeítyúne. Óvíjyuco ihdyu néhi oke ditye dsíjívetsóné téené hallútu.

Ehdúu pámeere muha méneerá dííbyeke.

Píívyéébema Jetsóó íhjuváne

(Mc 14.32-42; Rc 22.39-46)

36 Aamée tétsihdyu muha mepéeme méúújeté ‘Getsemani’ némeítsihvu. Átsihvúu Jetsóó néé múúhakyé:

—Íchiíyéi meíjcyá Píívyéébema o íhjuvatéki.

37 Aabée múúhadítyú tsajtyé Péédorómá Tsebedéó hájchimútsikye. 38 Áámedívúhjáa ávyetá íhnáhóré kímóóvémeíbyé néé diityéke:

—Muhdú íhya o dsíjívéiúvúduréjuco oke táííbuwa. Ahdícyane cána íchihdyuréi oke metéhmej. Áronáa ihdyu mécúwadíñe.

39 Ehdúhjáa íñééne peebe diityédítyú éhnííñéwuúvu. Átsihvúhjáa ímímóúúvéne Píívyéébema íhjuvaabe nééhií:

—Ayúju Táácáániíj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Áronáa idyé tsá o ímillédú u méénúityúne. Wa ihdyu muhdú u ímillédú óoma meénuj.

40 Ehdúhjáa íhjuvátsihdyu óómiibye wajtsí cuwáarí íjcyámedívu. Aabéhjáa néé Péedoróke:

—¿Aca tsá eene ámuha cuwa maáábúcutú oke metéhmeki? 41 Imíchi bo meíjcyáne cúwávetúmé Píívyéébema méihjuváhíjcyá ámúhakyé díbye ípíáábo ímítyunévú ámuha metáhjátsámeítyuki. Muurá ímiááné ámuha meímíllerá tsaímíyé

meíjcyane. Áronáa tsá ámuha meíhnahootú tehdu meíjcyáiyoŋe.

⁴² Ehdúhjáa diityéké iñéene tsiíne óomiibye bɪwáhullévúre. Áánemáhjáa idyé tsiíne Píívyéébema ihjyúvaabe nééhií:

—Ayúju Táácáániíj, muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Áronáa ihdyu óví muhdú u ímillédú óóma ú meenúhi.

⁴³ Átsihdyúhjáa idyé tsiíne tsáabe wajtsí bɪwáhdúré cuwárí íjcyámedívu. Ávyetáhjáa tsá cuwa ditye áábúcutúne. ⁴⁴ Áámedíhjáa íícúvétuube tsiíne oomí bɪwáhullévúre. Áánemáhjáa idyé tsiíne Píívyéébema ihjyúvaabe piéhdúré tujkénúu íihjyuvádu. ⁴⁵ Átsihdyúhjáa tsiíne diityé éllevu itsáane neebe diityéke:

—Áyu ícyooca ihdyu ílluréjuco mecúwáiyóne. Áronáa Míamúnáájpídívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi ímítýumeke ékéévétsóíñe éévé tsúúca úújetéhi. ⁴⁶ Ahdícyane ílluréjuco metsu. Muurá tsúúca tsaabe óhdivu méénútsóíibye.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mc 14.43-50; Rc 22.47-53; Ja 18.2-11)

⁴⁷ Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsúúca tsaatémá Jóóda wajtsí tétsihvu llúúvájte avyéjujtémá túkevétsojte wállóónéllii tsáámeé. Aamée tsáá ímyéénujcátsiháñé nñtsúmuma cávaájcoháñema.

⁴⁸ Ácoocáhjáa íhdéjuco Jóóda néene diityéke:

—Cáábyeké o chóhchócuube diibyjúcoói.

Áábeke meékéévéne métsajtyéco. ⁴⁹ Ehdúhjáa di-ityéké ipítýajcódújuco díbye Jetsóo éllevu itsááne dííbyeke nééneé:

—Ávyéjuúbej, ¿a áánu uúj? Ehdúu néébere chohchócú dííbyeke. ⁵⁰ Áánéllihyéé Jetsóo néé dííbyeke:

—Muúbej, ¿aca íveekí ehdu oke ú meenúhi? Árónáacáa tsúuca dííbyeke iékéévéébe tsajtyéme.

⁵¹ Ááneréjucóo tsaapi múúhadítýú ínñtsúwari wállórhjúcúné llúúvájte avyéjúúbé únú múnáájpi núúmiho. ⁵² Áánéllihyéé dííbyeke Jetsóo nééhií:

—Pícyo téhbabyá pañévú dññtsúwa. Muurá nñtsúmuri méénújcatsímýé téwáhjiríyé dsíjiveéhi. ⁵³ ¿Aca tsá u wáájacutú o ímílleca ícyoocaré Llihíyoke o táúmeíyóné nǐjkyéjǐ múnáa oke ipájtyetétsoki? ⁵⁴ Muurá íllu oke dítye méénútúhajchíí ¿muhdúikyé pajtyéiyóné tsúúcajátújucóo Píívyéébe néhijcyáné dííbyé waajácúháámitu cáátuváne?

⁵⁵ Ehdúu dííbyeke iñétsihdyu neebe dííbyeke ékéévémeke:

—¿Aca muhdú éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáábe éllevu dítye tsáhdu ámuha metsáa taéllevu nñtsúmuma cávaájcoháñema? Áánerá íhyajchótá ámúháj pñne o íjcyaaabe duurúvájá pañévú ámúhakye ó úwáábohíjcyáhi. Áróóbeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. ⁵⁶ Árónáa ihdyu tehjújuco ámuha meméénune Píívyéébé ihjýú uubáalle múnáápe tsúúcajátújuco néhijcyáné dííbyé waajácúháámitu néhdújuco tene ipájtyeki. Ehdúu Jetsóo néénáa ílluréjuco muha mewááne tétsihdyu dííbyéjtane.

Túkevjtsojté úmíwari Jetsóó íjcyane
(Mc 14.53-65; Rc 22.54-55, 63-71; Ja 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Aamée awáá tsajtyéjucóó dííbyeke llúúvájte avyéjuube Caipáa jávú tééjari páñétúejte avyéjunte íjcyáme éllevu. ⁵⁸ Áanáacáhjáa Pééodoro dííbyeke úráavyeebe pehíjcyá diityé kemúellére. Aabéhjáa úújeté páñétúejpi llúúvájte avyéjúúbé já llahájtsívújuco. Aabéhjáa tétsihyi tééjá tehme múnááj pñénvú úújeté tétsihdyu ííte muhdú ditye Jetsóoke méénuíñe.

⁵⁹ Áanáacáhjáa diitye avyéjunte íjtsámeí muhdú dííbyé hallúvú iállíñe dííbyeke idsíjívétsoíñe. ⁶⁰ Áronáacáhjáa tsá ditye píívyetétú muhdú dííbyé hallúvú iállíyóne. Mítyaméróhjáa diitye dííbyé hallúvú állihíjcyáme. ⁶¹ Áánéj pñénvúhjáa tsaatétsí úúballé dííbyé hallúvú íllúu díbye nééneé:

“Muurá Píívyéébé duurúvaja o wácávyáhcoja ó piivyeté tsiíñe 3 coojívatúré o pánéévetsóne.”

⁶² Ehdúhjáa dityétsí úúballénéllii llúúvájte avyéjuube néé Jetsóoke:

—¿Aca íveekí tsá ñná u néétu aatyétsí díhyallúvú úúballénetu?

⁶³ Áronáacáhjáa cúúvéhulléré dííbye. Áánélliihyéhjáa tsiíñe neebe dííbyeke:

—Ímiá Piivyéébe mémeri uke o néé ímiááneturé múúhake u úúbálleki: ¿A ímiááné diibyéjuco uu Críjto Píívyéébé Hajchij?

⁶⁴ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Éée, diibyējuco oó. Aane cáhawáá óvíi ámuha méwaajácú Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe íhtsútuube Píívyéébé úníuri o íjcyane. Aabe muurá tsiíñe o tsáácooca ó bóhówááveé ojtsó pañétu.

⁶⁵ Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii diibye llúúvájte avyējuube íwajyámú dówáríjcyámeííbyéré nééhií:

—Áánu ¿íveekí Píívyéébedi uuhívatéhi? Ahdícyane íinélliihyécó tsijtye éhniíñevu dííbyé hallúvú úúbálléiyáhi. Muurá íñe ámuha melléébóneriyé uuhívatéébé Píívyéébedi.

⁶⁶ ¿Áábeke muhdú ámuha méíjtsúcunúhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Muurá ímiáané ímityúne íhjúvaábe. Áánéllii íllurējuco dibye dsíjiveíñe.

⁶⁷ Ehdúhjáa íñéene dííbyeke méénuméré íhyúmi úníchihcyúhi. ⁶⁸ Aanéhjáa tsaate dííbyeke imyéénúne nééhií:

—Ehdu idyé Críjto u íjcyaaabe cána waajácú caabyé uke méénune.

Péédoro tóónúmeíñe

(Mc 14.66-72; Rc 22.56-62; Ja 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Áánáacáhjáa Péédoro lláhájtsiri ácuúcunúhíjcyáabe élleveu tsáápille tééja múnáá únú múnáalle ipyééne néé dííbyeke:

—Úpée idyé éhne Jetsóoma ú ícyahíjcyá Gariréa múnáájpiíma.

⁷⁰ Árónáacáhjáa pámeere tétsihyi íjcyame lléébónáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu o wáájácúúbedíjii óóma ú íhjúváváhi.

71 Ehdúhjáa ityóónútsihdyu lláhájtsí lleehówá ij-cyáhullévú péébeke idyé tsíjpille íájtyúmíne tétsihyi íjcyámeke nééhií:

—Áánúu muurá idyé ícyahíjcyá Natsarée múnáajpi Jetsóoma.

72 Áánéllihyéhjáa idyé tsiiñe tóónuube nééhií:

—Éje, tsá o wáájácutú dílbyeke. Muurá Píívyéébe waajácú o állityúne.

73 Ááné illúhwuúréhjáa tsijtye dílbyeke nééhií:

—Áánerá ímiáané diibyéjucó uu Jetsóó mamyé múejpi. Muurá díhjuýtúre muha méwaajácú diibyéjucó u íjcyane.

74 Ehdúhjáa ditye nénélli tsiíñe ityóónúne lílhcya méíbyéré nééhií:

—ímiáánetúré tsá o wáájácutú muubá Jetsóó íjcyáábeke! ¡Muurá Píívyéébe waajácú o állityúne!

Ehdúhjáa díbye néérónáa tsúuca cáraca májtsiváhi. 75 Áánetúhjáa botsíi ítsááveebe Jetsóópe dílbyeke nééne ímiáané dílbyé uráávyé múnáajpi íjcyaróné díbye tóónuíñe cáracámúi májtsívatúné ihde 3-íjyúva. Aabéhjáa áachívú icyájtúcuíñúne ílluréjucó táane ávyétá ihnáhó ímiáané ityóónune ítsááveneri.

27

*Pirááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene
(Mc 15.1; Rc 23.1-2; Ja 18.28-32)*

1 Ááné tsitsíívenúhjáa pámeere llúúvájte avyéjútémá túkevétsojte pítyácójcatsí ímíñeúvú muhdú Jetsóoke idsíjívétsoíñe. 2 Áábekéhjáa

idyóhjinúubeke tsajtyémé téené iinúji ávyéjuube Pirááto éllevu dibye muhdú inéé díbyedítyu.

Jóoda Ijcaríóóté dsijivéne

³ Áánetúhjáa diibye Jóoda tsúuca díbyedívú imyéénutsójúcóónéllii botsíi ítsaavé íveekí imityúné imyéénune. Áánemáhhjaa diitye llúúvájte avyéjútémá túkevétsojte íjcyáme éllevu peebe dityéé áhdone dsídsi 30-jiiva íjcyane ióómíchoki.

⁴ Aabéhhjaa neeté diityéke:

—Íveekí imityúné ó meenú ínne imityúné meénútúúbedívú o llíhyánútsóíñeri.

Árónáacáhhjaa néeme díbyeke:

—Máhdúníhyaáj, muhdú idyé muha méméenuú ihdyu díhyallúri íjcyane.

⁵ Ehdúhhjaa díbyeke ditye néénéllii teene dsídsi ílluréjuco dibye duurúvájaj pñnévú wácháacároné. Átsihdyúhhjaa tsátsihvu ipyééne ílluréjuco dibye íkyéjtúhityu íóhbáyúmeíñeri dsijivéne.

⁶ Aanéhhjaa teene dsídsi llúúvájte avyéjútje iújcúne néehíi:

—Tsá iné dsídsi Píivyéébé wáábyuta mepícyohíjcyané pañévú mepícyóóityú dsíjivétso áhdó tene íjcyánéllíhye.

⁷ Áánemáhhjaa bóónétu íjtsámeímyé téenema íáhdoiné tsátsii íinúji ‘Llíyihllóné nijcyó múnáajpi íinúji’ némeítsú tétsihdyu tsíiné íinúji múnáa dsíjivémeke icyúúuhíjcyaki. ⁸ Téénéllii muurá ícyocápi tétsi mémé ‘Tújpácyo hájtsi’. ⁹⁻¹⁰ Ehdúu pajtyéné Píivyéébé ihjyú uubáalle múnáajpíhyyáa Jeremía íllu néhdújuco: “Ujcúme íjraémú dsídsi

dííbyeke idsíívétsóne áhdó 30-jiiva. Áánema ahdómé tsátsii ííñuji ‘Llíyihllóné nijcyó múnáájpi iíñúji’ némeítsí.” Ehdúhjáa muurá íhdétújuco Jeremía téénetu nééneé.

Piráátó úmíwari Jetsóó íjcyane
(*Mc 15.2-5; Rc 23.3-5; Ja 18.33-38*)

¹¹ Aanéhjáa tsúúca Jetsóoke tsajtyéjucóomé téené iíñúji ávyéjuube Piráátó éllevu. Aabéhjáa népejtsó dííbyeke:

—¿A uu jodíómú avyéjuúbe? Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

¹² Aanéhjáa tétsihvu idyé diitye llúúvájte avyéjuté má túkevjtsojte tsiíñe állíjyucóó dííbyé hallúvu. Árónáacáhjáa tsá díbye ínéubá néetu diityéke. ¹³ Áánélliihyéhjáa Piráátó néé dííbyeke:

—¿A ú lléébora aatye ímityúné úhdityu íhjuváne?

¹⁴ Árónáacáhjáa tsá díbye añújcutúne. Áíjyúhjáa diibye avyéjuube Piráátó dííbyeke íná néétuube ílluréjuco úllévenúne.

Jetsóoke dítye dsíívétsóíñe
(*Mc 15.6-20; Rc 23.13-25; Ja 18.39–19.16*)

¹⁵ Aabéhjáa diibye Piráátó paíjyuva teene pa-jtyété wañéjji pañe ichívyétsohíjcyá cuvéhóójari íjcyámedítýú tsáápi hallúvú dítye íhjuváváabekéjuco.

¹⁶ Aanéhjáa téijyu ‘Barabáa’ némeíbyé cuvéhóójari ávyeta ímityuube íjcyáábeke pámeere wáájacuúbe.

¹⁷ Aanéhjáa tétsihvu dóbéévemeke diibye Piráátó néehíí:

—¿Cáábyeké o ácádsíjcaáyóné ámuha méimílléhi?
¿A Barabáake, mityá Jetsóoke dííbyere ‘Críjtoó’
némeííbyekej?

18 Ehdúhjáa diityéké dílloobe íllure Jetsóodi
iñómíutááváne ditye ehdu dííbyeke dáriivéné
iwáájácúnema.

19 Aabéhjáa íavyéjú ijyáwá hallúrí íjcyáábeke
tsaate úúballé mewa íllu nééneé: “Állíuube
ihdyu tsáma Jetsóoke ímityúné méénudí ñné
ímityú méénúúbekéjííva dííbyé hallúrí tene
íjcyátuki. Ípyejcône ávyétá apííchó ó tuwá dííbyé
íhdéhacáneécu.” Ehdúhjáa mewa néene úúballémé
dííbyeke.

20 Áronáacáhjáa llúúvájte avyéjurtémá
túkevítsojte pámeere tétsihvu píhcyáávémeke néé
ditye Barabáá hallúvúré íhgyúva díbye íjchívyeki.
Áánetúhjáa néeme Jetsóó hallúvú ditye iñéé díbye
dsíjíveíñe. 21 Áámekéjhjáa tsiíñe neebe Pirááto:

—¿Aanéhaca ímiááné cáábyeké o ácádsíjcaáyóné
ámuha méimílléhi?

Áánéllíihyéhjáa néémeé:

—Muha méimíllé Barabáakéré u íjchívyetsóne.

22 Áánéllíihyéhjáa neébe:

—¿Acooca muhdú ó méénuú Jetsóoke Críjto
íjcyáábeke?

Áánéllíihyéhjáa pámeere nééhií:

—¿Dííbyedívú ihdyu wátyétyehcútsó
páwachékevu!

23 Áánéllíihyéhjáa neébe:

—¿Aca ñná ímityúné méénuúbe?

Áronáacáhjáa tsiĩne éhniĩnevúré kéévánécoba néémeé:

—¡Muúbe wátyétyehcútsó dííbyedívu!

24 Ehdúhjáa ditye néénéllii tsáhájucó díbye ímíbájchotú Jetsóó icyánéjcu. Aabéhjáa apííchówuúrójucó ditye íbóríabáávénéllii nújpacyo ityáúmeíjpácýori pámeere íténáa íhyótsicu níjtyámeílbyéré nééhíi:

—Árone néhi tsá táhallurí tene íjcyáityú eene íiné imityú méénútúubeke ámuha medsíjívétsoĩne. Ámúhá halluríyei teéne.

25 Áánélliihyéhjáa nééme dííbyeke:

—¡Óvi néhi ihdyu pámeere múúháj tsiiménémúháábemájucó múúhá hallurí teene dííbyeke muha medsíjívetsóne!

26 Ehdúhjáa ditye néénéllii tsúúca íjchívyétsoobe Piráató Barabáakére. Áánemáhjáa Jetsóodívú iwátsíhcyútsóne díityédívurójucó díbye íhvejtsóné díityérójucó iwátyétyéhcu páwachékevu.

27 Áábekéhjáa dííbyé já pañévú tsodáhómú íááhívétsoóbedívú píhcyaavéhi. 28 Aaméhjáa dííbyé wajyámúúné ityácóríjcóne uácó tújpájácoba nééné wajyámuvu. 29 Áhduréhjáa tsuhjíuuhónetu imyéénúné cháhíiwavu íávohjácóóbeke éjejcállómé úméheívu. Áánemáhjáa dííbyé lliiñévú ímíhmóúbáne íúúhívaténemáyé wáñejcóme:

—¡Ñóóooj! Átsihdyúhjáa nehíjcyáme: Áánu muurá jodíómú avyéjuúbe.

30 Áhduréhjáa dííbyé hallúvú íúnityójcóne dííbyedi íjcyai úméhéiyi íllaáyohíjcyámé íhñíwáutu.

31 Ehdúhjáa dííbyedi iúúhívaténé níjcáutu teeja wáiyámúcoba dííbyedítyú ityácóriúcúne páñétúeja íwajyámuvúréjuco ditye úacóne. Áánemáhjáa tsajtyémé páwachékevu iwátyétyéhcúíhullévuréjuco.

*Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne
(Mc 15.21-32; Rc 23.26-43; Ja 19.17-27)*

32 Aaméhjáa péeme cábuuvé Tsirééne múnáajpi Tsimóodívu. Áábekéhjáa íhbutómé Jetsóoke iwátyétyéhcúíwachékevu.

33 Aaméhjáa úújeté tsátsihvu heeberéómú ihjyúrí ‘Niwáupáájí’ nééiyóné ‘Góógota’ némeítsihvu.

34 Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchorómé bíinojpácýo paapáwu néénetu iúménújpácýotu. Aanéhjáa ípíhjácúróne tsá díbye ádotúne.

35 Áábekéhjáa tsúúca wátyétyehcúmé téwachékevu. Áánemáhjáa tsodáhómú néhcójcatsí caatyé éhjáhjí dííbyé wajyámúúné íjcyaiñé iwátújcatsíki. Ehdúu pajtyéné tsaapíhjáa Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi íllu néhdújuco: “Táwajyámúúné caatyé éhjáhjí íjcyaiñé íñéhcójcatsíñe wátújcatsímye.” Ehdúhjáa muurá neebe Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi.

36 Aaméhjáa tétsihvúré diitye tsodáhómú iáhcúbáne téhmehíjcyá dííbyeke. 37 Áábé níwáú caamééhullétúhjáa téwachéketu picyóómé tsíeménetu icyáátunúné íllu nééneé: “Áánu Jetsóo jodíómú avyéjuúbe.”

38 Téhduréhjáa téjyú tsaatétsí ímítyúmútsikye wátyétyehcúmé dííbyé úníutu panéjcvatú íjcyáwachékéécutu. 39 Aanéhjáa dííbyeke úújéjémé

dííbyedi iúúhívaténe ‘wamíwamí’ nehíjcyáhi.

⁴⁰ Áábekéhjáa néémeé:

—Ehdíívaabée eene ú nehíjcyá duurúvaja u wácávyáhcoja 3 coojívatúré tsiíne u pájáávétsoíne. Áyu cána bo pájtyetésaméí eene éwachékevu uke ditye wátyétyéhcúnetu ímiááné diibyéjuco Píívyéébé Hajchi u íjcyáhajchííjyu.

⁴¹ Téhduréhjáa idyé llúúvájte avyéjuchte, taúhbájú uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyame iúúhívaténemáyé néjcatsíhi:

—Tsíjtyekée ímiááné pátyetétsohíjcyaaábe. Árónáa tsáháhaca díbye píívyetétú iye ipájtyetétésámeíne.

⁴² Aabe cána bo óví ímiááné mee ijraéémú avyéjuube íjcyáhajchíí éwachéketu ditye wátyétyehcúné ityábáhcyúmeíne pájtyeté botsíi díbyeke mecáhcújtsóne díbyeéjteréjuco meíjcyaki.

⁴³ Muurá Píívyéébedívú cátsípáávehíjcyaaábe. Aabe cána bo óví díbyeke pájtyetétso ímiááné díbye némeíhijcyádú díbyé Hajchi díbye íjcyáhajchííjyu.

⁴⁴ Áhduréhjáa díbyé úníutu ditye wátyétyéhcumútsí uuhívaté díbyedi.

Jetsóó dsíjívéne

(*Mc 15.33-41; Rc 23.44-49; Ja 19.28-30*)

⁴⁵ Téijyúhjáa cójípínétú íjyunúné cuuvé tukévevújuco. ⁴⁶ Áijyúhjáa Jetsóó ávyetá ihnáho wáníjcyámeíbyé nééhií:

—Eríj, Eríj, ¿rama tsabataáni? —Tápiivyéébej, Tápiivyéébej, ¿íveekíami oke ú íhvejtsoj? Ehdúhjáa nééiyóné ehdu neébe.

47 Aanéjháa tsaate tétsihyi ijcyame ehdu dibye wánjcyámeíñé illéébóne nééhi:

—Éje, aadi Eriadi wánjcyámeí Píivyéébé ihjyú uubáalle múnáájpiúvudi.

48 Áanélliihyéhjáa tsaapi íícúi idsííneíñúne wájamubádú néene bíínójpácyó kiwátyetu iééníyójené úmehéí níjcáutu ipícyoonévú cújuuvé dibye ííhároki. 49 Áronáacáhjáa tsijtye néé dííbyeke:

—Óvíjyacóone, dáácudíñe. Bo óvíi Eriá pájtyetétsová dííbyeke.

50 Áanáacáhjáa tsiíñe ávyetá ihnáhó iwánjcyámeítshdyu ílluréjuco dibye dsíjívéne.

51 Áané tujkéveríhjáa duurúvájá pañétú páñétúétsíi watájcó wájamúwácoba dóchéreevé cáámetu baavújuco panéjcvávú wajítahnécu. Áhduréhjáa téijyu ííñuji vááúmeíñeri néwáyúcobané wáhcabáhi. 52 Áhduréhjáa níjkyene wáhcábánetu cahcújtso múnáápe dsíjívehíjcyámé tsiíñe bóhiime ijchívyécunúhi. 53 Aaméhjáa Jetsóó bóhííne boone Píivyéébe cóomí Jerotsaréevu péémeke mítyame ájtyumíhi.

54 Áánetúhjáa eene dííbyeke téhmehíjcyané tsodáhómú íavyéjúúbemáyé ávyetá mítyané íllityé téijyu ííñuji vááúmeíñema tsíñehji pájtyene íájtyúmíneri. Áánemáhjáa néémeé:

—¡A ihdyúha ímíááné Píivyéébé Hajchi áánuú!

55 Áijyúhjáa tsaate walléémú kémuélléturé íítehíjcyá dííbyeke ditye dsíjívetsóné dííbyemáa Gariréa ííñújitu tsáame dííbyeke íícúvehíjcyáme.

56 Áámemáhjáa ijcyámé Maaría Madarénaa, Jacóóboma Jotséemútsí tsiiju Maaríaa, Tsebedéó hájchimútsíj tsiíjuu, éhdume.

Jetsóó itémeho ditye cúúne

(Mc 15.42-47; Rc 23.50-56; Ja 19.38-42)

57 Áané iijyúnuvúhjáa Jotséé Arimatéa cóómi múnáajpi íhtsútuube íjcyaaabe Jetsóoke úráavyehíjcyaaabe péé Pirááto éllevu. 58 Aabéhjáa táumeí dííbyeke dííbyeúvú itémeho icyúúuki. Áánéllihyéhjáa neebe itsodáhómuke ditye iájcuci. 59-60 Aabéhjáa téehoúvuke ibííjínúne cuúú béhéjuréhjáa íhllii néewájitu ibóhdótsóhéjú pañévu. Áánemáhjáa néewáyúcobávú téheju iwátájcoíñúne péjúcoóbe. 61 Áané boonéhjáa tétsiíyé téhejú úníuri Maaría Madarénamúpí tsíjpile Maaríama ácuúcunúhijcyáhi.

Jetsóó nijkye ditye téhmene

62 Áané tsijcyóójíhjáa teene pajtyeté wañéhjí lléevá tujkénujcójí diitye llúúvájte avyéjurtémá paritséomú péé Pirááto éllevu. 63 Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, muha méitsaavé téallíújaúpe 3 coojívatu tsiiñe ibóhííñe nééneé. 64 Áánéllii cána cóhpejtsótsó ímíñeúvú dííbyé nijkyévuj. Ááne ímíñeúvú tehmétsó téhajchótá 3 coojívá dííbyé mamýmú pejco íllure iñáníjyéne míamúnáake ‘tsúúca muurá Jetsóó éhnée ditye dsíjívétsoobe tsiiñe bohíhií’ iñéeneri éhnííñevu meke iállíúúnútuki.

⁶⁵ Áánélliihyéhjáa Piráátó néé diityéke:

—Aané wa ihdyu aatyé tsodáhómuma mepééne mécohpejtsó ámuha meímillédu.

⁶⁶ Ahdújucóhjáa ditye tsaatémá ipyééne teeu nééwayu icyóhpejtsóutu cáatunúné múha teene idyómájcótuki. Áánemáhjáa diitye tsodáhómuke téhmétsoíñúme.

28

Jetsóó dsíjíveebe tsiíñe bóhíne

(Mc 16.1-8; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

¹ Aanéhjáa wáyeeévéjcoójí tsiíjyú tsiíñé tsemáánaréjuco déjúcoóvejcoójí cúúvéneturé Maaría Madarénamúpi tsíjpille Maaríama úújeté teene níjkyeé. ² Áánáacáhjáa ííñuji íhnáhó vááúmeí níjkyéji múnáajpi níityéné tujkéveri. Aabéhjáa teene níjkyé watájcó nééwáyúcoba icyávihiyícyúne tééú hallúvú ácuuvéhi. ³ Áábé wajyámúhjáa ávyeta tsitsíwu néébé ámítsaráhcó éhne múúne chijchi rórihcyódu. ⁴ Áábedíhjáa diitye tsodáhómú ténijkye téhmehíjcyarómé ávyetá íhnáhó íillityéne íjcyaiñú múu dsíjívédu. ⁵ Aabéhjáa néé diityépi Maaríamúpike:

—Méíllityédíñe. Muurá ó waajácú ámuhipi meúújévaróné Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyétyéhcúneri dsíjívéebeke. ⁶ Árónáa tsáhájucó dibye níkyéhéjú pañe íjcyájúcootúne. Tsúúca tsiíñe bohíjúcoobe ípyée íñéhijcyádújuco. Cáhawáá idyé méuujévá íñe dityée dííbyeke pícyohéjú íévehéjuréjuco íjcyane. ⁷ Ahdícyane íícúí mepééne méuubállé dííbyé mamyémuke tsúúca dibye tsiíñe

ibóhíine diityé ihde péjucóóné Gariréavu téhullévú diityémá iáptyúmíjcatsíki. Ééneréne ihdyu ó imíllé ámúhpíke o úúballéne.

⁸ Ahdújucóhjáa íícúí dityépi dsinériyé pééne múúha éllevu múúhake iúúbálleki. Aamúpihjáa iíllityéróne mítyane ímíjyuuvéhi.

⁹ Áamúpidívúhjáa Jetsóó ibóhówáávéne diityépike dillóhi. Áánéllihyéhjáa íícúí dííbyej tuháácyuvu waamúpi dííbyeke idyúúruváne. ¹⁰ Áamúpikéhjáa neébe:

—Méíllityedííne. Wa ihdyu íícúí mepééne méúúballété tsijtye tahñéjteke ditye ipyéé Gariréavu téhullévú muha maáptyúmíjcatsíki.

Múhdurá tsodáhómú úúballéne

¹¹ Aamúpihjáa pééné tujkéveri tsodáhómú dííbyé nijkye téhmehíjcyámedítyú tsaate péé ímunáá coomívu. Aaméhjáa úúballété llúúvájte avyéjuktéke muhdú tene pájtyene. ¹² Ááné lliíñétúhjáa túkevjtsojtémá iúcújcatsííne pítyácójcatsímyé muhdú íñéííne Jetsóópe bóhíjucóóityúné íñéhíjcyáneri íñéétsámeítyuki. ¹³ Aaméhjáa mítyane diitye tsodáhómuke iáhdóne nééhií:

—Tsáma ménehíjcyaco “pejcohjané muha mecúwaííúné hallúrí ímamyémúré újcuje Jetsóó ítémeho.” ¹⁴ Aane néhi méííñújí ávyéjuube iwáájácúne ámúhadívú cáyobáávatéhajchíí muha ámúhá hallúvú méihjyúvaá díbye muhdú ámúhake imyéénútuki.

¹⁵ Ahdújucóhjáa diitye tsodáhómú ditye áhdónéllí íllure iállííne néhíjcyáné ímamyémúré

Jetsóó itémeho újcujéne. Aane muurá icyoocápi ehdu tsaate tamúnaa jodiómú úúbállehíjcyáhi.

Muhdú ditye wákímyeíñe ímamyémuke Jetsóó nééneé

(Mc 16.14-18; Rc 24.36-49; Ja 20.19-23)

¹⁶ Aanée muha 11-mevaréjuco dííbyé mamyé mú meíjcyame mepéé Gariréá iññújí caméhbaúvú múúhakyé dibye néhbaúvu. ¹⁷ Aamée muha tétsihvu dííbyedívú meúújetémé méduurúvá dííbyeke tsaate múúhadítyú dibye bóhíne cáhcújtsótúrónááca. ¹⁸ Áronáacáa múúhakyé neébe:

—Muurá Píívyéébe oke picyóó páneere íññújí, níjkyejí, íjcyané avyéjuube o íjcyaki. ¹⁹ Ahdícyane óví ámuha pahúllevá iññújíne múnáadívú métsújaúcú táuwaáboju. Aane cáhcujtsómeke téené uubállé métsótsóhíjcyaco Méécááni mémerii, Íapíícho mémerii, tamyémeri, íjcyane. ²⁰ Áámeke ihdyu ímíñeúvú méúwááboco tátyaúhbaju néhdu ditye íjcyaki. Aabe muurá ámúhamáyé ó íjcyáa pájyuvaré íññújí níjkévanévújuco. Áyu tehdújuco.

Píívyéébé ihju: jetsocríjyodítyú cáátúnuháámi
New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bora

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Boara [boa], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bora

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

6f878dbd-e896-5e27-b788-1442926dfc48